

VERGİ USUL KANUNU, AMME ALACAKLARININ TAHSİL USULÜ HAKKINDA KANUN, GELİR VERGİSİ KANUNU, KURUMLAR VERGİSİ KANUNU, KATMA DEĞER VERGİSİ KANUNU, GİDER VERGİLERİ KANUNU, EMLAK VERGİSİ KANUNU, VERASET VE İNTİKAL VERGİSİ KANUNU, MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ KANUNU, DAMGA VERGİSİ KANUNU, HARÇLAR KANUNU, 3505 SAYILI KANUN, KATMA DEĞER VERGİSİ MÜKELLEFLERİNİN ÖDEME KAYDEDİCİ CİHAZLARI KULLANMALARI MECBURİYETİ HAKKINDA KANUN, BELEDİYE GELİRLERİ KANUNU, 1318 SAYILI VE 4208 SAYILI KANUNLAR İLE 178 SAYILI MALİYE BAKANLIĞININ TEŞKİLAT VE GÖREVLERİ HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME VE 190 SAYILI GENEL KADRO VE USULÜ HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMEDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN

Kanun No : 4369

Kabul Tarihi: 22.07.1998

(29 Temmuz 1998 gün ve 23417 (M) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.)

GEREKÇESİ
KANUN TASARISI
VE KOMİSYON
RAPORLARI

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Vergi Usul Kanunu, Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun, Gelir Vergisi Kanunu, Kurumlar Vergisi Kanunu, Katma Değer Vergisi Kanunu, Gider Vergileri Kanunu, Emlak Vergisi Kanunu, Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu, Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu, Damga Vergisi Kanunu, Harçlar Kanunu ve Belediye Gelirleri Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı ile Konya Milletvekili Ahmet Alkan'ın İstanbul Milletvekili Emin Kul'un Kahramanmaraş Milletvekili Hasan Dikici ve 30 Arkadaşının, Balıkesir Milletvekili İsmail Özgün'ün, İstanbul Milletvekili Mustafa Baş ve 30 Arkadaşının, Trabzon Milletvekili Kemalettin Göktaş ve 33 Arkadaşının, Konya Milletvekili Necmettin Erbakan ve 40 Arkadaşının, Konya Milletvekili Necmettin Erbakan ve 30 Arkadaşının, Kütahya Milletvekili Mehmet Korkmaz'ın Balıkesir Milletvekili İsmail Özgün ve 40 Arkadaşının, Konya Milletvekili Veysel Candan'ın Balıkesir Milletvekili İ.Önder Kırılı'nın, Adana Milletvekili Arif Sezer'in, Ağrı Milletvekili M.Sıddık Altay'ın Bayburt Milletvekili Suat Pamukçu'nun, İstanbul Milletvekili Cefi Kamhi'nin, Samsun Milletvekili Murat Karayalçın'ın, Bursa Milletvekili Turhan Tayan'ın, Erzurum Milletvekili İsmail Köse'nin, İstanbul Milletvekili Naci Terzi'nin, Demokrat Türkiye Partisi Grup Başkanı Van Milletvekili Mahmut Yılbaş, Grup Başkanvekilleri İstanbul Milletvekili Metin Işık, Mardin Milletvekili Muzaffer Arıkan ve 6 Arkadaşının Benzer Mahiyetindeki Kanun Teklifleri ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (1/708, 2/72,2/73, 2/75,2/129, 2/154, 2/166, 2/182, 2/191, 2/194, 2/221, 2/270, 2/287, 2/293, 2/323, 2/369, 2/420, 2/459, 2/493, 2/884, 2/959, 2/960, 2/1015, 2/1015, 2/1019, 2/1070)

T.C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

Sayı : B.02.0.KKG/101-1314/335

24.1.1998

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA Maliye Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 22.1.1998 tarihinde kararlaştırılan "Vergi usul Kanunu, Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun, Gelir Vergisi Kanunu, Kurumlar Vergisi Kanunu, Katma Değer Vergisi Kanunu, Gider Vergileri Kanunu, Emlak Vergisi Kanunu, Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu, Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu, Damga Vergisi Kanunu, Harçlar Kanunu ve Belediye Gelirleri Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı" ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Komisyonlarda ve Genil Kurulda öncelik ve ivedilikle görüşülmesini arz ederim.

Mesut Yılmaz

Başbakan

GENEL GEREKÇE

Genel Olarak

Vergiler tarih boyunca kamu harcamalarının finansmanında kullanılan en önemli ve sağlam gelir kaynağı olma özelliğini günümüzde de korumaktadırlar. Kamu hizmetlerinin gerçekleştirilebilmesi için gerekli finansmanı sağlamak vergi sisteminin temel fonksiyonu olmakla birlikte, tasarrufların ve sermaye birikiminin artırılması yoluyla ekonomik büyümenin teşviki de vergi sisteminin üstlendiği diğer bir fonksiyondur. Ayrıca vergi sistemi gelir dağılımını daha adil hale getirmeli, kişiler ve gelir unsurları bakımından tarafsız olmalı. Devletin ihtiyacı olan geliri düzenli olarak sağlamalı, gelir dağılımının düzelmesine katkı yapmalı, kişiler ve gelir unsurları bakımından tarafsız olmalı, ekonomide yol açtığı verimsizlik asgaride kalmalı, toplam tasarrufları ve dolayısıyla ekonomik büyümeyi teşvik etmeli, yönetilebilir ve basit olmalı, ödeme gücü ilkesini dik-kate almalı ve toplama maliyetini asgariye indirmelidir.

1 Ocak 1985 yılında yürürlüğe giren, KDV'nin son derece başarılı olarak uygulanması sonucunda Türkiye'de son 10 yılda vergi gelirleri reel olarak yaklaşık % 50 artmıştır. Ancak, vergi tabanının darlığı ve kayıt dışı işlemlerin yaygınlığı nedeniyle gerçek matrahlar üzerinden vergilerini ödeyen mükellefler hep sınırlı sayıda kalmış ve sistem ödeyenlerin üzerine çok ağır yükler getirirken, vergi ödemeyenler için bir vergi cenneti haline gelmiştir.

Gerek kamudaki finansman darboğazı nedeniyle daha fazla vergi gelirine ihtiyaç duyulması, gerekse mevcut vergi sisteminin derin adaletsizliklerle dolu hale gelmesi nedeniyle 1998 yılı başına gelindiğinde ülkenin içinde bulunduğu durumdan çıkılması köklü bir vergi reformu gerekli kılmıştır.

Böyle bir reformun temel ilkeleri vergi tabanının genişletilmesi, kayıt dışı ekonominin vergi alınması, sistemin basit ve açık hale getirilmesi ve halen vergisini düzenli olarak ödeyen bireylerin vergi yükünü artırmadan vergi gelirlerinin artırılması olarak belirlenmiştir.

Vergi Sistemi Neden İşlemiyor?

Reform çalışmaları öncesinde ülkemizde mükelleflerin vergisel karar süreçlerini menfi yönde etkileyen unsurlar üzerinde bilimsel ve analitik bir çalışma yürütülmüş ve bunun sonucunda mükellefin vergisel kararlarını belirleyen faktörler vergi sisteminin içinde yaşanabilirliği, kaçırma halinde yakalama olasılığı ve yakalama halinde de cezaların caydırıcılığı olarak tespit edilmiştir. Sistemin bu açılardan incelenmesi sonucunda mükellef karar süreçlerini belirleyen bu Uç kritik alanla ilgili olarak bazı tespitler yapılmıştır.

Buna göre Türk vergi sistemi aşağıdaki sebeplerden dolayı içinde yaşanabilir değildir;

1. Yasal vergi oranları aşın derecede yüksektir ve gerçek matrahların beyanı halinde, mükellefler aşın bir vergi yüküne maruz kalmaktadır. Gelir vergisinde yüksek marjinal oranlar hem düşük, hem de yüksek gelirli grupları sistemden uzaklaştırmakta veya mükellefleri gerçek değerleri gizlemeye itmektedir.
2. Sistemde kazanılmayan gelirler hayat standardı, geçici vergi, götürü vergi gibi tahmini yöntemlerle vergilenmekte, buna mukabil kazanılan gelirlerin bir kısmı kanunlardaki gelir tanımının yetersiz kalması nedeniyle vergilenememektedir.

3. Gelir ve kurumlar vergisi sistemlerinde ülkede yaşanan yüksek enflasyon nedeniyle ortaya çıkan aşınmaları giderecek düzeltme yeterli mekanizmalarının yokluğu sermayenin vergilendirilmesine neden olmaktadır.

4. Son yıllarda hızla gelişen malî sistemden elde edilen gelirler ve devlet iç borç lanma senetlerinden elde edilen faizler önemli ölçüde gelir vergisi kapsamı dışında kalmıştır. Özetle, sistemde kazanç vergi bağlantısı kopmuş bulunmaktadır.

5. Vergi sistemimiz iktisadi faaliyetler karşısında tarafsızlığını yitirmiştir. İktisadi tercihler karşısında tarafsız olmaması nedeniyle vergi sistemi tam rekabeti engeller hale gelmiş, buna bağlı olarak da ülkemizin zaten sınırlı olan kaynaklarının yanlış ve verimsiz alanlara tahsisi gibi vahim sonuçlar ortaya çıkarmaya başlamıştır. Rekabet üzerindeki bu olumsuz etki menkul sermaye iratlarını vergilerken stopaj, beyan ve enflasyon düzeltilmesi sistemlerindeki kargaşa nedeniyle, küçük esnafı vergilerken aynı alanda faaliyet gösteren mükelleflerin bazılarını götürü bazılarını da gerçek usule sokarak, orta ve büyük ölçekli işletmeleri vergilerken de hedefi ve amacı belli olmayan vergi teşvikleriyle, ortaya çıkar hale gelmiştir.

6. Ekonomik gelişmeler ve globalleşme sonucunda ortaya çıkan ve ülke ekonomisine büyük katkı yapması beklenen yeni işletme yapılanmalarının karşılaştığı vergisel sorunlar vergi sistemi tarafından ya hiç tanınmamış ya da bu güne kadar çözüme kavuşturulmamıştır.

7. Vergi sisteme yapılan bölük pörçük düzenlemelerle gittikçe karmaşıklaşmış, uzmanlar bile sistemi anlamakta zorlanır hale gelmiş, buna bağlı olarak da mükelleflerin uyum maliyetleri aşın derecede artmaya başlamıştır.

Yukarıda özetlenen nedenlerden ötürü, Türk vergi sisteme içinde yaşanamaz hale gelmiş, diğer bir ifadeyle mükelleflerin iktisadi faaliyetlerini sürdürmeleri için vergi kaçırımlarını haklı gösterecek gerekçeler ortaya çıkmaya başlamıştır.

Sistem içinde yaşanılması imkansız hale gelirken, vergi sisteminde ödenmesi gereken vergilerin tahsilini güvence altına alacak mekanizmalar kurulamamış ve vergi kaçırmanın yakalanma olasılığı gittikçe azalmıştır. Bozuk belge düzeni, yaygın hamiline işlemler, ekonomik ve sosyal olaylara ulaşmada anahtar bilgi eksikliği, düşük ve yetersiz nitelikte vergi incelemeleri, kaçırılan vergilerin yakalanma olasılığının büyük ölçüde azalmasına neden olmuştur.

Öte yandan da vergi kaçırırken yakalananlar için etkili ve caydırıcı bir ceza sistemi kurulamamış ve neredeyse kaçırmaya kârlı çıkaracak bir ceza yapısına doğru gidilmiştir. Bu doğrultusunda yasalarda yer alan hapis cezaları uygulanmamış, teşhir cezası vergi kaçırana değil vergisini beyan edip ödeme zorluğuna düşenlere uygulanarak tutarsız bir ceza sistemi kurulmuş, yanlış kurulan gecikme zammı ve faizi sistemi nedeniyle zamanında ödenmeyen vergilerin değeri korunamaz hale gelmiş, daha da ötesi uzlaşma sisteme ile cezaların büyük kısmı kaldırılarak ceza sisteminin etkinliği ortadan kaldırılmıştır. Mevcut yapısıyla vergi sisteminde vergi kaçırma cezalandırılmamakta, hatta kaçırmanın daha kârlı çıkmaktadır. Bütün bunlara ilaveten ortalama iki yılda bir çıkarılan vergi atlarıyla vergi kaçırma âdeta teşvik edilmektedir.

Yukarıdaki sınıflamalara girmemekle beraber vergiyi doğuran olayın meydana geldiği an ile mükellefin bu olaya ilişkin vergi ödemesini yaptığı an arasında geçen sü-

relerin uzunluğu da devletin topladığı verginin efektif değerinin düşmesine neden olmuştur. Mevcut yaklaşımda ya devletin alacağının zaman değeri hiç dikkate alınmamakta, yada geçici vergi gibi kaba ve adaletsiz yöntemlerle sorun kısmen çözülmeye çalışılmaktadır.

Ortaya Çıkan Vergi Yapısı

Yukarıda açıklanan hususlar nedeniyle ortaya çıkan vergi yapısı ise şöyle olmuştur.

1. Adaletsiz ve regresif nitelikli dolaylı vergilere aşırı derecede yüklenilmeye başlanmıştır.
2. Gelir ve kurumlar vergilerinin GSMH içerisindeki payı gelişmiş diğer ülkelere nazaran çok düşük kalmıştır.
3. 1 milyon civarındaki küçük tüccarın götürü vergilenmesiyle ve tarım kesimin de belge sistemi oluşumuna izin vermeyecek düzenlemelerle toplam tüketim ve gelirle riyle ekonomide büyük role sahip olan gruplar kayıt ve belge düzeninin dışına çıkarılmıştır.
4. Yüksek marjinal oranlar nedeniyle üst dilimlerden vergi toplanamaz hale gelmiş ve sistem artan oranlılığını kaybetmiş, asgari vergi nihai vergi haline gelmiştir.
5. Gerçek gelir yerine tahmini gelirler vergilenmeye başlanmıştır.
6. Kayıtlı işçi istihdamının yükü katlanılmaz hale gelmiştir.
7. Büyük ve orta ölçekli işletmeler artan ölçüden istisna ve muafiyetlere sığınma zorunluluğu ile karşı karşıya kalmışlardır.
8. Kişi başına gelir seviyesi düşük olan ancak hammadde kaynağı olması nedeniyle ekonomideki işlemlerin tanımlanmasında hayati öneme sahip olan tarım sektörü kayıt dışılığı besleyen bir unsur haline gelmiştir.
9. Hizmetler sektörünün ülke gelişmesine paralel olarak Millî Gelirdeki payı artarken vergi gelirleri içerisindeki payı düşmüştür.
10. KDV sayesinde son 10 yılda % 50'den fazla artan vergi, yükü artış ivmesini yitirmiştir.
11. İncelemelerde bulunan ortalama matrah farkları ve yapılan bilimsel model çalışmaları ülkedeki kayıt dışı iktisadi faaliyetlerin Millî Gelirin % 40'ına ulaştığını göstermektedir.
12. Özetle, bu vergi yapısıyla ücretler ve kayıtlı iş yapan sanayici ve tüccar üzerine katlanılamaz bir vergi yükü bindirilmiş, buna mukabil, faiz, kira gibi diğer faktör gelirlerinin ödedikleri vergiler Millî Gelirden aldıkları paya oranla çok düşük kalmıştır.
13. Öte yandan toplanan vergiler dar gelirli kesimlere eğitim, sağlık, alt yapı harcamaları olarak aktarılacağı yerde kamu finansman darboğazı nedeniyle gittikçe artan ölçülerde faiz ödemelerine ayrılır hale gelmiştir.
14. Bütçenin kaynakları yeniden dağıtma fonksiyonunun böylesine ters yönde işlemesi sonucunda ülkede gelir dağılımı gittikçe bozulmuştur.
15. Geline nokta mevcut kamu finansman politikalarının sürdürülebilirliği kalmamış ve köklü bir vergi reformu kaçınılmaz hale gelmiştir.

Reform Getirdikleri

Tüm vergi kanunlarında yer alan maddelerin yirmide birini değiştiren bu Kanun, vergi sistemimizde çıktığı yukarıda açıklanan çarpıklıkları gidermek üzere hazırlanmıştır.

Bu yasada vergi tabanının genişletilmesi ilk adım olarak Gelir Vergisi Kanunundaki gelir tanımı genişletilmekte ve yasaların kavramadığı gelir bırakılmamaktadır. Bundan böyle vatandaşların bir yıl içerisindeki harcamaları ile tasarrufların tamamı Gelir Vergisi Kanununda sayılan 6, gelir unsuruyla ilişkilendirilemiyorsa, kanunlarda istisna edilmemişse, veraset ve intikal vergisinin kapsamına girmiyorsa ve belli tutarı aşıyorsa kaynağına ve konusuna bakılmaksızın vergiye tabi diğer kazanç ve irat olarak vergilendirilecektir.

(cinde yaşanabilir bir vergi sistemi hedefi doğrultusunda gelir, kurumlar, veraset ve emlak vergisi oranlarıyla, tapu harçlarında köklü indirimle gidilmektedir. Bütçe hedefleri ve ekonomik istikrar programı doğrultusunda da gelirlerde beklenmeyen bir azalma ortaya çıkmaması için gelir vergisindeki köklü oran indirimleri ve 1998 ve 1999 yıllarında iki aşamada yürürlüğe konulmaktadır. Gelir vergisinde alt dilim oranları toplam 10 puan indirilerek alt gelir grubundaki bireylerin vergi yükü hafifletilmekte, ayrıca en üst marjinal oranlarda da toplam 15 puanlık indirim yapılarak girişimcilik ruhunu destekleyen vergi yapısından, girişimciliği teşvik eden düşük oranlı yapıya geçilmektedir. Bu ülkenin sağladığı kaynakları kullanarak gelir ve servet elde edenlerin topluma karşı yükümlülüklerine karşılık adil bir pay ödemeleri anlayışı hayata geçirilmektedir. Bu düzenlemeye artık mükelleflerin kazançlarının katlanılabilecek bir kısmı vergilenmekte, iyi niyetli kişilerin vergiye tabi faaliyetlerini kayıt dışında bırakmalarını haklı kılabilecek gerekçe kalmamaktadır.

Kurumların dağıtılmayan kazançları üzerindeki gelir vergisi stopajı kaldırılarak kurumlar vergisi tek isim altında basitleştirilmekte, böylelikle kurumlar vergisindeki çift başlılık giderilmekte, vergi sonrası kazançlar ise sadece dağıtım halinde stopaja tabi tutularak gelirin vergilemesinde gerçek kısmi entegrasyon sistemine geçilmekte ve üniter yapının sağlıklı çalışması sağlanmaktadır.

Gelir vergisinde kazanılmamış gelirin vergilenmesine son verilmektedir. Bunlardan hayat standardı esaslı tamamen yürürlükten kaldırmakta ve mükelleflerin gerçek gelirlerinin vergilenmesi uygulamasına geçilmektedir. Ayrıca gelir ve kurumlar vergilerinde geçmiş yıl vergisi üzerinden geçici vergi alınması uygulamasına son verilerek büyük bir adaletsizlik ortadan kaldırılmakta, buna mukabil işletmelere üçer aylık malî tabloları üzerinden kazandıkça vergi ödeme yükümlülüğü getirilerek kamunun vergi alacağının değeri yok olmadan hazineye intikali sağlanmaktadır. Böylelikle vergi planlaması da daha kolay hale gelmektedir.

Bu Kanunla rekabeti bozan vergi müesseseleri düzeltilmektedir. Bu doğrultuda vergilenmeyen gelir kalmamakta, sermaye piyasası yatırım araçlarının vergilenmesinde mümkün olduğunca tarafsızlık ilkesi tesisi edilmekte, herkes belge düzeninin içine alınmaktadır.

Ekonomik ve sosyal açıdan kalmasında yarar bulunanlar ile vergi tekniği açısından gerekli olan muafiyet ve istisnalar uygulanmaya devam ederken, rekabet eşitsizliği yaratan, belge düzenini olumsuz yönde etkileyen ve vergi tabanını eriten istisna ve muafifler daraltılmaktadır. Bu doğrultuda fizikî yatırımlar üzerinde hiç bir olumlu katkısı kalmamış olan yatırım indirimi müessesesi yeniden düzenlenerek stratejik iktisadî hedefler doğrultusunda yapılacak yatırımlar için büyük bir finans kaldırıcı haline getirilmektedir.

Ayrıca yap işlet yatırımlarına yeniden değerlendirme hakkı tanınarak, yabancı sermayenin getirdiği döviz cinsinden sermayede ortaya çıkan kur farklarının vergilenmesi sağlanmakta ve ülkenin şiddetle ihtiyaç duyduğu fizikî yabancı sermayenin önünü tıkayan engeller ortadan kaldırılmaktadır. Tavan getirilmek suretiyle de damga vergisinin özellikle yabancı sermayeli yatırımlar engelleyici boyutlara ulaşması engellenmektedir.

Bu Kanunla, mükellef haklarını koruma yönünde atılan adımlardan birisi de mükelleflerin haklı sebebe dayanmadan bekletilen vergi iadesi alacaklarına devletin faiz ödemesi uygulamasının getirilmesidir. Böylelikle mükellef alacağının zamanında ödenmemesi nedeniyle Devlet de bir külfete katlanacaktır.

Etkinliği kalmayan motorlu taşıtlar vergisinin taşıt pulu vasıtasıyla toplanması uygulaması sonuna erdirilerek, sistemdeki bürokrasi azaltılmaktadır.

Bu tasarının temel hedeflerinden birisi ülkenin tüm bireylerinin kayıt dışı işlemlerin takibine ve vergi sisteminin işleyişine katkı yapmasını sağlamaktır. Bu doğrultuda ödeme gücü olanlar üzerindeki vergi yükü daha adil ve ödenebilir hale getirilirken, ödeme gücü olmayan veya çok düşük olan küçük esnaf, tüccar, çiftçi belge düzeninin içine alınarak belge zincirindeki kopuk halkalar tamamlanmakta, vergi sisteminin bütünlüğü kurulmaktadır. Bu yasanın amacı bu gruplardan daha az vergi almak, ancak bunların belge sisteminin yerleşmesine katkı yapmalarını sağlamaktır, bu doğrultuda götürü usul kaldırılarak basit usule geçilmekte, zirai kazançta temel vergileme usulü stopaj olarak belirlenmekte, vergiden muaf esnafın muafılığı devam ettirilmekte fakat bu grupların bu ayrıcalıktan yararlanabilmeleri belge toplamaları şartına bağlanmaktadır. Belge toplama-makta ısrar edenlerin ise boyuttan ne olursa olsun vergisel ayrıcalıklarına son verilmektedir.

Kayıt dışı ekonomik faaliyetlerin kavranmasında en önemli sorun olarak ortaya çıkan anahtar bilgi eksikliğini gidermek için Maliye Bakanlığına vergi kimlik numarası kullanımı zorunluluğu getirme konusunda yetki verilmektedir. Ayrıca kuruluşlara faaliyetlerini bu numara bazında manyetik ortamda vergi idaresine verme konusunda da yükümlülük getirilerek vergi denetlemlerinde gerek palanlama gerekse istihbarat toplama aşamalarında bilgi teknolojisinden azami ölçüde yararlanma imkanı sağlanmaktadır.

Son olarak bu yasayla ceza sistemine caydırıcılık ve basitlik kazandırılmaktadır. B u-y asa ile ceza sisteminde ekonomik suça ekonomik ceza ilkesi hayata geçirilmektedir. Bundan böyle vergi ziyanına sebebiyet verenlere kaçırılan verginin 1 katı tuturanda ceza kesilecek, kaçırılan verginin ve kesilen cezanın zaman içerisinde değerinin aşınması engellenecek, vergi ziyama sebebiyet verenler Maliye Bakanlığınca basın ve yayın organları kanalıyla teşhir edilebilecek, sahte evrak düzenlemesi halinde bunu düzenleyerek ülkedeki belge sistemini tahrip edenler özgürlüğü bağlayıcı cezalara maruz kalacak-

lardır. Bu bağlamda uzlaşma müessesesi de etkinleştirilerek kısmi uzlaşmaya imkan sağlanmaktadır. Sadece uzlaşılan vergiye ilişkin cezaya uzlaşma hakkı tanınmakta, uzlaşılamayan vergide ise ceza uzlaşması imkanı da kalmamaktadır. Bu güne kadar uzlaşmazlıkları azaltarak idareyi gereksiz iş yükünden kurtarma amacına hizmet edeceği yerde, vergi kaçırın mükellefleri cezalardan kurtarıcı niteliği bürünen ve cezaların caydırıcılığını daha da azaltan uzlaşma müessesesi etkin ve amaca hizmet eder hale getirilmektedir. Bu Kanunla büyük çoğunluğu dürüst ve vatansever olan ve ülkesinin büyümesini, kalkınmasını isteyen mükelleflerimiz artık çağdaş bir vergi sistemine kavuşmaktadırlar. Öte yandan vergiye tabi işlemleri takip için kurulan mekanizmalar ve vergi ziyanına sebebiyet verme halinde getirilen ceza sistemi halen çok ucuz olan vergi kaçırma maliyetini çok pahalı hale getirmektedir. Diğer bir ifadeyle Kanunun yürürlüğe girmesiyle tutarlı ve işlerli olan bir vergi sistemi kurulmuştur.

Tüm bu köklü değişikliklere vergi sisteminde yeni bir dönem başlamaktadır. Bu nedenle de Kanunun yürürlüğe girişı bir kilometre taşı olarak kabul edilmekte ve mevcut mükelleflerimizin her ne suretle olursa olsun kayıt dışı kalmış bulunan aktif değerlerinin katma değer vergisine karşılık gelecek belirli bir asgari vergi ödemeleri karşılığında kayıtlı sisteme alınmaları imkanı getirilmektedir.

Bu tasarıyla gerek 1998 bütçesinde gelir kaybına katlanılmasının mümkün olması gerekse enflasyonu üç yıl içerisinde köklü bir biçimde düşürme hedefi nedeniyle tam enflasyon muhasebesine geçilmesine ilişkin düzenlemelere gidilmektedir.

Sonuç

Gerekenin başında belirlenen ilkeler doğrultusunda hazırlanan bu vergi reform tasarısı, vergi sisteminin ve kamu finansmanının içinde bulunduğu darboğazdan çıkılmasına önemli ölçüde katkı yapacaktır. Ancak bu yasanın başarıya ulaşması içsel tutarlılığının bozulmasına, kamuoyunun inanç ve desteğine, vergi idaresinin süratle yeniden yapılandırılması ile güçlendirilecek kararlı uygulamaya, yargının vergi yasalarını tam anlamıyla uygulamasına, kamu harcamalarında da etkinlik sağlanmasına bağlı olacaktır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. - Bu madde ile 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 5 inci maddesine bir fıkra eklenmekte ve eklenen bu fıkra nedeniyle uygulama alanı kalmayan son üç fıkrası yürürlükten kaldırılmaktadır.

Eklenen bu fıkra da yer alan ilk hüküm, Maliye Bakanlığı'na mükelleflerin beyanları, kesinleşen vergi ve cezaları ile vadesi geçtiği halde ödenmemiş borçlarını açıklama yetkisini ve bu yetkiyi Bakanlık yurtdışı ve taşra teşkilatına ve vergilendirme yetkisi bulunan belediye gibi diğer ilgili kamu idarelerine devretme olananığını sağlamaktadır. Vergi mahremiyetinin istisnası olarak getirilen bu düzenleme ile hem kamuoyunun vergi konusunda bilgilendirilmesi hem de kamuoyu denetimi yoluyla mükelleflerin ödevlerini tam ve zamanında yapmalarının sağlanması amaçlanmaktadır.

Bu fıkra da yer alan ikinci hüküm, kamu görevlilerince yapılan adli ve/veya idari soruşturmalarla ilgili olarak talep edilen ve vergi mahremiyeti kapsamına giren bilgi ve belgelerin verilebilmesine olanak tanımaktadır. Vergi mahremiyetinin bir istisnası olarak

yapılan bu düzenleme ile soruşturma yapanların görevlerini daha etkin olarak yapabilmeleri, kamu görevlileri için öngörülen disiplin ve adli cezaların işlerliğinin ve caydırıcılığının artırılması, daha şeffaf bir kamu yönetimi anlayışı içinde yolsuzlukların önlenmesi ve hukuk devletinin daha da yüceltilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca, kendilerine bilgi verilen kişi ve kurumlar da vergi mahremiyeti kapsamına alınarak, bu yetkilerini kötüye kullanılmalarının önlenmesi hedeflenmektedir.

Bu fıkra da yer alan üçüncü hüküm, sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge düzenledikleri veya kullandıktan vergi inceleme raporu ile saptananların kanunla kurulmuş (örneğin, Baro, Tabipler Odası, Ticaret Odası ve/veya bunların bağlı oldukları birlikler gibi) kendi meslekî kuruluşlarına ve Serbest Muhasebeci malî Müşavirler Odası, Yeminli malî Müşavirler Odası ve odaların bağlı olduğu Türkiye Serbest Muhasebeci malî Müşavirler ve Yeminli malî Müşavirler Odaları Birliği'ne bildirilmesi, vergi mahremiyetinin bir başka istisnasını ifade etmektedir. Bu düzenleme ile serbest muhasebeci, serbest muhasebeci malî müşavir ve yeminli malî müşavirlerin müşterileriyle sözleşme imzalanması, muhasebe kayıtların tutulması, rapor ve malî tabloların düzenlenmesi, denetim, karşıt inceleme ve tasdik gibi işlemleri sırasında mükellefler hakkında bilgi sahibi olabilmeleri, müteselsil sorumluluğu bulunan mesleklerini daha sağlıklı olarak yürütebilmeleri ve ayrıca vergi denetim ve güvenliğine daha fazla katkıda bulunabilmeleri amaçlanmaktadır. Ancak, kendilerine bilgi verilen tüm meslek mensupları, odaları ve birlikleri de vergi mahremiyeti kapsamına alınmakta ve elde ettikleri bilgileri kötüye kullanmalarının önlenmesi hedeflenmektedir.

Bu fıkra da yer alan son hüküm, Maliye Bakanlığı'na bilgilerin açıklanmasına dair usulleri belirleme yetkisini vermektedir. Bu yetki ile Maliye Bakanlığı, kamuoyunu bilgilendirmek, vergi bilincini oluşturmak ve kamuoyunun denetiminden yararlanarak mükelleflerin ödevlerini tam ve zamanında yapmalarını sağlamak amacıyla her türlü basın, yayın ve iletişim araç ve teknolojilerini kullanabilecektir.

Getirilen bu fıkra karşısında uygulama alanı kalmayan fıkralar kaldırılmakta ve kaldırılan son fıkra da yer alan basın ve TRT yoluyla yapılacak açıklamalara ilişkin giderlerin ilgili mükelleflerden tahsil edilmesine son verilerek vergi yönetiminde kırtasiyeciliğin azaltılması amaçlanmaktadır.

Madde 2. - Bu madde ile fazla ve yersiz tahsil edilen veya kanun gereği iadesi gereken vergilerin mükellefe red ve iadesinde mükellef hukukunun gözetilmesi, enflasyonist etkilerin mükellef alacağı yaratacağı aşınmanın giderilmesi ve idarenin haklı ve yasal iade işlemlerinde gereksiz zaman kaybının önlenmesi amacıyla düzenlemeler yapılmaktadır.

Buna göre, mükellefin, ilgili mevzuat uyarınca kendisinden istenilecek bilgi ve belgeleri iadeyi yapacak idareye tesliminden itibaren üç aylık normal bir iade süreci başlayacaktır. Bu süre içinde iadenin yapılamaması durumunda, üç ayı aşan süreler için, aynı dönemde uygulanmakta olan ve 6183 sayılı Kanunun 48 inci maddesine göre belirlenen tecil faizi esas alınmak suretiyle bir faiz hesaplanacak ve bu faiz, iadesi gereken miktarlarla birlikte mükellefe ödenecektir. Bu faiz, üç aylık sürenin sonundan itibaren düzeltme fişinin mükellefe tebliğ edildiği tarihe kadar geçen süre için hesaplanacaktır.

Üç aylık normal iade sürecinin, mükellefin eksik bilgi ve belgeleri tamamladığı tarihten itibaren başlayacağı kuşkusuzdur. Red ve iadenin mükellefe bildirilmesi üzerine 213 sayılı Vergi Usul Kanunun 120 nci maddesinde sözü edilen bir yıllık hak düşürücü süre işlemeye başlayacaktır.

Madde 3. - Bilindiği gibi mükellefiyetin sona ermesi, mükelleflerin kendi isteği ile işi terk, tasfiye, iflas ve kanunen ticaret, sanat ve meslek icrasından mahrumiyet gibi sebeplerle mümkün olmakta, ancak mükellef bildirmediginde işini terk etse bile mali idarenin mükellefiyeti sona erdirmeye yetkisi bulunmamaktadır.

Gelir ve kurumlar vergisi yönünden mükellefiyeti bulunan bazı mükellefler, vergiye tabi olmayı gerektiren işlemlerine son verdikleri ve işyerini kapattıkları halde bu durumunu vergi dairesine bildirmemektedirler. Bazı mükelleflerin ise mükellefiyet tesisini bütünüyle sahte belge ticaretine yönelik olarak yaptırdığı bilinmektedir.

Aylık ve yıllık beyannamelerini vermeyen ve bu mükellefler için çok sayıda dönemin takdiri yoluna gidilmekte takdir kararına istinaden tarh olunan vergi ve kesilen cezalar konusunda, adres tespiti mümkün olmadığı için ilan tebliğ usulü uygulanmaktadır.

Takdire sevk takibat ve tebligat işlemleri vergi dairelerinin iş yükünü önemli ölçüde artırmakta, karşılığında genellikle bir tahsilat yapılamamaktadır.

Yapılan düzenleme, vergi dairelerinin belirtilen durumları için mükellefiyet kaydını askıya alabileceğine yöneliktir. Belirli hallerde mükellef işi bırakmış sayılacaktır. Bun için öncelikle gerekli tespitlerin araştırma veya yoklamaların yapılması ve mükellefiyetin bir başka adreste devam etmediğinin açıkça tespit edilmesi gerekmektedir.

Maddenin özelliklerinden biri de, işi bırakmış sayılacak mükelleflerin önceki dönemlere ilişkin yükümlülüklerinin devam edeceği ve zamanaşımı süresi içerisinde geriye dönük tahriyat yapılabileceğidir.

İşin bırakılmış sayılması mükellefin bu tarihten önceki ve sonraki ilgili yükümlülüklerini ortadan kaldırmamaktadır.

Mükellefin işi bıraktığı, ancak bildirim görevini yerine getirmediği hallerde vergi dairesi işin bırakıldığına re'sen karar verecek ancak işin fiilen bırakıldığı tarihten önceki dönemler için yükümlülükler ortadan kalkmayacaktır. İşin fiilen bırakıldığının vergi dairesince tespit edilmesi durumunda, işin fiilen bırakılma tarihi ile mükellefin işi bıraktığının varsayıldığı tarih arasındaki dönem için yükümlülük söz konusu olmayacaktır.

İşin bırakılmış sayılmasında bir diğer husus ise mükellefin yapılan araştırma ve yoklamalar sonucunda bilinen adreslerinde bulunamaması ve başka bir adreste faaliyetine devam ettiğine dair bilgi edilememesi durumudur. Bu durumda mükellefin işi bırakmış sayıldığı tarih, gerçek işi bırakma tarihi sayılacak ve bu tarihe kadar olan dönemler için yükümlülükler ortadan kalkmayacaktır.

İşin bırakılmış sayılmasına ilişkin uygulama esasları, araştırma, yoklama veya inceleme yöntemleri ile tespitin niteliği Maliye Bakanlığı'nca belirlenecektir.

Madde 4 - Teknolojik gelişmelere bağlı olarak defter ve belgelerin tutulması, izlenmesi ve muhafazasında izlenen yöntemler de değişmektedir. Değişen ekonomik olayların kavranması ve vergilendirilebilmesi teknolojik değişimin yakından izlenmesine ve buna uygun yasal değişikliklerin yapılmasına bağlıdır.

Dünyada ve ülkemizde özellikle bilgisayar alanında meydana gelen teknolojik değişime ve bu değişimin geniş kitlelerce benimsenmesine paralel olarak, geçen maddelerde yazılı gerçek ve tüzel kişiler ile mükerrer 257 nci madde ile getirilecek zorunluluklara tabi olanlara, bu kısım gereğince muhafaza ettikleri her türlü defter vesika ve karneler ile ilgili bilgilere ilişkin olarak mikro fiş, mikro film, manyetik teyp, disket ve benzeri ortamlardaki kayıtlarını ve bu kayıtlara erişim veya okunabilir hale getirmek için gerekli tüm bilgi ve şifreleri muhafaza süresi içerisinde yetkili makam ve memurların talebi üzerine ibraz ve inceleme için arz etme mecburiyeti getirilmiştir. Bu değişiklik ile örneğin defterlerini bilgisayar ortamında izleyen mükellefler, kayıtlarını yalnızca kayıt ortamında değil manyetik ortamdaki haliyle de vergi inceleme elemanlarına ibraz edeceklerdir. Manyetik ortamda sunulan bilgilerin istenilen formatta ve okunabilir halde şifresi ile birlikte sunulması da zorunludur.

Öte yandan yeminli malî müşavirlere, katma değer vergisi iadesi, vakıflar ve bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyetlerinde bulunan kurum ve kuruluşların vergiden muaf tutulmaları için aranan şartların yerine getirildiği ve Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınanların bu şartlarının devam edip etmediği, yatırım indirimi uygulamaları, yeniden değerlendirme, yıllık gelir ve kurumlar vergisi beyannameleri ile bunlara ekli malî tablolar ve bildirimlerin tasdikli gibi konularda tasdik yetkisi verilmiştir. 3568 sayılı Kanunun 12 nci maddesine göre, yeminli malî müşavirler yaptıkları tasdikin doğrultusundan sorumludurlar. Yaptıkları tasdikin doğru olmaması halinde, tasdikin kapsamı ile sınırlı olmak üzere ziyaa uğratılan vergilerden ve kesilecek cezalardan mükellefle birlikte müştereken ve müteselsilen sorumlu tutulmaktadırlar.

Yeminli malî müşavirlere tanınan tasdik yetkisinin gereği gibi yerine getirilmesi, tasdike konu işlemlerin doğruluğunu araştırması, işleme doğrudan ya da silsile yoluyla taraf olanların kayıtlarının tetkikine bağlıdır.

Bu nedenle, geçen maddelerde yazılı gerçek ve tüzel kişiler ile 257 nci madde ile getirilecek sorumluluklara tabi olanlardan tasdikli sözleşmesi yaptıkları mükelleflerin hesap ve işlemlerinin doğruluğunu tespit etmek amacıyla bu hesap ve işlemlere doğrudan yada silsile yolu ile taraf olanlara, defter ve belgelerinin tetkiki için yeminli malî müşavirler tarafından yapılan defter ve belge ibrazına ilişkin taleplere uyma zorunluluğu getirilmiştir. Yeminli malî müşavirlere tanınan bu yetki, tasdike konu hesap ve işlemlerin doğrulanması için gerekli kayıt ve belgelerle sınırlıdır.

Madde 5. - 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 257 nci maddesi Maliye Bakanlığı'nın vergilendirme, bilgi toplama ve belge düzenini sağlama konularında mevcut düzenlemelere ek olarak günün ekonomik, malî ve teknolojik gelişmelerine paralel olarak yapılabileceği düzenlemeler konusunda genel anlamda yetkili kılındığı bir maddedir.

Mükerrer 257 nci maddedeki değişiklik ile Maliye Bakanlığı'na, mevcut yetkilerine ek olarak üç konuda daha düzenleme yapabilme yetkisi getirilmektedir.

Buna göre; Maliye Bakanlığı mükelleflerin tahsilat ve ödemelerini banka veya diğer finans kurumları aracılığıyla yapmaları ve tahsilat ya da ödemeleri bu kurumların düzenledikleri belgelerle tevsik etmeleri konusunda mecburiyet getirmeye yetkili kılınmıştır. Bakanlık bu yetkisini kullanırken mecburiyet kapsamını da belirleyebileceğinden,

zorunluluğun belirli bir mükellef grubu için getirilebilme olanağı da söz konusudur. Bu düzenleme çok yüksek nakit hareketlerinin taraflarının izlenebilmesine imkan sağlayacak dolayısıyla kayıt dışı ekonominin kavranabilmesi mümkün olabilecektir.

Maddenin Maliye Bakanlığı'na tanıdığı ikinci yetki konusu; gerek Vergi Usul Kanunu uyarınca esasen tutulan, gerekse bu maddedeki yetkiye istinaden tutulması zorunluluğu getirilen defter, kayıt ve belgelerin mikro fiş, mikro film ve elektronik kayıt ortamlarında tutulması veya bu ortamlarda saklanması izin veya mecburiyet getirebilmesine ilişkindir. Günümüz şartlarında kağıt ortamında izlenen kayıt ve belgelerin gerek saklanması, gerek ibrazı külfetli bir hal almıştır. Burada düzenlenen yetki ile saklama ve ibrazda teknolojinin imkanlarından yararlanılabilecektir.

Maddedeki düzenleme ile Maliye Bakanlığı'na tanınan bir başka yetki alanı ise büyük çapta bilgi vermeyi gerektiren hallerde, bu bilgileri yazı ve kağıt ortamı yerine manyetik ortamlarda verme mecburiyeti getirebilmesine ilişkindir.

Bu yetkiye bağlı olarak Maliye Bakanlığı vergilendirmeye veya vergiyi doğurabilecek olaylara ilişkin geniş hacimli bilgileri, kendi altyapısına uygun biçimde, kolay değerlendirilebilecek, hızlı ve detaylı sonuç alınabilecek bir şekilde alabilecektir.

Günümüzde çok küçük manyetik ortamlarında çok büyük çapta bilginin depolanması, taşınabilmesi ve işlenmesi olanağı bulunmaktadır. Ayrıca, internet ve intranet gibi manyetik ortamlarda bilgi sunma olanaklarından da yararlanılarak enformasyonu kaynağından sağlama veya elektronik dosya transferi yoluyla çok kısa süre içerisinde bilgi elde edebilme olanağı da bulunmaktadır.

Diğer taraftan, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununda yapılan düzenlemelere paralel olarak mükerrer 257 nci maddenin üçüncü fıkrasında yer alan "götürü usulde" ibaresi "basit usulde" şeklinde değiştirilerek kanunlar arasında tutarlılık sağlanmaktadır.

Madde 6. - 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 279 uncu maddesinde yapılan değişiklik hisse senetleri ve yatırım fonu katılma belgeleri dışındaki menkul kıymetlerin değerlendirme günündeki gerçek değerinin tespit edilerek malî tablolara intikal ettirilmesine yöneliktir. Ayrıca ticarî kazancın tespitinde dönemsellik ve tahakkuk ilkelerine de uyulmuş olmaktadır.

Vergi Usul Kanununun 279 uncu maddesinin mevcut halinde Türk ve yabancı kaynaklı menkul kıymetler alış bedeli ile değerlendirilmektedir. Bu durum, bu menkul kıymetlerin değerlendirme günündeki gerçek kıymetini göstermektedir.

Yapılan düzenleme ile, hisse senetleri ve yatırım fonları katılma belgeleri ile rayiç bedeli bilinmeyen ya da getirişi önceden bilinemediği için değerlendirme günündeki net tutarı hesaplanamayan menkul kıymetler yine alış bedeli ile değerlemeye tabi tutulacaktır.

Bu sayılanlar dışında kalan menkul kıymetler borsa rayici ile değerlendirilecektir. Ancak, borsada rayicin olmadığı veya muvazaa ile rayiç oluşturulduğu hallerde menkul kıymetin vadesinde sağlanacağı gelirin, iktisap ve değerlendirme günleri arasındaki süreye ait kısmı alış bedeline eklenerek değerlemeye esas bedelin hesaplanması yoluna gidilecektir. Böylece, yıl sonlarında dönemsellik ve ticarî kazançlarda tahakkuk esasının da sonucu olarak borsa rayici olan veya kolayca tespit edilebilen menkul kıymetlerde o yıl ilgilendiren faiz kısımları gelirlere dahil edilebilecektir.

Öte yandan hisse senetleri dışındaki menkul kıymetlerin maliyet bedeline finansman giderlerinden pay verilmesi de zorunlu hale gelmektedir. Böylelikle borçla edinilen menkul kıymetler için ödenen finansman giderleri (kur farkları dahil) aktifleştirilerek menkul kıymetin gerçek geliri vergilendirilirken mükelleflerin vergi erteleme haline dönüşen finansman giderlerinin defaten gider yazılması da önlenmektedir.

Madde 7. - Bu madde ile 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 280 inci maddesinin üçüncü fıkrası yeniden düzenlenmekte ve yeni bir fıkra eklenmektedir.

Yapılan düzenlemeyle, vadesi gelmemiş olan yabancı para cinsinden senede bağlı alacak ve borçların, değerlemesine ilişkin olarak uygulamada ortaya çıkan sorunların çözümü amaçlanmaktadır. Mevcut düzenlemede, yabancı para ile olan borç ve alacakların, değerlendirme günü kurları ile değerlendirileceği açıklanmakla birlikte, bunlardan senede bağlı alacak ve borçlar için reeskont yapıp yapılmayacağı hususunda açıklık bulunmadığından birbirinden farklı ve genellikle de vergi ziyama yol açan uygulamalarla karşılaşılmaktadır. Yapılan düzenleme ile, yabancı para ile olan senede bağlı borç ve alacakların da değerlendirme gününde belli bir iskonto haddi uygulanmak suretiyle reeskonta tabi tutulmasına imkan tanınmaktadır. Buna göre değerlemeye tabi tutulacak senet üzerinde faiz oranı bulunması halinde bu faiz oranı, herhangi bir faiz oranının belirtilmemiş olması halinde Londra bankalar arası faiz oranı (LİBOR) reeskonta esas alınacaktır.

Yapılan değişiklikle, yap-işlet-devret modeli çerçevesinde getirilen yabancı sermaye dolayısıyla ortaya çıkan kur farklarını dönem kazancına dahil etmeksizin karşılık hesaplarında izlenmesi yöntemi getirilmiştir. Bu uygulamayla, yabancı sermayeli işletmelerin yatırım amacıyla getirdikleri sermayelerini muhafaza edebilmeleri olanağı yaratılmaktadır. Böylece, döviz olarak getirilen sermaye harcama konusu oluncaya kadar ortaya çıkan kur farkları da vergilendirilmeyerek yabancı sermayeli yatırımlar teşvik edilmektedir.

Sisteme göre, müspet kur farkları pasifte özel bir karşılık hesabında izlenerek vergileme kapsamı dışında tutulacaktır. Buna karşılık olumsuz kur farkları da aktifte bir karşılık hesabına aktararak zarar kaydı önlenmektedir. Bu olumsuz farklar, diğer yıllardaki olumlu farklarla kapatılacaktır. Ancak, işin bırakılması halinde, bu tarihe kadar itfa edilememiş olumsuz farklar zarar olarak hesaplara intikal ettirilebilecektir.

Enflasyona paralel artan döviz kurları, yabancı sermaye açısından gerçekleşmemiş bir kârın vergilenmesi anlamına geldiğinden yapılan bu değişiklikle hem yabancı sermayenin gelişinin önündeki engel kaldırılırken hem de gerçekleşmemiş bir kârın vergilendirilmesi önlenmektedir.

Madde 8. - 213 sayılı Vergi Usul Kanunun 313 üncü maddesine eklenen bir fıkra ile yap-işlet-devret modeli çerçevesinde faaliyette bulunan mükelleflerin amortisman uygulamaları açıklığa kavuşturulmaktadır.

Mevcut düzenlemede bu tür işletmelere sermaye amortisman olanağı tanınırken işletme süresi içinde yenilenmeleri gereken iktisadî kıymetler için amortisman ayrılması tereddütlü bulunmaktaydı. Yapılan değişiklikle bu tereddütler giderilmiş olmaktadır.

Madde 9. - Tasarının 9 uncu maddesi ile 213 sayılı Vergi Usul Kanununun ceza sisteminde yapılan değişikliklere paralel olarak tekerrür ile ilgili 339 ncü maddesi yeniden düzenlenmektedir. Ceza uygulamasında basitlik sağlamak amacıyla, tekerrür halinde kesilen vergi cezalarının artırımında herhangi bir farklılığa gidilmemiştir.

Madde 10. - Tasarının 10'uncu maddesiyle 213 sayılı Vergi Usul Kanununun suçlarda birleşmeye ilişkin 340 inci maddesi yeniden düzenlenmektedir. Değişiklik öncesinde "vergi cezaları ile Türk Ceza Kanunu ve diğer kanunlarda yazılı cezalar" ibaresi uygulamada tereddütlere yol açmaktaydı. Yapılan düzenlemelere paralel olarak sözü edilen ifade "vergi cezaları ile bu Kanunun 359 uncu maddesinde yazılı cezalar ve diğer kanunlarda yazılı cezalar" şeklinde değiştirilmiştir. Böylece hapis cezası gerektiren suçlarla ilgili cezaların Vergi Usul Kanununa taşınması nedeniyle esasen daha önceden yapılması gereken bir değişiklik gerçekleştirilmektedir.

Madde 11.- Vergi ziyama neden olan mükelleflere veya sorumlulara uygulanan cezaların sadeleştirilmesi ve etkinleştirilmesi amacıyla, Vergi Usul Kanunda yer alan ceza uygulamaları yeni baştan düzenlenmiştir.

Maddede yapılan değişikliğin en belirgin özelliği vergi ziyama yol açılması durumunda uygulanan kaçakçılık, ağır kusur ve kusur cezaları, "vergi ziyai cezası" başlığı altında birleştirilmiş, vergi kaybına yol açan fakat vasıflı olmayan fiiller için de kullanılan "kaçakçılık" veya "ağır kusur" gibi, ifade tarzı itibarıyla de rencide edici terimler yerine "vergi ziyai cezası" ibaresiyle ceza kesilmesi yöntemi getirilmiştir.

Kusur cezası adı altında daha önce uygulanmakta olan ve kayba uğratan vergi miktarının yarısına tekabül eden ceza tutarı, yapılan yeni düzenlemede kayba uğratan verginin bir katı olarak tanımlanmıştır.

Bilindiği gibi 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 344 üncü maddesinde belirtilen ve kaçakçılık cezasını gerektiren fiiller vasıflı fiiller olup bu fiiller için bir yandan kayba uğratan verginin üç katı tutarında ceza kesilmekte, diğer yandan, olay, tarh zamanı da dikkate alınarak, adli yargıya intikal ettirilmekte idi.

Aynı kanunun mükerrer 347 nci maddesinde ise vergi kaybına yol açan ancak kaçakçılık cezası gerektiren fiiller kadar ağır ve vasıflı olmayan durumlarda kayba uğratan vergilerin iki katı tutarında ceza kesilmekteydi.

Yapılan düzenleme ile kaçakçılık cezası gerektiren fiiller, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 359 ncu maddesinde "kaçakçılık suçları ve cezaları" başlığı altında düzenlenmiştir. Bu tür fiiller için vergi kaybı nedeniyle uygulanacak vergi cezası tutarı "üç kat" olarak tatbik olunacak, fiiller ağırlıklı olarak adli yargıya intikal ettirilecektir.

Yapılan düzenleme ile özellikli fiiller dışında vergi kaybına yol açılması durumunda kayba uğrayan verginin bir katı tutarında ceza kesilebilecek olması, mükerrer 347 nci maddede belirtilen fiillerin de düzenleme kapsamına alınmasını sağlamaktadır. Böylece mükerrer 347 nci madde boşlukta kalmış ve kaldırılma gereği duyulmuştur.

Uzlaşma hükümlerinde yapılan düzenlemeler sonucunda, cezalar uzlaşma kapsamı dışında bırakılmış, ancak uzlaşılacak vergilerde cezanın uzlaşılacak vergi tutarına göre düzeltileceği konusunda bir düzenleme yapılmıştır.

Madde 12. - Bu maddede yapılan değişikliklerle, daha önce kaçakçılığa teşebbüs suçunun tanımına giren, belge basımı ile ilgili bildirim görevini yerine getirmeyen matbaa işletmecileriyle Maliye Bakanlığı'nın Özel İşaretleme görevlisinin uyarısına rağmen aracını durdurmayan sürücüler adına kesilecek cezalar 213 sayılı Vergi Usul Kanunun 353 üncü maddesinin 8 numaralı bendi olarak yeniden düzenlenmiştir. Zira, kaçakçılığa teşebbüsü düzenleyen 358 inci madde uygulamadan kaldırılmış ve bu fiillerin yeni bir maddede tanımlanması ihtiyacı doğmuştur.

Aynı şekilde, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 353 üncü maddesine eklenen 9 numaralı bentle, yeminli malî müşavirlerce düzenlenmiş tasdik raporu ibrazı şartına bağlanan konularda tasdik raporunun ibraz edilmemesi durumunda mükellefler adına özel usulsüzlük cezası kesilmesi esası getirilmiştir.

Madde 13. - Bu maddede yapılan değişiklik, bilgi verme zorunluluğuna ve defter ve belge ibrazına ilişkin hususlara uymayanlara uygulanacak cezaların güncelleştirilmesine yöneliktir.

Malî idarenin vergilendirme konusundaki başarısı, vergiyi doğuran olayın önceden, zamanında veya en azından tarh zamanasımından önce belirlenebilmesine bağlıdır. Bu ise, malî istihbaratın gücüne, bilgi kaynaklarının çeşitliliğine, toplanan bilgilerin doğru ve değerlendirilebilir olmasına bağlı olacaktır. Bu gerçekten hareketle, Gelirler Genel Müdürlüğü Vergi İstihbarat Arşivi, teknolojik olanaklardan da yararlanarak statik durumdan kurtarılmış ve dinamik bir istihbarat merkezi haline getirilmiştir. İstihbarat Merkezinin sadece bilgi toplayan ve arşivleyen bir birim değil, bilgiyi arayan, bulan, erişen ve manyetik enamlarda transfer edebilen ve harici kaynaklarda tutulacak bilgilerin formatını belirlemeye yetkili hale getirilmesine yönelik düzenlemeler mükerrer 257 nci maddede getirilmiştir.

Öte yandan, yeminli malî müşavirlerce yapılan detter ve belge ibrazına ilişkin taleplerin yerine getirilmemesi konusunda bir yaptırıma gidilememekte, bu konuda bir hukukî boşluk bulunmaktadır.

213 sayılı Vergi Usul Kanununun Mükerrer 355 inci maddesinde yapılan düzenleme ile bilgi verme zorunluluğuna uymayanlar ile aynı kanunun 256 ve 257 nci maddelerinde yazılı zorunluluktan yerine getirmeyenler ve mükerrer 257 nci maddenin verdiği yetkiye dayanılarak Maliye Bakanlığınca getirilen zorunluluklara aykırı davrananlar için özel usulsüzlük cezası kesilmei yoluna gidilecektir.

Maddenin önemli bir özelliği de, kamu idare ve müesseselerinin yöneticilerini ceza uygulamaları kapsamına almasıdır. Buna göre, kamu idare ve müesseselerinin bilgi vermekten kaçınan yöneticileri için de 25 milyon lira özel usulsüzlük cezası kesilecektir. Yönetici tabirinden ise bilgi yazısına imza atması gerekenler ile bilgi verme konusunda yetkili kılınmış olanlar anlaşılabacaktır.

Bu madde gereğince özel usulsüzlük cezasının uygulanabilmesi için, bilgi verecek veya defter belge ibraz edecek olanlara bu zorunluluğa uyulmaması halinde cezaya muhatap olacaklarının ihbar edilecektir.

Defter ve belge ibraz etmeme, istenilen bilgileri vermekten kaçınma fiillerinin tekerrüründe özel usulsüzlük cezası, maddede yazılı bulunan ve tekerrür tarihinde geçerli olan tutarın bir kat artırılması suretiyle uygulanacaktır.

Madde 14. - Bu maddede, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun "hürriyeti bağlayıcı ceza ile cezalandırılacak suçlar ve cezalar" başlıklı bölümünde sayılan fiillerin vergi kaybına yol açıp açmadığına ve tarh dönemi içerisinde oluşup oluşmadığına bakılmaksızın, kesilecek vergi ziyai cezası yanında, kolayca adli yargıya intikalini ve cezalandırılmalarını sağlamaya yönelik düzenlemeler yapılmıştır.

Bilindiği gibi genel olarak hukukta cezayı gerektiren fiillerde aranan temel öğe bu fiillerin kasıt unsuru taşıyıp taşımadığıdır. Kasıt unsuru, fiili cürüm haline çevririr. Kastın söz konusu olmadığı hallerde kabahatten ve kusurdan (taksirden) söz edilebilir.

Vergi hukukunda vergi cezası uygulanabilmesi için gereken temel öge ise verginin kayba uğratılmış olmasıdır. Bu vergi kaybı, ister hatadan, ihmalden veya bir usulsüzlükten doğmuş olsun, isterse nitelikli ve kasıtlı olsun vergi cezası kesilmesi konusunda farklılık arz etmezler. Bu konuda aranan diğer bir özellik ise vergilendirmede tarh döneminin geçmiş olmasıdır.

Ne var ki, bazı fiiller doğrudan malî sistemin, belge düzeninin ve malî otoritenin zayıflatılmasına hatta çökertilmesine yönelik, bireysel veya örgütlü suç niteliğinde olabilir.

Muhasebe hileleri, defter ve belgelerin gizlenmesi yada çok edilmesi, denetim ve kontrolden kaçmak amaçlı davranışlar ve sahte veya içerik açısından yanıltıcı belge düzenleyip kullanmak gibi fiiller bu kategoride sayılabilir. Bu nevi fiillerin ortak özelliği niyet, amaç ve plan unsurlarını taşımalarıdır. Bu üç unsur fiilde kastın varlığını ortaya koyar.

Yapılan bu düzenlemeyle kasıt unsuru taşıyan ve aynı zamanda nitelikli olan fiiller ile kabahat veya kusur sayılabilecek fiillerin ceza sistematigi değiştirilmekte, fiillere karşılık tertip olunan cezaların mahiyeti de farklılaştırmaktadır.

Madde düzenlemesinde Türk Ceza Kanununun tedvin tarzı da dikkate alınarak, cezaların hüküm ve infaz safhalarında, amaçlanan sonucun elde olunabilmesine çalışılmıştır.

Defter ve kayıtlarda hile yapan, gerçek dışı veya konuyla ilgili olmayanlar adına hesap açanlar, vergi matrahını azaltmaya dönük olarak başka defter ve kayıt ortamlarında hesapları ve işlemleri izleyenler ile defter ve belgeler ile ibrazı zorunlu diğer kayıt ortamlarını gizleyenler hakkında da adli mahkemelerce altı aydan üç yıla kadar hapis cezası hükmolunabilecektir.

Burada önemli olan bir husus, sözü edilen bu fiiller sonucunda vergi kaybı olup olmadığıdır. Fiillerin vergi kaybına da yol açması halinde kesilecek üç kat vergi ziyayı cezasından başka, hapis cezası söz konusu olacaktır. Bu fiiller için hükmolunan hapis cezası para cezasına çevrilebilecek, para cezasının hesabında ise hapis cezasının her bir günü için, sanayi sektöründe çalışan 16 yaşından büyük işçiler için hüküm tarihinde geçerli asgari ücretin bir aylık brüt tutarının yarısı esas alınacaktır.

Aynı maddede yapılan bir başka düzenleme ile defter, kayıt ve belgeleri tahrif eden veya belgelerin aslının ya da örneğinin sahtesini düzenleyenler, temin edenler ile sahte ve içerik itibarıyla yanıltıcı belgeyi düzenleyen, temin eden veya kullananlar hakkında on sekiz aydan üç yıla kadar ağır hapis cezasına hükmolunabilmesi olanağı getirilmiştir.

Maddenin yeni düzenlemesinde, sahte ve muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge tanımları yapılarak fiillerin tanımlarının yasada yer almamasından kaynaklanan bir boşluk giderilmiştir.

Pişmanlık hükümlerinden yararlanılması halinde ilgili mükellef hakkında hürriyeti bağlayıcı ceza uygulanmayacağı da maddede açıkça belirtilmiştir.

Madde 15. - 213 sayılı Vergi Usul Kanununun ceza sistematğinde kaçakçılık veya kaçakçılığa teşebbüs fiilleri ile ilgili iştirak, teşvik ve yardım halleri ayrı maddeler halinde düzenlenmişti. Bu düzenleme şekline göre kaçakçılık hali sayılan fiiller için iştirak, teşvik ve yardım müesseseleri söz konusu olabilirken, kaçakçılığa teşebbüs sayılan fiiller için yalnızca iştirak durumundan bahsedilebilmekteydi.

Ceza tertibi açısından da iştirak ve teşvik aynı nitelikte görülmüş, asli fail için tertip olunan cezanın iştirakçi ve teşvik eden için de uygulanacağı, yardım fiilinde ise cezanın yarısına hükmolunacağı belirtilmekteydi.

Vergi Usul Kanununun ceza sistematğinde yapılan değişiklikte daha önce "kaçakçılık" ve "kaçakçılığa teşebbüs" hali sayılan fiiller birleştirilmiş ve 359 uncu madde olarak tertip olunmuştur.

Bu sırada kaçakçılık, kaçakçılığa teşebbüs ifadeleri de yasa metninden çıkarılmıştır.

Yukarıda belirtildiği gibi iştirak, teşvik ve yardım fiilleri kaçakçılık durumuna ilişkin olduğundan, yapılan düzenleme nedeniyle bu maddelerin revizyonu gerekmektedir.

Bu amaçla, üç ayrı madde halinde yasada yer alan iştirak, teşvik ve yardım maddeleri tek bir madde halinde düzenlenmiştir. Önceki uygulamada kaçakçılık ve kaçakçılığa teşebbüs fiillerinin her ikisi için de söz konusu olabilen iştirak hali, yeni düzenlenen 360 inci maddenin de başlığını oluşturmaktadır.

Ancak, 360 inci madde sadece iştirak halini değil, teşvik ve yardım unsurlarını da kapsayacak biçimde düzenlenmiştir. Buna göre, Vergi Usul Kanununun 359 uncu maddesinde sayılan fiillere iştirak edenler ile faili bu fiilleri işlemeye azmettirenlere, asli fail için öngörülen cezalar aynen hükmolunabilecektir. Yardım halinde ise fiile mahsus cezanın dörtte biri yardım eden için uygulanabilecektir.

Madde 16. - 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 368 inci maddesinin sonuna eklenen bir fıkra ile vergi ziyai cezasının da vergi aslı gibi gecikme faizine tabi tutulması esası getirilmiştir. Yapılan düzenlemeye göre, tarhiyatın ilgili bulunduğu döneme ait normal vade tarihinden cezanın tahakkuk tarihine kadar geçen süre için aynı kanunun 112 nci maddesindeki usuller çerçevesinde gecikme faizi hesaplanacak ve bu gecikme faizi cezanın ödeme süresi içinde ödenecektir. Bu şekilde paranın zaman değeri dikkate alınarak cezaların caydırıcılığı ve etkinliği sağlanmış olacaktır.

Madde 17. - Bu maddede yapılan düzenleme ile, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun yeni ceza sistematği çerçevesinde, vergi ziyai cezası aynı kanunun 376 nci maddesindeki indirim kapsamından çıkarılmaktadır. Bu düzenleme ile bir taraftan cezaların caydırıcılığını artırmak, diğer taraftan vergi uzlaşmasına etkinlik kazandırmak amaçlanmaktadır.

Madde 18. - Mükelleflerle vergi idaresi arasında meydana gelen uyuşmazlıkların giderilmesinde genel ilke, demokrasinin üç erkenden biri olarak tanımlanan yargı organının sorunu çözmesidir. Ancak, 213 sayılı Vergi Usul Kanununa 205 sayılı Kanunla eklenen Ek Madde ile mükellefle vergi idaresi arasında uyuşmazlıkların önce uzlaşma

yoluyla giderilmesi amaçlanarak, vergi idaresi ile mükellef arasındaki sorunlardan, mükellefin kasdı olmadan meydana gelenlerin ya da mükellefin veya idarenin açık hatalarından kaynaklananlarının yargı prosedürüne gidilmeden her iki tarafın rızasıyla çözülebilmesi için uzlaşma müessesesi oluşturulmuştur. Bu müessese, zaman içerisinde günün değişen koşullarına göre gözden geçirilmiş ve değiştirilmiştir.

Uzlaşma müessesesinin son zamanlardaki uygulamasında, genellikle uzlaşma komisyonlarınca vergi miktarının uzlaşma konusunu yapılmayarak vergi miktarlarında indirim yapılmadığı, bunu karşılık cezaların önemli miktarda indirildiği hatta hiç alınmadığı gözlenmektedir.

Bu ise, müessesenin kuruluş amacına ters düşen bir durumun ortaya çıkmasına, vergi cezalarının etkinliğini kaybetmesine ve vergisini ödeyen ile ödemeyen mükellef arasında ayrımın ortadan kalkması sonucunun doğmasına neden olmaktadır. Ayrıca, birden fazla nedenle vergi ve cezaya muhatap kalan mükellefin, nedenlerden birisine karşı çıkması diğerlerini kabul etmesi durumunda, dönem matrahının ya da matrah farkının bir bütün olarak uzlaşma konusu yapılması dolayısıyla uzlaşma müessesesinin işlevini görmesinde sorunlar yaşanmaktadır. Bu nedenle uzlaşma ile ilgili hükümlerde değişiklik yapmak zorunluluğu ortaya çıkmıştır.

Maddede yapılan değişiklikle 213 sayılı Kanunun Ek: 1, 2, 3 ve 4 üncü maddelerinde yer alan hükümler birleştirilerek tek bir maddede düzenlenmiş ve aynı kanunun 344 üncü maddesine, "Uzlaşılan vergilerde ceza uzlaşılan vergi tutanna göre düzeltilir." hükmü getirilerek uzlaşılan tutarlara göre ceza uygulamasıyla vergisini ödeyen ile ödemeyen mükellefler arasında bir ayrım olması ilkesi korunmuştur.

Uzlaşmanın konusu da, önceki düzenlemeye paralel olarak, ikmalen, re'sen veya idarece tarh edilen vergilerin tahakkuk edecek miktarları konusunda; mükellef tarafından 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 116, 117 ve 118 inci maddelerinde yazılı vergi hataları ile bunun dışında her türlü maddi hata bulunduğu iddia edilmesi veya vergi ziyama sebebiyet verilmesinin kanun hükümlerine yeterince nüfuz edememekten ya da 369 uncu maddede yazılı yanılmadan kaynaklandığının veya yargı kararları ile idarenin ihtilaf konusu olayda görüş farklılığının olduğunun ileri sürülmesi halleri olarak belirtilmiştir.

Birden fazla nedenle vergi ve cezaya muhatap kalan mükellefin, nedenlerden birisine karşı çıkması diğerlerini kabul etmesi durumuna çözüm getirilerek, uzlaşma konusu verginin matrah farkları itibariyle bölünebildiği durumlarda uzlaşmanın sadece toplam matrah farkının bir bölümüne isabet eden vergi kısmı için de yapılabileceği düzenlemesi getirilmiştir. Buna göre örneğin, bir vergi inceleme raporunda, hem ikmalen hem de re'sen takdiri gerektiren tarhiyatların olması durumunda mükellef, matrah ya da matrah farkının sadece ikmalen tarhiyat konusu bölümü için uzlaşma talep edebilecek ya da her iki bölüm için uzlaşma talebinde bulunup sadece ikmalen tarhiyat bölümü için uzlaşabilecektir. Bir başka ifadeyle kısmi uzlaşma imkanı getirilmektedir.

Yeni düzenleme ile, mükellef, bağlı olduğu meslek odası temsilcisi ve/veya Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavir Odaları Birliğine bağlı meslek odasından birer üyeyi uzlaşma görüşmelerinde gözlemci olarak bulundurabilecektir. Böylece idare ve mükellef arasındaki sorunun giderilmesinde üçüncü bir taraf, gözlemci olarak uzlaşma salonunda bulunurken hem malî ve teknik destek sağlanması hem de u/laşma görüşmelerine şeffaflık kazandırılması mümkün olacaktır.

Sürekli, geçici ve merkezi uzlaşma komisyonlarının teşkili, uzlaşmaya müracaat etmeye yetkili olanların belirlenmesi, uzlaşmanın şekli, uzlaşmaya konu edilebilecek vergi, resim ve harçların belirlenmesi, uzlaşma komisyonlarının yetkileri, uzlaşmanın yapılmasına ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenecektir.

Daha önce Ek 2 nci maddede yer alan il özel idareleri ve belediyelere ait vergi, resim ve harçlarda bu yönetmeliğin İçişleri Bakanlığınca hazırlanacağı hükmü de aynen korunarak bu maddede belirtilmiştir.

Ek madde 11 de, ek madde 1 de cezaların uzlaşma kapsamından çıkarılmasına paralel olarak yeniden düzenlenmekte bir başka ifade ile cezalar tarhiyat öncesi uzlaşmanın kapsamından da çıkarılmaktadır.

Ayrıca, uzlaşmanın vaki olmadığına dair tutanağa idarenin nihai teklifi yazılarak mükellefin dava açma süresi içinde vergi dairesine yazılı olarak başvurmak kaydıyla bu teklifi kabul etmesi ve uzlaşma olanağından yararlanması olanağı getirilmiştir.

Madde 19. - Bu madde ile 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 414 ncü maddesi yeniden düzenlenmektedir.

Değişiklikten önceki madde hükmünde Vergi Usul Kanununda yer alan maktu hadler ve miktarları on katına, nispi hadleri ise iki katına kadar artırmaya ve bunları kanuni seviyesine indirme hususunda Bakanlar Kurulu yetkili kılınmış ve bu yetkinin kullanılmadığı, yıllarda da had ve miktarların yeniden değerlendirme oranında artırılarak uygulanması öngörülmüş idi. Bugüne kadar bu yetkinin tamamı kullanıldığından bu konuda yeni bir düzenlemeye gerek duyulmuştur.

Yapılan düzenleme ile Vergi Usul Kanununda yer alan ve 1.1.1998 tarihi itibarıyla uygulanmakta olan maktu had ve miktarlar kanuni miktar olarak belirlenmekte ve bu miktarların her yıl, bir önceki yıla ilişkin olarak açıklanan yeniden değerlendirme oranında artış yapılmak suretiyle tespit edilmesi öngörülmektedir. Bu suretle hesaplanan had ve miktarların yarısından fazla olmamak üzere artırılması veya indirtmesi ile nispi hadlerin iki katına kadar artırılması veya kanuni seviyesine indirilmesi hususlarında Bakanlar Kurulu yetkili kılınmıştır. Ayrıca Bakanlar Kurulu artırma yetkisini kullanmasa da yeniden değerlemeye bağlı olarak bir üst limit olmaksızın maktu had ve tutarlar artırılabilir.

Ayrıca, mevcut madde de yer alan tahakkuk fişi ile vergi ve ceza ihbarnamelerinin şekil ve ihtiva edeceği bilgilerde değişiklik yapılabilmesine bunları vergi dairesi adına tanzim edecek olanların belirlenmesi hususunda Maliye Bakanlığınca yetki veren hüküm aynen korunmaktadır.

Madde 20 - Bu madde ile 213 sayılı Vergi Usul Kanununa üç geçici madde eklenmekte ve yapılan değişikliklerin geçiş dönemindeki düzenlemelerini içermektedir. Buna göre, işletme hesabı esasında defter tutan mükellefler diledikleri takdirde 213 sayılı Vergi Usul Kanununun tacirlerde sınıf değiştirmeye ilişkin 180 inci maddesindeki şa'nsal dikkate alınmaksızın 31 Aralık 2000 tarihine kadar işletme defteri tutmaya devam edebileceklerdir.

Ayrıca, diğer kanunlarda kaçakçılık, ağır kusur ve kusur cezalarıyla ilgili olarak 213 sayılı Vergi Usul Kanununa yapılan atıfların vergi ziyai cezasına yapılmış sayılacağı hüküm altına alınmıştır.

Madde 21. - 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 35 inci maddesinde, amme alacağını koruma hükmü olarak limited şirketin ödenmeyen amme borçlarından ortakların koydukları veya koymayı taahhüt ettikleri sermaye miktarında sorumlu tutulacakları düzenlenmiştir.

Limited şirketler Türk Ticaret Kanununa göre en az 2 en fazla 50 ortakla ve 500 milyon lira gibi küçük sayılabilecek bir sermaye ile kurulabilmektedir. Limited şirketin mal varlığından tahsil edilemeyen amme alacağı için şirketin ortaklarından tahsile gidildiğinde, ortaklar koydukları sermaye miktarı kadarından sorumlu tutulabildiğinden, şirket sermayesinin üzerinde olan amme alacağının tahsili yapılamamakta dolayısıyla mevcut hüküm koruma işlevini görmemektedir.

Limited şirketin kanuni temsilcileri de mal varlığı olmayan kişilerden seçilebilmekte ve bu durum da kanuni temsilcilerin sorumluluğundan hareketle yapılan takiplerin sonuçsuz kalmasına neden olmaktadır.

Mevcut düzenlemeyi bir örnekle açıklarsak;

500 milyon lira sermaye ve 10 ortakla kurulmuş olan bir limited şirketin 20 milyar lira borcunun tahsili için takibata geçildiğinde, öncelikle alacaklı amme idaresi tarafından şirket varlıklarının satışı yapılacak, daha sonra da ortaklar şirkete koydukları sermaye miktarı kadar sorumlu tutulacaklardır.

Bu limited şirketin varlıklarının satışından 1 milyar lira, ortaklarından da koydukları sermaye ile sınırlı olarak 500 milyon lira tahsilat yapıldığında, 20 milyar lira olan amme alacağının 1,5 milyar lirası tahsil edilecek, alacağın 18,5 milyar lirası ahsil edilemeyecektir.

Yapılan bu düzenleme ile şirketten tahsil edilemeyen amme alacağı için ortaklara şirkete koydukları sermayeleri oranında sorumluluk getirilmekte ve amme alacağının tamamı güvence altına alınmış olmaktadır. Örneğe dönersek; mevcut düzenlemeye göre tahsil edilemeyen 18,5 milyar liranın ortaklardan sermayeleri oranında tahsili imkanı doğacaktır.

Diğer taraftan bu tür şirketler, kuruluşundaki kolaylık nedeniyle vergi sisteminde yer alan bazı müesseselerden haksız kazanç temin etmek için sahte veya özü itibarıyla yanıltıcı belge düzenlemek gibi amaçlarla da kurulabilmektedir. Yapılan düzenleme bu tip malî sistemin tahribatına yönelik olumsuzlukların giderilmesine de yardımcı olacaktır. Böylece, vergi sisteminden haksız yararlanma amacına karşı caydırıcı bir hüküm de getirilmiş olmaktadır.

Madde 22. - 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 47 ncı maddesinde amme alacağına karşılık rızaen yapılan ödemeler ile cebren yapılan tahsilatların mahsup sırası düzenlenmiştir.

Yürürlükte olan madde hükmü tahsil edilen paranın önce borçlunun asli nitelikli borçlarına, arta kalanının da gecikme zammı gibi fer'i borçlarına mahsup edilmesini gerektirmektedir.

Vadelerinden sonra ödenen vergi, resim, harç ve ceza mahiyetinde olmayan diğer asli amme alacaklarına gecikme zammı uygulanması ve asıl alacakla birlikte tahsil edilmesi gerekmektedir.

Yapılan tahsilatlar ise her zaman borcun tamamını karşılamamaktadır.

Mevcut hüküm kısmen yapılan ödemelerde alacağın aslına mahsubunu öngördüğünden, gecikme zammı gibi fer'i alacaklara, yapılan tahsilattan pay ayrılamamaktadır.

Tahsil edilememiş gecikme zammına geç ödeme sebebiyle ayrıca gecikme zammı da uygulanamaması borçluların bu borçlarını daha da geç ödemelerini özendirir.

Yapılan düzenleme ile rızaen yapılan ödemelerde, öncelikle tahsilatın ödeme süresi geçmiş borçlara mahsubu öngörülmek suretiyle borçlunun bu borçlarına gecikme zammı uygulanması önlenmektedir.

Ödeme süresi geçmiş borçlara karşılık yapılan ödemelerde ise alacaklı amme idaresinin ekonomik kaybının önlenmesi amacıyla, vadesi önce gelen ve teminatsız olan alacakların aslı ve fer'ilerine, ödemenin alacak aslı ve fer'ilerini tamamen karşılamaması halinde alacağın aslı ve fer'ilerine orantılı olarak mahsup edilecektir.

Bu şekilde bir uygulama ile bir yandan gecikme zammı uygulanmayan amme alacaklarının da biran önce tahsili sağlanmış olacak, diğer yandan da tahsil dairelerinin tekipli dosya sayılan azalmış olacaktır.

Bu sayede, tahsil edilen asıl alacaklarla birlikte gecikme zammı gibi fer'i alacaklarda da birikmeden tahsil edilmiş olacaktır. Diğer taraftan borçlunun borcunu zamanında ödemesi teşvik edilerek ileri de ödeyemeyeceği bir borç yükü ile karşı karşıya kalmaması sağlanacaktır.

Ancak, amme alacağının zaman aşımına uğramasının söz konusu olduğu durumlarda bu sıraya bakılmaksızın zaman aşımına uğrayacak alacağı mahsup yapılabilecek ve hazine kaybı da önlenecektir.

Amme alacağına karşılık cebren tahsil edilen paralar ise önce parayı tahsil eden dairenin, artarsa aynı amme idaresinin takibe iştirak etmiş olan diğer alacaklı tahsil dairelerinin takip konusu alacak aslı ve fer'ilerine orantılı olarak mahsup edilecektir.

Madde 23. - 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 85 inci maddesi hükümlerine göre amme alacağına tahsil etmek amacıyla haczedilen menkul malların satışı, menkul malın nev'i ve evsafına göre farklılık yapılmadan açık artırma ile satışını öngörmektedir.

Oysa, sebze ve meyve gibi bozulabilecek malların satışı artırma yöntemine başvurulmadan pazarlıkla yapılabilirdir. Aynı şekilde kıymetli madenler, hisse senedi, tahvil gibi borsada satışı yapılabilen menkul malların borsalarında satılması da mümkündür. Menkul mal satışlarında bu usullere yer verilmesi halinde satış daha kolay olabileceği gibi satışta daha yüksek bedele ulaşılacaktır.

Bu amaçla, 6183 sayılı Kanunun 85 inci maddesinin birinci fıkrası değiştirilerek haczedilen menkul malların bozulma, çürüme ve benzeri sebeplerle değer düşüklüğüne uğraması gibi durumlarda artırma yöntemine başvurulmadan pazarlıkla, borsası bulunan malların borsada ve borsa usulüne göre satılabilmesi imkanı getirilmektedir.

Ayrıca, haczedilen menkul malın tahsil dairesinin uygun gördüğü mahallerde satışına imkan verilmekte, ilk artırmada satılamayan menkul malların ikinci artırımının bir başka il veya ilçede de yapılabilmesi sağlanmaktadır. Bu şekilde, küçük yerleşim yerlerinde alıcı çıkmaması sebebiyle satışı yapılamayan malların alıcısı bulunabilecek, bir başka yerde satışı sağlanmış olacaktır.

Böylece, amme alacağının daha kısa sürede tahsili sağlanacak, borçlunun menfaatleri de daha iyi korunmuş olacaktır.

Madde 24. - Vergilendirmede adaleti sağlamak açısından herkesten ödeme gücüne göre vergi alınması bütün dünyada benimsenen bir ilkedir. Ödeme gücünün en iyi göstergesinin de gelir olduğu kabul edilmektedir. Dolayısıyla, vergilendirmeye esas alınacak gelirin tanımlanması kritik öneme sahip olup, bu konu gerek vergi teorisinde gerekse uygulamada tartışmalara yol açmaktadır.

Genel olarak geliri tanımlayan ve kapsamını belirleyen iki teori vardır. Bunlar "kaynak teorisi" ve "net artış teorisi"dir.

Kaynak teorisine göre gelir; kişilerin, sahip oldukları üretim faktörlerini (emek, sermaye) üretim sürecine sokmaları karşılığında elde ettikleri değerler akımı olarak tanımlanmaktadır. Bu teoriye göre, gelir sayılabilmek için iki önemli unsurun bir arada bulunması gerekmektedir. Bunlar, belirli bir kaynağa (üretim faktörüne) bağlılık ve devamlılık unsurlarıdır. Üretim faktörlerinden devamlı bir şekilde elde edilmeyen değerler, gelir olarak kabul edilmemektedir. Dolayısıyla hangi kaynaktan sağlanırsa sağlansın, arızî olarak elde edilen gelirler ile üretim faktörlerinin kullanımı sonucunda oluşmayan transfer niteliğindeki değer akımları (miras, piyango ikramiyeleri, bağışlar vb.) gelir olarak nitelendirilmemektedir. Ayrıca, bu teoriye göre, çeşitli nedenlerle servet unsurlarında meydana gelen değer artışları, realize edilmiş olsalar dahi, vergiye tabi gelir kapsamına girmemektedir.

Geliri daha geniş tanımlayan net artış teorisine göre ise vergiye tabi gelir kavramının belirlenmesinde "kaynak" ve "devamlılık" ölçütlerinin kullanılmasına ihtiyaç yoktur. Bir kişinin geliri, belirli bir dönemde yaptığı tüketim ile yine aynı dönemde net varlığında gerçekleşen değişimin (artış veya azalış) toplamından ibarettir. Burada gelir, gelirin ancak tüketim veya tasarrufa veya her ikisine birden konu olabileceği gerçeğinden hareketle kavranmaktadır. Dolayısıyla kaynak teorisinin aksine, üretim faktörlerinin kullanımı sonucu ortaya çıkmayan transferler (piyango ikramiyeleri, miras hisseleri vb.) arızî gelirler ve çeşitli nedenlerle servet unsurlarında ortaya çıkan değer artışları da net artış teorisine göre gelir kavramına girmektedir.

Bugüne kadar her iki teoriye de çeşitli noktalardan eleştiriler getirilmiştir. Esas olarak eleştiriler, kaynak teorisinde gelirin dar, net artış teorisinde ise geniş olarak tanımlanmasına yönelmektedir.

Kaynak teorisinde, gelirin tanımlanmasında kullanılan belli bir kaynağa bağlılık ve devamlılık unsurları açık değildir. Bunun sonucu olarak bazı gelir unsurları vergilenecek gelir kapsamına alınamamaktadır. Ülke ekonomilerinin entegrasyon, teknolojik gelişme ve hızlı iletişim süreci içinde olmaları ve üretim faktörlerinin mobil hale gelmesi, gelirin kaynağının ve sürekli olup olmadığının tespitini gittikçe zorlaştırmaktadır. Ayrıca, bu teoriye göre, transfer ödemeleri ve arızî kazançlar kişilerin malî güçlerinde bir artışa neden olmasına rağmen vergiye tabi gelir kapsamına dahil edilmemektedir. Bu nedenlerle vergilendirilecek gelirin kavranmasında kaynak teorisinin kullanılması vergilendirmede adalet ilkesine uymayan sonuçlar ortaya çıkarmaktadır.

Net artış teorisi, geliri geniş anlamıyla kavrayıp kişinin ödeme gücüne göre vergilendirilmesini sağlama açısından vergi adaletine daha uygun bir yaklaşım olmakla birlikte, vergi tekniği açısından uygulamada zorluklar yaratması nedeniyle çeşitli eleştirilere hedef olmuştur. Temel eleştiri, servet unsurlarında değer artışlarından kaynaklanan re-

alize olmamış gelirlerin de vergiyi tabi gelir kapsamına alınmasıdır. Buna göre, bir gayrimenkulün değeri çeşitli nedenlerle arttığı zaman, bu gayrimenkul elden çıkarılmasa bile, değer artışı vergilenecek gelir kapsamına girmektedir. Bir başka eleştiri; gelirin geniş tanımlanması nedeniyle, ölçülmesi çok güç olan ve sosyal açıdan da vergilendirilmesi anlamlı olmayan öztüketimin vergilendirilecek gelir kapsamına alınmasıdır. Bu teoriyi savunanlar öztüketimin ve realize edilmemiş gelirlerin uygulamada, vergilendirilebilecek gelir kapsamı dışında tutularak sözkonusu sakıncaların giderilebileceğini belirtmektedirler.

Hiç bir ülkede saf anlamıyla kaynak teorisi veya net artış teorisindeki gelir tanımından yola çıkarak vergilendirme yapılmamaktadır. Bazı ülke uygulamalarında kaynak teorisine daha yakın bir anlayışa, yer verilirken, diğer bazı ülkelerde net artış teorisine ağırlık veren düzenlemelerin yer aldığı görülmektedir. Ancak, özellikle gelişmiş ülkelere uygulamalarında dikkati çeken nokta, vergilendirmenin, mümkün olduğunca net artış teorisinde tanımlanan geliri kavrayacak düzenlemelere göre yapılmasıdır. Bu amaçla, bazı ülkeler gelir unsurlarını kaynağına göre sayarken mümkün olabildiğince fazla sayıda gelir sedülü belirlemişler veya sedül sayısını az tutmakla birlikte sedüllere giren gelir unsurlarının kapsamını geniş tutmuşlardır. Böylece, görünüşte kaynak teorisine uygun düzenlemeler yapmakla birlikte, gerçekte net artış teorisindeki gelir tanımlamasına yaklaşmışlardır. Diğer bazı ülkeler ise geliri herhangi bir kaynağa bağlı olarak tanımlamamış, kaynağı ne olursa olsun her türlü geliri, vergilendirilecek gelir kapsamına almışlar, ancak, bazı gelirleri istisna ederek vergilendirilecek gelir tanımlamasını sınırlandırmışlardır.

Geliri en geniş anlamıyla kavrayan ülkelere örnek olarak Amerika Birleşik Devletleri verilebilir. Amerikan Gelir Vergisi Kanununda gelir kavramı tanımlanmamış olup sadece, aksi kanunda belirtilmedikçe, hangi kaynaktan elde edilirse edilsin bütün gelirlerin brüt gelir (gross income) kapsamına girdiği belirtilmiştir. Kanunda gelir tanımına yer verilmemesi dolayısıyla yasama, gelir tanımına açıklık getirme işlevini yargı ve yönetim birimlerine bırakmıştır. Uygulamada, yargı verdiği kararlarda, bütün kaynaklardan elde edilen gelirlerin yasama tarafından spesifik olarak istisna edilmedikçe verginin konusuna girdiğini kabul etmektedir.

Gelir gruplarının sayısını az tutmakla birlikte bu gruplara giren gelir unsurlarının kapsamını geniş tutarak net artış teorisindeki gelir tanımına yaklaşan ülkelere örnek olarak İsveç verilebilir. İsveç'te vergiye tabi gelir tanımlanmamışım İstisna edilmediği sürece, her ne şekilde olursa olsun elde edilen gelir vergiye tabidir. Verginin matrahı ücret, ticarî kazanç, sermaye geliri olarak üç ayrı gelir grubu içinde farklı şekilde hesaplanmaktadır. Ticarî gelirler ile sermayeden elde edilen gelirlerin dışındaki tüm gelirler ücret geliri olarak kabul edilmektedir.

İngiltere'de ise sınırlayıcı bir nitelikte sedüler sistem kabul edilmiş ve sedüller gelirin kaynağına göre belirlenmiştir. İngiltere'de vergiye tabi gelir bir gerçek kişinin bir yılda elde ettiği toplam gelirden indirim ve istisnalar düşüldükten sonra kalan kısımdır. Toplam gelir yabancı ülkeler dahil tüm kaynaklardan elde edilen ve ilgili bulunduğu sedüller ile vergilendirilebilen gelirlerdir.

Genel olarak gelişmiş batı ülkelerinden Amerika, Fransa, Almanya ve İsviçre'de uygulama net artış teorisine, İngiltere'deki uygulama kaynak teorisine yakındır.

MEVCUT UYGULAMANIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Gelir Vergisi Kanununun 1 inci maddesinde gelir, bir gerçek kişinin bir takvim yılı içinde elde ettiği kazanç ve irat 1 an n safi tutan olarak tanımlanmıştır. G.V.K.'nın ikinci maddesinde ise gelire giren kazanç ve iratlar; ticarî kazançlar, zirai kazançlar, ücretler, serbest meslek kazançları, gayrimenkul sermaye iratları, menkul sermaye iratları ve sair kazanç ve iratlar olarak yedi grup halinde sayılmıştır.

Mevcut düzenlemeye göre bir gelir unsurunun vergiye tabi tutulabilmesi için, niteliği, itibarıyla ikinci maddede belirtilen gelir unsurlarından herhangi birisine dahil edilebilmesi gerekmektedir. Aslında 2 nci maddede sayılan gelir gruplarından "sair kazanç ve iratlar" ilk bakışta önceki altı grup içerisine dahil edilemeyen gelir unsurlarının bu grup içinde vergilendirileceği izlenimini veriyorsa da, Kanunda sair kazanç ve iratların ayrı ayrı sayılmış olması, gelir kavramına asıl sınırlandırmayı getiren düzenleme olmuştur. Diğer bir deyişle, ilk altı gruba girmeyen bir gelir unsurunun vergilendirilebilmesi ancak, söz konusu unsurun sair kazanç ve iratları düzenleyen madde içinde belirtilmiş olmasına bağlıdır. Bu durum geniş anlamda gelir kavramına dahil olan bir kısım gelir unsurunun vergilendirilememesi sonucunu doğurmuştur. Buna göre, gelirin yalnızca el değiştirmesinden ibaret olan transfer niteliğindeki intikaller (miras, bağış, kumar, bahşiş, piyango ikramiyeleri vb.) vergiye tabi gelir kavramına girmemektedir.

Görüldüğü üzere gelir vergisi sistemimizde daha önce belirtilen her iki yaklaşımın da etkileri görülmektedir. Belirli bir kaynağa bağlı olarak elde edilen gelir unsurlarının yanı sıra belirli bir kaynağa atfedilemeyen veya devamlılık unsuru taşımayan bazı gelir unsurları ayrıca belirtmek suretiyle sair kazanç ve iratlar olarak vergiye tabi tutulmuştur.

Yukarıda belirtildiği üzere, Gelir Vergisi Kanununun sair kazanç ve iratları düzenleyen maddelerinde hangi gelir unsurlarının sair kazanç ve irat olarak vergilendirileceği belirlenmiştir. Dolayısıyla bugünkü gelir vergisi sistemimizde belirli bir kaynağa atfedilemeyen ve devamlılık unsuru taşımayan gelir unsurlarının vergilendirilebilmesi için bu unsurların vergiye tabi olduğuna ilişkin özel bir hükmün kanunda yer alması gerekmektedir.

Oysa gelişen ekonomik hayata bağlı olarak elde edilebilecek, devamlılık niteliği bulunmayan gelir unsurları çeşitlenmekte ve bu gelir unsurlarına ilişkin açık bir hüküm bulunmaması durumunda kanunla bir değişiklik yapılmıyacak kadar, söz konusu unsurlar vergilendirme dışı kalmaktadır. Dolayısıyla, bu gelir unsurları açıkça bireyin satın alma gücünü arttırdığı halde vergilenememektedir. Bu tür gelirleri vergilendirmek için yapılacak düzenlemeler her zaman mümkün olamamakta, en azından yapılacak değişikliğin zaman alması, vergilendirmede adalet ilkesinin uygulanmasını geciktirmektedir. Diğer yandan yapılan değişiklikler, Kanunun gittikçe karmaşılaşmasına ve sistematığının bozulmasına yol açmakta ve vergilendirmede belirlilik ilkesini zedelemektedir. Ayrıca, vergiye tabi gelirin kapsamı konusunda idare ile mükellef arasında uyuşmazlıklara neden olmaktadır.

Kişilerin üretim sürecine kalkılan dolayısıyla elde ettikleri gelirler vergilendirilirken, üretime katkı sonucunda elde edilmeyen, gelirin yeniden paylaşımı olarak nitelendirilebilecek bir kısım gelir unsurunun vergilendirilmemesi vergilendirmenin genellik ve eşitlik ilkesini zedelemekte, toplumda vergi ödemeye karşı bir direnç oluşmasına yol açmaktadır.

Mevcut düzenlemenin yarattığı diğer bir sorun, vergiye tabi olması gerektiği halde, beyan dışı bırakılan kazanç ve iratların, vergiye tabi olmadığı ileri sürülen gelirlerden kaynaklandığı yolundaki gerekçelerle mükelleflerin Vergi Usul Kanunundaki 30/7 nci maddeye göre yapılacak tarhiyatlardan kaçınabilmektir. Kaldı ki, vergiden kaçınma kastı olmasa dahi varlığı tespit edilen gelirin hangi vergilendirme rejimi çerçevesinde vergilendirileceğinin tespiti mevcut sistem içerisinde mümkün olmayabilmektedir.

Uygulamadaki bu sıkıntılar ülkemizde geniş boyutlara ulaşan kayıt dışı ekonominin daha da yaygınlaşmasına katkıda bulunmaktadır. Kayıt dışında faaliyet gösteren potansiyel yükümlüler, bu şekilde elde ettikleri gelirin tespit edilmesi durumunda dahi etkin bir şekilde vergilenemeyeceği düşüncesinden hareketle söz konusu faaliyetlerini güven içinde sürdürebilmektedirler.

GETİRİLEN DÜZENLEMELERİN AÇIKLANMASI

Mevcut sistemin yarattığı sakıncaları gidermek için gelirin tanımı yeniden yapılmaktadır. Yeniden düzenlenen 1 inci maddede gerçek kişilerin bir takvim yılı içinde elde ettikleri gelirlerin gelir vergisine tabi olduğu belirtildikten sonra gelir, tasarruf veya harcama konusu olan her türlü kazanç ve iradın safı tutan olarak tanımlanmıştır.

Buna paralel olarak, Kanunun 2 nci maddesinin 7 numaralı bendi, kaynağına bakılmaksızın diğer her türlü kazanç ve iratlar olarak değiştirilmek suretiyle geniş anlamdaki gelir tanımı pekiştirilmiştir. Maddedeki kaynağına bakılmaksızın diğer her türlü kazanç ve irat ifadesi kişinin satın alma gücünü artıran her türlü değer akımlarının vergiye tabi gelire dahil olduğunu vurgulamaktadır.

Yapılan bu yeni tanımlama ile eski anlayış - yani bir gelir unsurunun vergilendirilebilmesi için kanunda açıkça belirtilmiş olması gerekliliği - terkedilmekte olup, artık bir gelir unsurunun vergilendirilmemesi için kanunda açıkça vergiden istisna edildiğine ilişkin bir hüküm bulunması gerektiği anlayışına geçilmektedir.

Ayrıca, bu tanımlama ile ekonomik gelişmelere bağlı olarak yeni gelir unsurlarının ortaya çıkması halinde bunlar kendiliğinden verginin konusuna alınmaktadır. Diğer bir deyişle, Gelir Vergisi Kanunun ekonomik gelişmelere intibakı hızlandırılmış olmaktadır. Bunun yanı sıra, belirli gelir unsurlarının vergiden istisna edilmeleri yapılacak değişiklikler her zaman için mümkün olabilecektir.

Gelir vergisi matrahının hesabında gelirin safı tutarının, başka bir ifadeyle gelirin elde edilmesi için yapılan giderler indirildikten sonraki tutarın esas alınması ilkesi korunmaktadır.

Gelir Vergisi Kanununun 2 nci maddesinin 7 nci bendinde belirtilen diğer kazanç ve iratların vergilendirme rejimini düzenleyen maddelerde yapılan değişikliklerde, gerçek gelirin vergilendirilmesi ilkesinden hareket edilmiş ve gelirin geniş anlamıyla tanımlanmasının yaratacağı sakıncalar ortadan kaldırılmıştır.

Bütün bu düzenlemelerle, ödeme gücüne göre vergilendirme ilkesinden hareketle, satın alma gücü yaratan her türlü değer akımının vergilendirilmesi sonucunda, vergi adaleti sağlanmaktadır. Herhangi bir gelirin vergiye tabi olup olmadığı konusunda vergi idaresi ile mükellefler ve yargı arasında uyuşmazlığa düşme riski de asgariye indirilmektedir. Vergi tabanı genişletilmekte, geniş anlamda gelir tanımından hareketle, uygulamada zorluk yaratacak olanların haricindeki bütün gelir unsurları vergi kapsamına alınmaktadır.

Madde 25. - Gelir Vergisi Kanununun 1 inci maddesinde yapılan değişiklikle gelir elde edilecek her türlü kazanç ve iradı kapsayacak şekilde en geniş anlamıyla tanımlanmıştır. Bu tanım değişikliğinin nedeni ve sonuçları 1 inci maddenin gerekçesinde ana hatlarıyla açıklanmıştır.

İkinci maddede gelire giren kazanç ve iratlar bentler halinde sayılmaya devam edilmiş olup sadece 7 nci bent değiştirilmiştir. Buna göre gelire giren kazanç ve iratlar aşağıdaki gibidir;

Ticarî kazançlar

Zirai kazançlar

Ücretler

Serbest meslek kazançları

Gayrimenkul sermaye iratları

Menkul sermaye iratları

Kaynağına bakılmaksızın diğer her türlü kazanç ve iratlar

Eski uygulamada gelire giren kazanç ve iratlar 6 bentte ayrı ayrı sayıldıktan sonra 7 nci bentte sair kazanç ve iratlar olarak sona ermekteydi. Dolayısıyla ilk 6 bende girmeyen gelirlerin 7 nci bende girmesi sözkonusuydu. Ancak sair kazanç ve iratlar 80 inci maddede değer artış kazançları ve arızî kazançlar olarak iki ayrı gruba ayrılıp, mükerrer 80 ve 82 nci maddelerde bu kazanç ve iratlar ayrı ayrı sayılarak belirlenmiştir. Bu durumda 2 nci maddedeki ilk 6 bente girmeyip, mükerrer 80 ve 82 nci maddelerde ayrı ayrı belirlenen kazanç ve iratlara da girmeyen gelirler, vergilenebilecek gelir sayılmayarak vergi tabanı daraltılmakta ve mükelleflere vergiden kaçınma imkanı doğmaktaydı.

Gelirin tanımına ilişkin 1 inci maddede yapılan değişikliğe paralel olarak 2 nci maddenin 7 nci bendi "**kaynağına bakılmaksızın diğer her türlü kazanç ve iratlar**" olarak değiştirilmiştir. Bununla birlikte eski 80 inci madde de değiştirilerek 2 nci maddede ilk altı bende girmeyen her türlü kazanç ve iradın kaynağına bakılmaksızın diğer kazanç ve irat olarak vergilenmesi sağlanmıştır.

2 nci maddede gelire giren kazanç ve iratların 7 bent halinde sayılması gelire giren kazanç ve iratları sınırlandırıcı bir nitelik taşımamakta, sadece bu gelirlerin vergilendirme rejimini belirlemeye yönelik olmaktadır.

Madde 26. - Gerek sosyal ve ekonomik nedenlerle gerekse vergi kapsamına alınmalarındaki güçlükler dolayısıyla Gelir Vergisi Kanunumuzda belli bazı şartları taşıyan küçük esnaf, gelir vergisinden muaf tutulmuştur. Küçük esnafa vergi muafiyeti tanımının vergi sistemimizde yarattığı en önemli sorun sistem içerisinde kayıtsız ve belgesiz bir alan yaratmış olmasıdır. Yürürlükteki hükümlere göre vergiden muaf esnafın faaliyetlerine ilişkin olarak aldıktan belgeleri saklama zorunluluğu bulunmakla beraber, saklamama durumunda uygulanacak ciddi yaptırımların bulunmaması belge düzeyinde önemli kopmalara neden olmaktadır. Diğer bir sorun ise kimlerin vergi muafiyetinden yararlanabileceğinin tespiti ile ilgilidir. Halen vergiden muaf esnaf hiçbir yetkili kuruma başvurmaksızın faaliyetlerini sürdürmektedir. Dolayısıyla bu muafiyetten yararlanan esnaf sayısı hakkında hiçbir bilgi olmadığı gibi, bu kişilerin gerçekten esnaf muafılığı şartlarını taşıyıp taşımadıkları da hiçbir şekilde takip edilememektedir.

Gelir Vergisi Kanununun 9 uncu maddesinde yapılan değişiklikle yukanda belirtilen sakıncaların belli ölçüde giderilmesi hedeflenmiştir.

Esnaf muaflığından yararlananların faaliyetlerinin kontrol altına alınması amacıyla yönelik olarak yapılan düzenleme, esnaf muaflığından yararlanabilmek için "Esnaf Muaflığı Belgesi" alma zorunluluğu getirilmesidir. Şekil ve muhtevası Maliye Bakanlığı'na belirlenecek esnaf muaflığı belgesi, faaliyette bulunulan yerdeki belediyeden alınabilecektir. Esnaf muaflığı belgesi almak için ilgili esnaf odasına kayıt olmak ve bu durumun esnaf muaflığı belgesi almak için yapılacak başvuruda tevsik edilmesi gerekmektedir. Bu düzenleme ile kişinin esnaf muaflığı şartlarını topluca taşıyıp taşımadığına ayrıca faaliyette bulunduğu yerdeki belediyenin de karar vermesine imkan verilerek, muafliktan yararlanacak herkesin eşit koşullarda bir değerlendirmeden geçmesi sağlanmakta ve koşullara haiz olmayanların haksız bir şekilde muafliktan yararlanmaları önlenmektedir.

Esnaf muaflığı müessesesinin kayıt dışı ekonomiyi beslemesinin engellenmesi ve belge düzeninin yerleştirilmesi amacıyla yönelik olarak getirilen değişiklik, esnaf muaflığından faydalananların faaliyetleri ile ilgili olarak satın aldıktan mal ve giderlere ilişkin aldıkları belgeleri saklama ve ibraz zorunluluğu getirilmesi ve bu zorunluluğu yerine getirmeyenlerin esnaf muaflığından yararlanamayacaklarının belirtilmesidir. Böylece ekonomide malın üretiminden tüketiciye kadar uzanan zincirde gerçek ve basit usulde vergilendirilen mükellefler yanında, vergiden muaf esnaf da belge alma ve saklamaya zorlanmakta ve böylece oto kontrol ile belge düzeninin yerleştirilmesi sağlanmaktadır.

Yapılan düzenlemeye göre, vergiden muaf esnafın esnaf muaflığı belgesini ve alış ve giderlerine ilişkin belgeleri yanında bulundurup bulundurmadaıkları, yoklamaya yetkili olanlar ve belediye zabıtalrı tarafından kontrol edilecektir. Vergiden muaf esnafın bir takvim yılı içinde bir defa mal alış ve giderlerine ilişkin belgeleri, yanında bulundurmadağının veya bulundurduğı belgelerin satışını yaptığı mal ve hizmetle ilişkisi olmadığının tespit edilmesi halinde esnaf muaflığı belgesi iptal edilecektir. Belediyeler tarafından verilecek olan belgelerle ilgili denetim yapma konusunda belediye zabıtalrına da yetki verilmek suretiyle, esnaf muaflığı şartlarına uyulup uyulmadığı konusunda denetim yapma olanakları genişletilmiştir. Bu yaptırımlarla muafliktan yararlananların belge alma ve saklama zorunluluğuna işlerlik kazandırılmak istenmektedir.

Ayrıca maddede yapılan değişiklikle, esnaf muaflığından yararlanabilmek için 48 inci maddeye atıf yapılmak suretiyle getirilmiş olan alış ve satış tutarlarına ilişkin sınırlamalar kaldırılmıştır.

Ayrıca maddede yapılan değişiklikle 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna göre gerçek ve tüzel kişilerin mallarını iş akdi ile bağılı olmaksızın bunlar adına kapı kapı dolaşmak suretiyle tüketiciye satanlar maddede yer alan şaınlarla sınırlı olmaksızın gelir vergisinden muaf tutulmuşlardır. Kanununun 94 üncü maddesinde yapılan değişiklikle bu kişilere yapılan komisyon prim ve benzeri ödemelerden stopaj yapılması esası getirilmiştir. Dolayısıyla stopaj suretiyle ödenen vergiler bu kişilerin faaliyetlerine ilişkin olarak ödedikleri nihai vergi olacaktır.

Maddede belirtilen muafiyetten, 4077 sayılı Kanun kapsamında satış yapan gerçek ve tüzel kişiler adına kapı dolaşarak satış yapan kişiler yararlanabilecektir. 4077

sayılı Kanun kapsamında satış yapılsa dahi, kapı kapı dolaşarak tüketici ile temas kuran kişiler ile satışı yapan gerçek ve tüzel kişi arasında bir iş akdi varsa ödenen komisyon, prim ve benzeri ödemeler ücret olarak vergiye tabi tutulacaktır.

Madde 27. - Mevcut düzenlemede, binaların mesken olarak kiraya verilmesinden elde edilen hasılatın belirli bir kısmı gelir vergisinden istisna edilmiştir. Bu istisnadan, gelirini zamanında ve tam olarak beyan edenlerle birlikte, binalarını kiraya verip istisna haddi üzerinde hasılat elde ettiği halde elde ettikleri gayrimenkul sermaye iradını zamanında ve tam olarak beyan etmeyenler de yararlanmaktadırlar.

Maddede yapılan değişiklik, gayrimenkullerin mesken olarak kiraya verilmesinden elde edilen gelirlerin tam olarak ve zamanında beyan edilmelerini teşvik etmek amacıyla yöneliktir. Bu amaçla, istisna tutarı üstünde hasılat elde edenlerin gelirlerini beyan etmemeleri veya eksik beyan etmeleri durumunda bu mükelleflerin istisnadan yararlanmaları engellenmektedir. Böylece binaların mesken olarak kiraya verilmesinden elde edilen gelirlerin zamanında ve tam olarak beyan edilmemesinin maliyeti artırılmaktadır. Diğer bir anlatımla bir binanın mesken olarak kiraya verilmesinden elde edilen hasılatın o yıl için uygulanabilecek istisna tutarını aşması ve bu kiralama işleminden elde edilen gelirin zamanında beyan edilmediğinin tespiti halinde, vergiye tabi gelirin hesabında istisna tutarı dikkate alınmayacaktır.

Maddede yapılan bir diğer bir değişiklik ile istisna tutarı günün ekonomik koşullarına uygun hale getirilerek 120 milyon liraya çıkarılmıştır.

Madde 28. - Yürürlükteki hükümlere göre, kanunla kurulan veya tüzel kişiliğe haiz bulunan emekli sandıklar tarafından ödenen emekli, maluliyet, dul ve yetim aylıkları gelir vergisinden istisna edilmişlerdir. Bununla beraber şahısların prim ödemek suretiyle özel sigorta şirketlerinden veya yardım sandıklarından almaya hak kazandıkları aynı nitelikteki gelirler gelir vergisine tabi bulunmaktadır.

Elde edilen gelirin niteliği tamamen aynı olmasına karşın, kanunla kurulan veya tüzel kişiliğe haiz bulunan emekli sandıkları tarafından yapılan ödemelerin gelir vergisinden istisna edilmesi, özel sigorta şirketleri tarafından yapılan ödemelerin ise vergiye tabi olması çelişkili bir durumu ifade etmekte ve bu durum vergilendirmede adalet ilkesine aykırılık taşımaktadır.

Yapılan değişiklikle, Türkiye'de kain ve merkezi Türkiye'de bulunan sigorta şirketleri ve yardım sandıkları tarafından ödenen emekli, maluliyet, dul ve yetim aylıkları gelir vergisinden istisna edilmişlerdir. İstisnanın uygulanabilmesi için en az 10 yıl süreyle prim veya aidat ödenmiş olması gerekmekte olup, istisna uygulanacak tutar kanunla kurulan emekli sandıkları tarafından hizmet süresi ve aylık seviyesi aynı olan devlet memurlarına ödenen tutar ile sınırlandırılmıştır. Bu tutarı aşan kısım ise ücret olarak vergiye tabi olacaktır. Kanunla kurulan veya tüzel kişiliğe haiz bulunan emekli sandıklarından aylık alanların, özel sigorta şirketleri veya yardım sandıklarından da aylık almaları halinde, bu aylıklar da istisnadan yararlanacaktır.

Ayrıca bu madde ile Gelir Vergisi Kanununun 23 üncü maddesinin 2 nci bent hükmü, küçük çiftçi muaflığının ve zirai kazancın götürü gider usulüne göre tespit yönteminin kaldırılmasına paralel olarak "gelir vergisinden muaf esnafın ve gerçek usulde vergilendirilmeyen çiftçilerin yanında çalışan işçilerin ücretleri" olarak değiştirilmiştir.

Madde 29. - Yürürlükteki hükümlere göre kanunla kurulan veya tüzel kişiliğe haiz bulunan emekli sandıkları tarafından kendilerine zat aylığı bağlananlara aylıkları dışında kanunlar veya statüleri gereğince verilen emekli, dul, yetim ve evlenme ikramiyeleri veya iade olunan mevduatı ve sürelerini doldurmamış bulunanlarla dul ve yetimlerine ödenen tazminatlar gelir vergisinden istisna edilmişlerdir. Bununla beraber, şahısların prim ödemek suretiyle özel sigorta şirketlerinden veya yardım sandıklarından almaya hak kazandıkları aynı nitelikteki ödemeler gelir vergisine tabi bulunmaktadır.

Elde edilen gelirin niteliği tamamen aynı olmasına karşın, kanunla kurulan veya tüzel kişiliğe haiz bulunan emekli sandıkları tarafından yapılan ödemelerin gelir vergisinden istisna edilmesi, özel sigorta şirketleri tarafından yapılan ödemelerin ise vergiye tabi olması çelişkili bir durumu ifade etmekte ve bu durum vergilendirmede adalet ilkesine aykırılık taşımaktadır.

Yapılan düzenleme ile Gelir Vergisi Kanununun 25 inci maddesinin 3 numaralı bendine eklenen hüküm ile Türkiye'de kain ve merkezi Türkiye'de bulunan sigorta şirketleri ve yardım sandıkları tarafından ödenen ikramiyelerin, iade olunan mevduat veya toptan yapılan ödemelerin, kanunla kurulan emekli sandıkları tarafından hizmet süresi ve aylık seviyesi aynı olan devlet memurlarına ödenen tutan aşmayan kısmı gelir vergisinden istisna edilmiştir. Bu tutan aşan kısım ise ücret olarak vergiye tabi olacaktır. Ayrıca, kanunla kurulan veya tüzel kişiliği haiz bulunan emekli sandıklarının yanı sıra, özel sigorta şirketlerinden veya yardım sandıklarından bu tür gelir elde edilmesi durumunda, özel sigorta şirketinden elde edilen gelirler de istisna kapsamı içinde değerlendirilecektir.

Madde 30. - Bu madde ile Gelir Vergisi Kanununda yatırım indirimi müessesesini düzenleyen ek maddelerde değişiklikler yapılmaktadır.

Bilindiği üzere yatırım indirimi uygulamasının amacı, genel kalkınma planları ile yıllık programlarda belirlenen alanlarda yapılacak yatırımlarla ilgili harcamaların belirli bir tutarının vergiye tabi matrahın hesabında indirim konusu yapılması suretiyle, yatırımların teşvik edilmesi ve bu yolla kalkınmanın hızlandırılmasıdır. Ancak enflasyonun oldukça yüksek seyretmesi, yatırım indirimi uygulamasının teşvik özelliğini yitirmesine neden olmaktadır. Bu sonucu doğuran nedenlerden biri indirimin yatırım harcamalarının yapıldığı yıl kazançlarına uygulanmasıdır. Yüksek oranlı enflasyon ortamında, ilgili yıl kazancının izleyen yılda beyan edildiği dikkate alınırsa, doğal olarak yararlanılacak yatırım indirimi tutarının reel değeri düşmektedir.

Diğer bir neden ise ilgili yıl kazancından indirilemeyen yatırım indirimi tutarının izleyen dönem kazançlarından indirilmesinde endeksleme imkanının üç yıllık bir süre ile sınırlandırılmış olmasıdır. Böylece üç yıllık sürenin sonrasına sarkacak yatırım indirimi tutarı reel anlamda azalmaktadır.

Yapılan değişikliğin temel amacı yukarıda belirtilen sorunların giderilmesine yöneliktir. Genel olarak belirtmek gerekirse yapılan değişikliklerle,

- bir sonraki yılda yapılacak harcama tutarı yatırım indirimi oranında cari yıl kazancından indirilmekle,
- endeksleme uygulaması sürekli hale getirilmektedir.

Ek 1 inci maddede yapılan değişiklik ile mükelleflerin yapmayı öngördükleri bir sonraki yıl yatırım harcama tutarı esas alınarak hesaplanacak yatırım indirimi tutarının, cari yıl kazancından indirilmesi mümkün kılınmıştır. Yatırıma başlanılan yıl içerisinde ise gerek cari yılın yatırım harcamaları gerekse bir sonraki yılın öngörülen yatırım harcamaları üzerinden hesaplanacak olan yatırım indirimi tutarları indirim konusu yapılabilecektir. Yapılan bu düzenlemeden sadece teşvik belgeli yatırımlar yararlanacak olup, yatırım teşvik belgesi aranmaksızın yapılan yatırımlarda bir sonraki yıl harcamaları üzerinden hesaplanacak tutarın indirimine imkan verilmemektedir. Bunlar için, eskiden olduğu gibi sadece cari yıldaki harcamalar üzerinden yatırım indirimi hesaplanması mümkün olmaktadır.

Kurumlar Vergisi Kanununda yapılan değişiklikle, yapılacak yatırımların finansmanını desteklemek üzere kurumlar vergisi mükelleflerinin yararlanabileceği finansman fonu uygulaması, çok dar bir mükellef grubu tarafından kullanılması ve uygulamada işlerliğinin olmaması nedeniyle kaldırılmıştır. Yatırım indirimine esas tutarın tespitinde bir sonraki yıl harcamalarının da dikkate alınması yöntemi ile yatırımcılara bir finansman imkanı getirilmektedir. Bu düzenleme ile finansman fonu uygulamasının aksine, sadece belirli bir grup mükellefin değil teşvik belgeli yatırımları yapan tüm mükelleflerin finansman imkanından yararlanması sağlanmıştır.

Ek 4 üncü maddede yapılan değişiklikle yatırım indirimi uygulamasına ne zaman başlanacağı ve bu uygulamanın ne zaman bitirileceği açıklığa kavuşturulmuştur.

Buna göre yatırım indirimi uygulamasına, yatırım teşvik belgesinin alındığı tarihte beyanname verme süresi geçmemiş ilk hesap döneminden itibaren başlanacak ve indirimden yararlanılacak miktara ulaşınca kadar devam olunacaktır. Bu durumda, teşvik belgesinin beyanname verme süresi geçtikten sonra alınması halinde, yatırım indirimi uygulamasına belgenin alındığı hesap döneminde başlanacaktır. Örneğin, 1999 yılı Ocak ayı içinde yatırım teşvik belgesi için başvuruda bulunan bir kurumun, teşvik belgesini 1999 yılının Nisan ayı sonuna kadar alması durumunda, sadece 1999 yılı ile ilgili olarak öngördüğü yatırım harcama tutarı üzerinden hesaplayacağı yatırım indirim tutarını 1998 yılı ile ilgili olarak vereceği beyannamede indirim konusu yapabilecektir. Görüldüğü üzere 2000 yılı ile ilgili olarak öngörülen yatırım harcamaları üzerinden hesaplanacak indirim tutarının 1998 yılı kazancından indirimi sözkonusu değildir. Teşvik belgesinin 1999 yılında 30 Nisan'dan sonraki bir tarihte örneğin Temmuz ayı içinde alınması durumunda 1998 yılı kazancından herhangi bir indirim yapılmayacak, 1999 yılı ile ilgili olarak yapılan yatırım harcaması ile 2000 yılı ile ilgili olarak öngörülen yatırım harcama tutarları üzerinden hesaplanan yatırım indirim tutarı, 1999 yılı kazancından indirilecektir.

Yapılan yatırım harcamalarının ilgili yıl kazancından indirilemeyen kısmı ise izleyen yıllarda yeniden değerleme oranında artırılarak dikkate alınacaktır. Ancak, teşvik belgesiz yatırımlar bu olanaktan yararlanmayacaktır.

Ayrıca, Ek 4'üncü maddenin son fıkrasında, birden fazla yatırım teşvik belgesi olan veya safı kazancın yetersizliği nedeniyle önceki dönemlerden gelen yatırım indirimi bulunan mükelleflerin, indirim tutarını hangi sırayla indirecekleri tespit edilmiştir. Buna göre,

ilk olarak önceki yıllarda tamamen uygulanamamış olan eski yatırımlarla ilgili devreden indirimler,

sonra yeni yatırımlara ilişkin indirimler,
daha sonra ise bir yıl sonra yapılacak yatırım harcamaları ile ilgili indirimler,
vergiye tabi matrahın tespitinde indirim konusu yapılacaktır.

Bir sonraki yıl için öngörülen yatırım harcamaları üzerinden hesaplanan yatırım indiriminin cari yılda indirim konusu yapılması yatırım harcamalarının zamanında yapılmasını önemli hale getirmiştir. Bu nedenle, yapılan bir başka düzenleme ile teşvik belgeli yatırımlarda her yıl itibarıyla gerçekleştirilmesi öngörülen ve yatırım indirimi uygulamasından yararlanan yatırım harcamasının tamamının gerçekleşmemesi halinde eksik yapılan harcama dolayısıyla zamanında tahakkuk ettirilmemiş vergilerin gecikme faizleri ile birlikte tahsil edilmesi öngörülmüştür.

Getirilen yeni sistemin uygulaması aşağıdaki örnekte açıklanmıştır.

Örnek : (A) Anonim şirketinin kalkınmada öncelikli yörede yatırım yapmak üzere birinci yılda almış olduğu yatırım teşvik belgesine göre yatırım indiriminden yararlanacak yatırım tutarı 410 milyar liradır. Yıllar itibarıyla öngörülen ve gerçekleşen yatırım harcama tutarları ile elde edilen kazançlar ve bu yıllar için yeniden değerlendirme oranları aşağıda yer almaktadır.

Yıl	Öngörülen	Gerçekleşen	Kazanç (Milyar)	Y.D.Oranı
1 inci yıl		80	50	%80
2 nci yıl	100	120	90	%70
3 üncü yıl	100	100	400	%50
4 üncü yıl	100	90	800	%20

Buna göre kurumun yıllar itibarıyla yatırım indirimi uygulaması aşağıdaki gibi olacaktır.

1 inci yıl

Kurum Kazancı	50	milyar
Yatırım indirimi (1 inci yıl gerçekleşen)	80	milyar
Yatırım indirimi (2 nci yıl öngörülen)	100	milyar
Safi Kurum Kazancı	0	
Devreden yatırım indirimi	30	milyar

Görüldüğü üzere, birinci yılda 50 milyarlık kurum kazancından bu yılda gerçekleşen 80 milyar lira indirilmiş, indirilemeyen 30 milyar liralık kısmı ise devreden yatırım indirimi tutarı olarak gelecek yıla aktarılmıştır. Öngörülen 100 milyar liranın kurum kazancı yetersiz olduğu için ayrıca indirimine gerek kalmamıştır.

2 nci yıl

Kurum Kazancı	90	milyar
Yatırım indirimi (1 inci yıldan devir)	54	milyar (30 milyar x 1.8)
Yatırım indirimi (2 nci yıl gerçekleşen)	120	milyar
Yatırım indirimi (3 üncü yıl öngörülen)	100	milyar
Yararlanılabilecek toplam yatırım indirimi	274	milyar
Safi kurum kazancı	0	
Devreden yatırım indirimi	84	milyar

İkinci yılda elde edilen kurum kazancı 90 milyar lira olup bundan, birinci yıldan devreden 30 milyarın % 80 oranında endekslenmesi sonucu oluşan 54 milyar lira, ikinci yılda gerçekleşen 120 milyar lira indirilmiş, indirilemeyen 84 milyar lira gelecek yıllara devretmiştir. Kurum kazancı yetersiz olduğundan, üçüncü yıl için öngörülen 100 milyar liranın ayrıca indirimine gerek kalmamıştır.

3 üncü yıl

Kurum Kazancı	400	milyar	
Yatırım indirimi (2 nci yıldan devir)	142.8	milyar	(84 milyar x 1.7)
Yatırım indirimi (3 üncü yıl gerçekleşen)	100	milyar	
Yatırım indirimi (4 üncü yıl öngörülen)	100	milyar	
Yararlanılabilecek toplam yatırım indirimi	342.8	milyar	
Safi kurum kazancı	57.2	milyar	

Üçüncü yılda elde edilen kurum kazancı 400 milyar lira olup bundan, ikinci yıldan devreden 84 milyarın %70 oranında endekslenmesi sonucu oluşan 142.8 milyar lira, üçüncü yılda gerçekleşen 100 milyar lira ve dördüncü yıl için öngörülen 100 milyar lira sırasıyla indirilmiştir. Bu şekilde dördüncü yıla devreden yatırım indirimi tutarı oluşmamıştır.

4 üncü yıl

Kurum Kazancı	800	milyar	
Safi kurum kazancı	800	milyar	

Dördüncü yılda öngörülen yatırım indiriminin tamamının üçüncü yılda indirilmesi nedeniyle dördüncü yılda indirilecek bir yatırım indirimi kalmamıştır. Ancak üçüncü yılda öngörülen 100 milyar liralık harcama dördüncü yılda 90 milyar lira olarak gerçekleştiğinden 10 milyar liralık fark nedeniyle zamanında (3'üncü yılda) tahakkuk ettirilemeyen vergiler gecikme faizi ile birlikte ödenecektir.

Örnekte görüldüğü üzere devreden yatırım indiriminin hesabında kurum kazancından indirilecek yatırım indirim tutarları ait olduğu yıl sırasına göre yapılacaktır.

Yatırım indirimi oranı ile ilgili son fıkra da tamamen yeniden düzenlenmiştir. Buna göre yatırım indirimi oranı yatırım miktarının; kalkınmada öncelikli yörelerde, organize sanayi bölgelerinde ve tutan 100 milyon ABD Dolarını aşan yatırımlarda %100 ü, özel önem taşıyan sektör yatırımlarında %50 si, diğer yörelerde yapılan yatırımlarda ise % 30 u dur.

Madde 31.- Yürürlükte bulunan hükümlere göre, ticarî faaliyetlerden elde edilen kazançlar gerçek veya götürü usule göre tespit edilmektedir. Götürü usulde, mükelleflerin ticarî ve sınaî işlerinden sağladıkları kazançları Maliye Bakanlığınca tanzim edilen cetvellerde belirtilen iş nevelerine göre götürü olarak tespit olunmaktadır.

Bazı mükelleflerin kazançlarının götürü olarak tespit edilmesi, vergi sistemimizde belge düzeninin yerleştirilmesinde önemli sorunlar yaratmaktadır. Mevcut düzenlemeye, götürü usulde vergilendirilen mükellefler, yaptıkları satış ve hizmetler karşılığında belge vermemektedirler. Diğer yandan, gerçek kazançları üzerinden vergiye tabi olmadıklarından, götürü usulde vergilendirilen mükellefler zorunlu tutulmalarına karşın

aldıkları mal ve hizmetler karşılığında belge almak için herhangi bir gayret göstermemektedirler. Kaldı ki götürü mükellefler, belirli bir alış tutarını geçmeleri halinde gerçek usulde vergiye tabi olacakları için belge almamayı tercih etmekte veya aldıkları belgeleri satamamaktadırlar.

Bu özellikleri dolayısıyla, ticarî kazancın götürü usulde tespiti yöntemi kayıt dışı ekonomiyi besler hale gelmiştir. Götürü mükelleflerin belge almamaları veya aldıkları belgeleri saklamamaları belge düzeninde kopmalar ortaya çıkarmakta, bunun sonucunda gerçek usulde vergilendirilen mükelleflerin faaliyetlerinin izlenmesi ve kazançlarının gerçek tutarları ile tespiti konusunda sorunlar ortaya çıkmaktadır.

Diğer yandan, götürü usulde vergilendirme gerçek gelirin vergilendirilmesi prensibinden önemli bir sapmayı ifade etmektedir. Bu durum toplumun pek çok kesiminin haklı itirazlarına neden olmaktadır.

Kayıt dışı ekonominin kontrol altına alınması, belge düzeninin yerleştirilmesi ve vergilendirmede gerçek kazancın esas alınmasının sağlanması amaçlarıyla yapılan düzenleme sonucu, götürü usulde ticarî kazanç tespit yöntemi tamamen kaldırılmakta ve yerine belirli şartları taşıyan mükelleflerin ticarî kazançlarının basit usulde tespit edilmesi yöntemi getirilmektedir.

Kazançların basit usulde tespit edebilecek mükellefler Gelir Vergisi Kanununun 47 ve 48 inci maddelerinde yer alan şartlar dikkate alınarak belirlenecektir. Aynı işte ortak olarak çalışanlar hakkında 47 nci maddede yazılı yıllık kira bedeli ve 48 inci maddede yazılı iş hacmi ölçülen toplu olarak, diğer şartlar ortakların her biri için ayrı ayrı aranacaktır. Adi ortaklık halinde çalışanlardan aynı zamanda diğer şahsi bir işle de iştirak edenlerin gerçek veya basit usulden hangisine göre vergilendirileceği, 47 nci maddenin 2 numaralı bendi ile 48 inci maddede yer alan ölçülerden şahsi işine ait olanlara ortaklıklardan hissesine düşen miktarların eklenmesi suretiyle tespit olunacak olup, şahsi için mevcut olmaması halinde, muhtelif ortaklıklardaki hisselerin toplanması ile yetinilecektir. Ortaklarından birisinin ticarî kazancı bilanço veya işletme hesabı esasına göre tespit edilen ortaklıklarında, diğer ortakların ticarî kazancı da bilanço veya işletme hesabı esasına göre tespit edilecektir.

Yapılan düzenlemeyle kazançları basit usulde tespit olunacak mükellefler, defter tutma hariç, ikinci sınıf tüccarlara ilişkin Vergi Usul Kanununda belirtilen bildirimler, vesikalar, muhafaza ve ibraz hükümlerine tabi tutulmuşlardır. Dolayısıyla bu mükellefler yaptıkları satış ve hizmetler dolayısıyla belge düzenlemek ve faaliyetleri ile ilgili olarak yaptıkları mal ve hizmet alışları ve giderlerin için belge almak zorundadırlar.

Basit usulde vergilendirilen mükelleflerin, faaliyetlerine ilişkin mal alış ve giderleri ile hasılatlarını gösteren belgeleri, bir dÜzen sağlamak ve kontrolü kolaylaştırmak amacıyla ayrı dosyalarda saklamaları zorunluluğu getirilmiştir. Bu belgelere ilişkin kayıtlar ise mükelleflerin bu kayıtları tutamayacakları gözönünde bulundurularak bağlı bulundukları meslek odalarının oluşturduktan bürolarda tutulması imkanı getirilmiştir. Kayıtların sağlıklı bir şekilde tutulmasını sağlamak amacıyla, bu bürolarda 1.6.1989 tarihli ve 3568 sayılı Kanuna göre yetki almış yeterli sayıda meslek mensubunun çalıştırılması zorunlu tutulmuştur. Bu büroların kayıt, tasdik ve vergi dairesine karşı yükümlülükleri ile diğer usuller Maliye Bakanlığınca belirlenecektir.

Basit usulde mükelleflerin gerçek kazançları üzerinden vergiye tabi olması esası benimsenmiştir. Basit usulde ticarî kazanç bir hesap dönemi içinde elde edilen hasılat ile giderler arasındaki müspet fark olacaktır. Bu fark yapılan faaliyetle ilgili olarak Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre alınması ve verilmesi mecburi olan alış ve giderler ile hasılatlara ilişkin belgelerde yazılı tutarlara göre hesaplanacaktır. Kazancın bu şekilde tespiti sırasında herhangi bir şekilde envanter işlemi yapılmayacak ve kullandıkları sabit kıymetler üzerinden amortisman hesaplanmayacaktır.

Basit usul mükelleflere kolaylık sağlamak açısından getirilmiş bir yöntem olduğu için, sahte veya muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge düzenlediği veya kullandığı tespit edilenlerin bu usulden yararlanmaları engellenmiştir. Bu amaçla basit usule tabi ticarî erbabından, sahte veya muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge düzenlediği veya kullandığı tespit edilenler, bu hususun kendilerine tebliğ edildiği tarihi takip eden aybaşından itibaren işletme hesabı esasına göre vergilendirileceklerdir.

Yapılan düzenlemeye göre, basit usule tabi olmanın şartlarını kaybeden mükellefler ertesi yıl başından itibaren kazançlarını bilanço veya işletme hesabı esasına göre belirlemeye başlayacaklardır. Ticarî kazançların bilanço veya işletme hesabı esasına göre tespit eden mükellefler, basit usule tabi olmanın şartlarını tasısalar dahi basit usule göre döneceklerdir. Bu kişilerin aynı türden iş yapan eş ve çocukları da bu faaliyetleri nedeniyle basit usulden yararlanamayacaklardır.

Basit usulün şartlarına haiz olanlardan, bu usulden yararlanmak istemediklerini yazı ile bildirenler, bu talepleri doğrultusunda takip eden ay başından veya izleyen takvim yılı başından, yeni işe başlayanlar ise işe başlama tarihinden itibaren kazançlarını bilanço veya işletme hesabı esasına göre tespit edebileceklerdir.

Basit usulde ticarî kazancı tespit edilen bir mükellefin, yıl içinde kazancı bilanço veya işletme hesabı esasına göre tespit edilen bir başka mükellefle ortaklık kurması halinde, ortaklığın kazancı bilanço veya işletme hesabı esasına göre tespit edilirken, mükellefin diğer işinden elde ettiği kazanç o takvim yılı sonuna kadar basit usulde tespit olunmaya devam edilebilecektir. Bu durumda mükellef beyannamesini Maliye Bakanlığınca belirlenecek ayda verecek olup, bu beyannamede basit usule göre tespit edilen kazanç ile defter tutmak suretiyle belirlenen kazanç birlikte beyan edilecektir. Diğer bir anlatımla basit usulde tespit edilen kazanç için ayrı bir beyanname verme suresi belirtilmişse o dönem için ayrı bir beyanname verilmesine gerek bulunmamaktadır.

Madde 32. - Basit usule tabi olmanın genel şartları bu maddede düzenlenmektedir. Bu maddede yapılan değişiklik ile götürü usulün kaldırılmasına paralel olarak 47 nci maddede yer alan götürü usule tabi olmanın genel şartları basit usule tabi olmanın genel şartları olarak değiştirilmiş, ayrıca maddenin 2 numaralı bendinde yapılan değişiklik ile işyerinin mülkiyetinin iş sahibine ait olması halinde emsal kira bedelinin, kiralananmış olması halinde ödenen kira bedelinin 120 milyon lirayı aşmaması basit usule tabi olmanın genel şartı olarak belirtilmiştir. Bendin eski halinde işyerlerinin emlak vergisi tarhına esas olan vergi değerleri toplamı vergi değeri bilinmeyen hallerde yıllık kira bedeli toplamı ölçüsü esas alınmaktaydı. Yapılan değişikliğin amacı basit usule tabi olmada daha gerçekçi ve objektif bir ölçünün getirilmesidir.

Diğer yandan, adi ortaklık halinde çalışanların aynı zamanda diğer şahsi bir işle de iştirak etmeleri durumunda, kira tutarına ilişkin haddin aşılp aşılmadığına, şahsi işi ile ilgili kira bedeline ortaklıklarla ilgili kira bedelinden hissesine düşen tutarı eklenmesi suretiyle tespit olunan tutar dikkate alınmak suretiyle karar verilecektir. Şahsi işin mevcut olmaması halinde ise muhtelif ortaklıklardaki kira bedellerinden hissesine düşen tutarların toplanması suretiyle bulunacak tutar haddin aşılp aşılmadığının tespitinde dikkate alınacaktır.

Madde 33. - Bu maddede basit usule tabi olmanın özel şartları düzenlenmektedir. Bu şartlar sadece alış, satış ve hasılat tutarları esas alınarak belirlenmiş olup, basit usulden, faaliyet hacimleri belirli bir düzeyi aşmayan mükelleflerin yararlandırılması hedeflenmiştir. Yapılan düzenlemeye göre;

Satın aldıkları malları olduğu gibi veya işledikten sonra satan ve yıllık alımlarının tutarı 4 milyar lirayı veya yıllık satışları tutan 5 milyar lirayı aşanlar,

Yukarıda belirtilenlerin dışındaki işlerle uğraşanlardan bir yıl içinde elde ettikleri gayri safi iş hasılatı 2 milyar lirayı aşanlar,

Yukarıda belirtilen her iki işin birlikte yapılması halinde yıllık satış tutarı ile iş hasılatı toplamı 4 milyar lirayı aşanlar,

basit usulden yararlanamayacaktır.

Bu düzenleme ile basit usulden, faaliyet hacmi küçük olan mükelleflerin yararlandırılması hedeflenmiştir.

Adi ortaklık halinde çalışanlardan aynı zamanda diğer şahsi bir işle de iştirak edenlerin gerçek veya basit usulden hangisine göre vergilendirileceği, yukarıda yer alan ölçülerden şahsi işine ait olanlara ortaklıklardan hissesine düşen miktarların eklenmesi suretiyle tespit olunacaktır. Şahsi işin mevcut olmaması halinde ise, muhtelif ortaklıklardaki hisselerin toplanması ile yetinilecektir.

Gayri safi kârlılık oranları düşük olan emtialar için, maddede belirtilen alış satış hadleri yerine ilgili bakanlıkların mütalaası alınmak suretiyle, Maliye Bakanlığınca belirlenecek alım satım hadleri uygulanacaktır.

Madde 34, - Mevcut düzenlemede Gelir Vergisi Kanununun 12'nci 13'üncü maddelerinde yazılı işletme büyüklüğü ve yıllık satış tutarı şartlarına haiz olan çiftçiler gelir vergisinden muaf tutulmuşlardır. Vergiye tabi olacak çiftçilerden yıllık hasılat tutarları 53'üncü maddede yazılı haddi aşmayanların kazançları götürü gider esasına, aşanların kazançları ise gerçek kazanç usulüne göre tespit olunmaktadır. Çiftçilerin vergiye tabi olup olmayacaklarının, vergiye tabi olacaklarsa kazanç tespit yönteminin satış tutarları esas alınarak belirlenmesi, çiftçileri yaptıkları satışlar için belge talep etmemeye ve bu yolla hasılatlarını gizlemeye sevk etmiştir. Bu şekilde belgesiz olarak ticarî ve sınai hayata intikal eden tarım ürünleri kayıt dışı ekonominin diğer önemli bir kaynağını oluşturmaktadır.

Bu sakıncaların ortadan kaldırılması amacıyla, küçük çiftçi muafılığı ve zirai kazancın götürü gider usulüne göre tespiti yöntemi kaldırılmaktadır. Yapılan değişiklikle, zirai kazançlar ya sadece stopaj yoluyla ya da gerçek usulde vergilendirilecektir. Zirai

kazançların ne şekilde vergilendirileceği ile ilgili ölçüler 54'ncü maddede yer alan ölçüler olup, bu ölçüler arasında satış tutarı bir ölçü olarak sayılmamıştır. Dolayısıyla zirai faaliyetlerden elde edilen hâsılataya dayanarak vergilendirme rejimini belirleme durumu sona erdirilmiştir. Böylece çiftçilerin satışları ile ilgili olarak belge almaktan imtina etmeleri için bir neden kalmamıştır.

Gelir Vergisi Kanununun 54'üncü maddesinde yazılı ölçüleri aşmayan çiftçilerin kazançları 94. maddeye göre tevkifat yapılmak suretiyle vergilendirilecek olup bu çiftçilerin tevkifat yoluyla ödedikleri vergiler nihai vergi olacaktır. Bu ölçüleri aşan çiftçilerin kazançları ise gerçek usulde (zirai işletme hesabı veya diledikleri takdirde bilanço esasında) vergilenecektir.

54'üncü maddede yazılı ziraat gruplarının birkaç tanesinin içine giren zirai faaliyetlerin bir arada yapılması halinde, en fazla iki gruba ait işletme büyüklükleri bu gruplar için tespit olunan hadlerin yarısını aşanlar gerçek usulde vergilendirilecektir.

Bu madde hükümlerinin tatbikinde, aile reisi ile birlikte yaşayan eş ve velayet altındaki çocuklara ait işletmeler ile ortaklık halindeki işletmelerde, 54 üncü maddede yazılı işletme büyüklüğü toplu olarak nazara alınacaktır. Ortaklıklarda, ortaklığın birden fazla işletmeye taalluk etmesi veya işletmelerin ayrı ayrı mahallerde bulunması durumu değiştirmeyecek, 52 nci maddede yazılı tek işletmelerde işletme birden fazla ortaklıklara ait olsa bile bu ortaklıklara ait işletme büyüklüğü toplanmak suretiyle nazara alınacaktır. Ayrıca, birden fazla zirai işletmede ayrı ayrı şahıslarla ortaklığı bulunanların işletme büyüklüğü ölçülerinin tespitinde ortaklık payları toplamı esas alınacaktır.

Maddede yapılan değişiklikle; sadece tevkifat yapılmak suretiyle vergilendirilen çiftçilerin müstahsil makbuzu alıp almadıkları ve aldıkları makbuzları saklayıp saklamadıkları, gerçek usulde vergiye tabi olanların ise fatura düzenleyip düzenlemedikleri ve bu faturaları saklayıp saklamadıkları dikkate alınarak kamu kurum ve kuruluşları tarafından verilen avans, kredi, sübvansiyon, prim gibi ayni ve nakdi destekleme unsurlarından yararlanılacakları belirtilmek suretiyle, bu belgeleri düzenlemeleri, almaları ve saklamaları teşvik edilmiştir. Bu sistemin işleyişine ilişkin usuller, ilgili kuruluşların görüşleri de alınarak Maliye Bakanlığınca belirlenecektir.

Madde 35. - Zirai kazancın ne şekilde vergilendirileceğini tespit etmek amacıyla daha önce 12'nci maddede yer alan işletme büyüklüğü ölçüleri bu madde ile yeniden düzenlenmektedir.

Bu madde ile, zirai kazanç ölçüleri arazi üzerinde yapılan zirai faaliyetler ile arazi üzerinde yapılmayan zirai faaliyetler ve kara ve su avcılığı olarak iki grup halinde düzenlenmiştir. Arazi üzerinde yapılan zirai faaliyetlerinde, arazi yüzölçümü, ağaç sayısı, hayvan sayısı gibi fiziki ölçüler kullanılmıştır.

Arazi üzerinde yapılmayan zirai faaliyetler ile karar ve su avcılığı ile ilgili olarak; deniz ve iç su balıkları yetiştiriciliğinde, denizlerde yapılan balık avcılığında, arıcılık ve ipek böcekçiliğinde işletme büyüklüğü ölçüleri,

Denizlerde sınırlan belirlenebilen üretim alanlarında yapılan balık yetiştiriciliğinde (Ağ kafes vb.) 500 metrekare,

İç su balıkları yetiştiriciliğinde iç bölgelerde sınırlan belirlenebilen üretim alanlarında, havuzlar (beton, toprak vb.) gibi sabit tesislerde ve göl, gölet ve baraj göllerinde 600 metrekare,

Denizlerde yapılan balık avcılığında: 20 metre tekne boyu,

Arıcılık ziraatında 500 adet kovan sayısı, İpek böcekçiliği ziraatında 250 adet kutu sayısı, olarak belirlenmiştir.

Arazi üzerinde yapılmayan zirai faaliyetler ile kara ve su avcılığına ilişkin olarak bu maddede belirtilmeyen işletme büyüklüğü ölçüleri, Tarım, Orman ve Maliye Bakanlıklarınca müştereken belirlenecektir.

Bakanlar Kurulunun, Zirai Kazançlar Merkez Komisyonunun teklifi üzerine, yukarıda belirtilen ölçüleri gerekli gördüğü bölgeler için bir yıl uygulanmış olmak kaydıyla arazi ve ürün türlerine göre on katını aşmamak üzere artırmak veya azaltmak suretiyle yeniden tespit yetkisi maddenin yeni düzenlenmiş halinde de devam etmektedir. Bu şekilde tespit olunan ölçüler, Resmi Gazete'de yayımlandığı tarihi takip eden takvim yılı başından itibaren yürürlüğe girecektir.

Madde 36. - Serbest meslek kazancının tespitinde hâsılatan indirilecek giderleri düzenleyen 68'inci maddenin 10 uncu bendinde yapılan değişiklikle, günümüzde serbest meslek mensuplarının yaygın bir şekilde işlerinde otomobil kullanmaları gözönünde bulundurularak, envantere dahil edilen binek otomobillerinin giderleri ile bunlar üzerinden ayrılan amortismanlar indirilecek giderler arasına alınmış ve maddede yer alan götürü gider yazma olanağı güncelliğini kaybetmesi nedeniyle kaldırılmıştır.

Madde 37. - Söz konusu 69'uncu maddenin üçüncü fıkrası basit usulün düzenlenmesi ile ilgili hükümlere paralel olarak değiştirilmiştir.

Mevcut düzenlemede kazancı götürü usulde belirlenen serbest meslek erbabının safi kazançlarının tespit edilmesinde ticari kazançların götürü usulde belirlenmesine atıf yapılmıştır. Ancak ticarî kazancın tespitinde götürü usulün kaldırılmış olması dolayısıyla kazançları götürü olarak belirlenecek serbest meslek erbabının safi kazanç tutarları eklenen yeni fıkra hükmü ile belirlenmiştir.

Buna göre kazançtan götürü usulde belirlenecek serbest meslek erbabının mevcut düzenlemede yer alan durumları aynen muhafaza edilmiş olup, mükelleflerin hangi dereceye gireceği vergi dairelerince tespit edilecektir. Vergi dairesi bu tespiti yaparken ilgili meslek kuruluşunun görüşünü isteyebilecektir. 47 ve 48'inci maddelere yapılan atıflarla ticarî, zirai veya mesleki kazançları dolayısıyla gerçek usulde gelir vergisine tabi olan veya hâsılatı 2 milyar lirayı aşanlar ile 51 inci maddenin 12'nci bendi uyanınca Maliye Bakanlığınca gerçek usulde vergilendirilmesi gerekli görülenler, götürü usulden yararlanamayacaklardır. Götürü matrahlar, birinci dereceye giren mükellefler için 1 milyar, ikinci dereceye giren mükellefler için 500 milyon, üçüncü dereceye giren mükellefler için 250 milyon lira olarak belirlenmiştir. Bu tutarlar; büyükşehir belediye sınırları içinde faaliyette bulunan mükellefler için % 25 oranında artırılarak, kalkınmada öncelikli yörelerde faaliyette bulunan mükellefler için % 50, belediye teşkilatı bulunmayan köylerde % 70 oranında indirilerek dikkate alınacaktır.

Madde 38. - Gayrimenkul sermaye iratlarında safi iradın bulunmasında gayri safi hâsıllattan indirilebilecek giderleri sayan bu maddenin 1'inci fıkrasının 4 numaralı bendinde yapılan değişiklik ile konut olarak kiraya verilen gayrimenkullerin iktisap bedelinin her yıl % 5 i beş yıl süreyle gayri safi hâsıllattan indirilebilecektir. Yapılan düzenlemenin amacı gayrimenkul edinip bunu konut olarak kiraya verenlerin, vergi yüklerinin azaltılmasıdır. Burada 5 yıllık süre iktisap yılından itibaren başlamaktadır. Buna göre 1998 Ekim ayında iktisap edilip kiraya verilen bir gayrimenkulun iktisap bedelinin % 5'i tutarındaki indirim 1998 yılı kazancına uygulanmak üzere başlanacak ve 2002 yılının kazancına uygulanmakla bitirilecektir.

Eğer gayrimenkul 1996 Ekim ayında iktisap edilmiş ancak 1998 yılı Şubat ayında konut olarak kiraya verilmiş ise indirim hakkı kiraya verildiği 1998 yılı iradına uygulanarak başlayacak ve iktisap tarihinden itibaren 5'inci yıl olan 2000 yılının iradına uygulanarak sona erecektir. Böylece kanunun yürürlük tarihinden önce iktisap edilmiş olan gayrimenkullere de 5 yıllık süre henüz bitmemiş ise kalan süre için indirimden yararlanma hakkı tanınmıştır.

Söz konusu gider indirimi uygulaması ile ilgili olarak sınırlama getirilmiş olup buna göre, kiraya verilen birden fazla konutta bir konut ile ilgili gider indirimi tutan diğer konutta ilgili irattan indirilemeyecektir. Ayrıca iradın yetersiz olması nedeniyle indirilemeyen götürü gider tutarı zarar mahsubu ile ilgili 88'inci maddenin 3'nüncü fıkrasının uygulanmasında gider fazlalığı olarak kabul edilmeyecektir. Dolayısıyla indirilemeyen bu giderin diğer bir gelir unsurundan indirimine izin verilmemiştir.

Madde 39. - Mevcut sistem içerisinde kurumların elde ettikleri kazançlar kurumlar vergisine tabi tutulduktan sonra kalan dağıtılabilir kârın kurum bünyesinde gelir vergisi tevkifatına tabi tutulması esası benimsenmiştir. Söz konusu tevkifatın yapılması işlemi kârın dağıtılması ya da dağıtılmaması kararı ile ilişkilendirilmemiştir. Gelir vergisi tevkifat matrahının tespitine ilişkin düzenleme ise Gelir Vergisi Kanununun 75'inci maddesinin 4 numaralı bendinde yapılmıştır. Buna göre Kurumlar Vergisi Kanunu uyarınca yıllık veya özel beyanname veren kurumların indirim ve istisnalar düşülmeden önceki kurum kazancından, hesaplanan kurumlar vergisi düşüldükten sonra kalan kısmı menkul sermaye iradı olarak nitelendirilmiştir. Bu bent hükmüne göre belirlenen tutar, Gelir Vergisi Kanununun 94'üncü maddesi uyarınca gelir vergisi tevkifatına tabi tutulmaktadır.

Getirilen yeni sistemi ile tam mükellef kurumların dağıtılabilir kazançları üzerinden yapılacak gelir vergisi tevkifatı uygulaması esas olarak kârın dağıtılması işlemine bağlanmaktadır. Diğer bir anlatımla gelir vergisi tevkifatı, kârın ortaklara dağıtıldığı aşamaya kadar ertelenmektedir. Ancak, vergiden istisna kazançlar ile dar mükellef kurumların kazançları açısından eski uygulamaya devam edilmektedir. Dolayısıyla dar mükellef kurumlar bünyesinde oluşan dağıtılabilir kârlar, dağıtılsın dağıtılmasın, gelir vergisi tevkifatına tabi tutulacaktır.

Dar mükellef kurumların menkul sermaye iradı olarak gelir vergisi tevkifatına tabi tutulacak kazançlarının belirlenmesine ilişkin düzenleme Gelir Vergisi Kanununun 75'inci maddesinin 4 numaralı bendinde yapılmaktadır. Buna göre, Kurumlar Vergisi Kanunu uyarınca yıllık veya özel beyanname veren dar mükellef kurumların, indirim ve istisnalar (Kurumlar Vergisi Kanununun 8 inci maddesinin 1 numaralı bendinde yazılı is-

tisna kazançlar hariç) düşülmeden önceki kurum kazancından, hesaplanan kurumlar vergisi ve fon payı düşüldükten sonra kalan kısım menkul sermaye iradı olarak tanımlanmaktadır. Bu tutar üzerinden dağıtılsın dağıtılmasın Gelir Vergisi Kanununun 94'üncü maddesi uyarınca gelir vergisi tevkifatı yapılacaktır.

Tam mükellefiyete tabi kurumların sermayesine iştirak edilmesi sonucu elde edecekleri kazançlar, dar mükellef kurumlara dağıtıldığında vergi tevkifatına tabi tutulduğundan, üzerinden gelir vergisi tevkifatı yapılacak tutarın tespitinde dikkate alınmayacaktır. Bu nedenle Kurumlar Vergisi Kanununun 8 inci maddesinin 1 numaralı bendinde yazılı kazançlar menkul sermaye iradı tanımının dışında bırakılmıştır.

Ayrıca bu madde ile 75 inci maddenin 5 numaralı bendinde yer alan parantez içi hüküm de değiştirilmektedir. Halen yürürlükte bulunan hüküm, her nevi tahvil ve hazine bonusu, Toplu Konut İdaresi ve Kamu Ortaklığı İdaresi ile Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerle ilgili olarak yapılan ödemelerde, ödemenin bu menkul kıymetlerin gelirleriyle birlikte menkul kıymetlerin itfa edilen kısmını da kapsaması halinde itfa bedelinin irat sayılmayacağını, diğer yandan döviz cinsinden yahut dövize, altına veya başka bir değere endeksli menkul kıymetlerin itfası sırasında oluşan değer artışlarının irat sayılacağını belirtmektedir.

Yeniden düzenlenen parantez içi hükümle dövize, altına veya başka bir değere endeksli menkul kıymetlerle birlikte döviz cinsinden menkul kıymetlerin itfası sırasında oluşan değer artışlarının irat sayılmayacağı belirtilmektedir. Gelir Vergisi Kanununun 76 ncı maddesine eklenen fıkra ile Türk Lirası bazındaki menkul kıymetlerden elde edilen iratların, enflasyon oranında bir endeksleme yapılarak vergiye tabi tutulması sağlanmıştır. Buna paralel olarak, döviz cinsinden veya dövize, altına veya başka bir değere endeksli menkul kıymetlerde enflasyon sonucu ortaya çıkan değer artışları yapılan bu değişiklik sonucu vergilendirilecek irat olmaktan çıkarılmaktadır. Bu şekilde her iki tür menkul kıymetlerde de vergilendirme reel irat üzerinden yapılmak suretiyle eşitlenmektedir.

Madde 40. - Enflasyonist ortamın vergilendirme bakımından yarattığı en önemli sakınca reel gelir tutarının, bu ortam içinde rahatlıkla tespit edilememesidir. Nominal gelir tutarları üzerinden yapılan vergilendirme ise haksız ve adaletsiz bir uygulamaya yol açmaktadır. Nominal gelirler üzerinden vergilendirmenin yarattığı haksızlık kendisini faiz geliri gibi sermaye iratlarında daha da belirgin bir şekilde göstermektedir. Bilindiği üzere faiz oranı enflasyon artı reel faiz oranından (risk primi) oluşmaktadır. Vergilendirmede esas olan gelirin gerçek tutan ile tespit edilmesidir. Bu maddede yapılan değişikliğin amacı tasarruf sahiplerini enflasyonun yarattığı haksız vergilendirmeye karşı korumaktır.

Yapılan düzenleme ile 75'inci maddedeki faiz niteliğindeki menkul sermaye iratlarının reel değerlerinin tespit edilmesi ve vergilendirmede bu reel değerlerin baz alınması mümkün kılınmıştır.

Buna göre;

Her nevi tahvil faizleri ve hazine bonusu faizleri ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerden sağlanan gelirler.

Her nevi alacak faizleri,
Mevduat faizleri, Repo
gelirleri,

Faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kâr payları ile kâr ve zarar ortaklığı belgesi karşılığı ödenen kâr payları ve özel finans kurumlarınca kâr ve zarara katılma karşılığında ödenen kâr payları

reel değerleri üzerinden vergilendirileceklerdir. Ayrıca, menkul kıymetler yatırım fonları ve ortaklıkları, risk sermayesi yatırım fonları ve ortaklıkları ve gayrimenkul yatırım fonları ve ortaklıklarından elde edilen kâr paylarının da reel değerleri üzerinden vergilendirilmesi sağlanmıştır. Diğer yandan döviz cinsinden açılan hesaplara ödenen faiz ve kâr payları ile dövize, altına veya başka bir değere endeksli menkul kıymetler ve döviz cinsinden ihraç edilen menkul kıymetlerden elde edilen gelirler, zaten reel tutarlar olduğu için, bunlarda yeniden bir reel tutar tespitine gerek bulunmamaktadır. Bu nedenle bu iratlar madde kapsamı dışında tutulmuştur.

Yukarıda belirtilen menkul kıymet gelirleri ile ilgili olarak yapılacak vergilendirmede, Maliye Bakanlığınca belirlenecek indirim oranının uygulanması suretiyle bulunacak kısım menkul sermaye iradı sayılmayacaktır. Uygulanacak indirim oranı, Vergi usul Kanunu hükümlerine göre o yıl için tespit edilen yeniden değerlendirme oranının aynı dönemde Devlet tahvili ve Hazine bonusu ihalelerinde oluşan bileşik ortalama faiz oranına bölünmesi suretiyle tespit olunacaktır.

Gelir Vergisi Kanununun 94'üncü maddesi uyarınca yapılacak tevkifatlar yukarıda belirtilen menkul kıymet gelirlerinin tamamı üzerinden yapılacaktır. Yapılan tevkifat tutarları bu gelirlerin beyan edilmesi durumunda beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edilebilecektir.

Diğer yandan ticarî işletme bünyesinde elde edilen bu tür gelirler için böyle bir indirim öngörülmemiştir. Bunun nedeni, işletme bünyesinde elde edilen gelirler ve yapılan giderlerle ilgili tam bir enflasyon endekslemesinin yapılmamış olmasıdır. Tam bir endekslemenin olmadığı durumda ticarî işletme bünyesinde elde edilen gelirlerden sadece bir kısmı için endeksleme yoluyla indirim imkanı sağlanması vergi matrahının dengeli bir şekilde tespit edilmesini engellemektedir. Zira giderler nominal değeriyle yazılırken gelirlerin enflasyondan arındırılması doğru bir uygulama olmayacaktır.

Madde 41. - Gelir Vergisi Kanununun 1 ve 2 nci maddelerinde yapılan değişikliğe paralel olarak gelire giren diğer kazanç ve iratların sayılarak belirtilmesi uygulamasından vazgeçilmiş, Kanunun önceki bölümlerinin kapsamı dışında kalan her türlü kazanç ve iratlar, kaynağına bakılmaksızın diğer kazanç ve iratlar olarak vergilendirme kapsamına alınmıştır. Ancak maddede yapılan düzenleme bununla ilgili bir istisna getirmiştir.

Diğer kazanç ve iratların bu şekilde düzenlenmesi sonucunda, arızî olarak elde edilen ticarî kazançlar, piyango ikramiyeleri, kumardan elde edilen kazançlar, bahşişler ve bunlara benzer diğer kazanç ve iratlar, özel bir istisna olmadığı sürece diğer kazanç ve iratlar olarak vergiye tabi tutulacaklardır. Bu maddede kazanç ve iratların kaynağına bakılmayacağı bir kez daha vurgulanmak suretiyle kanunda istisna edilmediği sürece bir kişinin refahında artış sağlayacak her türlü gelirinin vergiye tabi olduğuna açıklık getirilmektedir.

Bu Kanunun 2 nci maddesinin 1-6 numaralı bentlerinde yazılı gelir unsurları ile ilişkilendirilemeyen gelirler bu bölümde yer alan hükümlere göre vergilendirilecektir. Harcama veya servette bir artış olarak ortaya çıkan gelirin yukarıda sözü edilen 1-6 numaralı bentlerde belirtilen gelir unsurlarından herhangi biriyle ilişkilendirilmesi durumunda ilişkilendirildiği gelir unsurunun tabi olduğu vergilendirme rejimine göre vergilendirilmesi, eğer bu ilişkilendirme yapılamıyorsa diğer kazanç ve irat olarak vergiye tabi tutulması gerekmektedir.

Ayrıca, bu madde hükmüne göre vergilendirme yapabilmek için bir takvim yılı içinde elde edilecek kazanç ve iradın, asgari ücretin yıllık brüt tutarının üç katını aşması gerekmektedir. Diğer kazanç ve irat olarak sayılan ve yapılan düzenlemeler sonucunda vergilendirme kapsamına alınan bu gelir unsurlarının devamlılık niteliğinin olmaması ve vergilendirmek amacıyla kavranmasının güç olması nedeniyle belirli bir tutarın altında kalan bu nitelikli gelirler vergilendirilebilecek diğer kazanç ve irat olarak kabul edilmemiştir.

Yukarıda belirtildiği üzere vergiden muaf esnafın ve gerçek usulde vergilendirilmeyen çiftçilerin, elde ettikleri ticari ve zirai kazançların, bu fıkra da belirtilen sınırları aşan kısmı diğer kazanç ve irat olarak kabul edilecek ve buna göre vergilendirilecektir. Bu düzenlemenin amacı fıkra da belirtilen mükelleflerin harcama ve tasarruflarında tespit edilen artışların vergiden muaf gelir olarak izah edilmesi konusunda bir sınırlama getirmektir. Bu amaçla söz konusu mükelleflerin faaliyetleri ile uyumlu olabilecek kıstaslar getirilmiştir. Buna göre vergiden muaf esnafın faaliyetleri ile ilgili alış ve gider belgelerinde yer alan tutarın bir katı ile stopaj yoluyla vergilenen çiftçilerin aldıkları müstahsil makbuzlarında yer alan satış tutarını aşan kısmı diğer kazanç ve irat olarak kabul edilecektir. Getirilen kısıtlamalar aynı zamanda bu mükelleflerin belge toplamasını da teşvik edici niteliktedir. Çünkü bu mükellefler alış ve giderleri ile satışlarına ilişkin müstahsil makbuzlarını toplayarak harcama ve tasarruflarındaki artışı açıklayabilecektir. Bu fıkra hükmünün nasıl uygulanacağı aşağıda bir örnek ile açıklanmıştır.

Örnek: Vergiden muaf bir esnafın 1998 yılı alış ve gider belgelerinde yer alan tutar 500 milyon liradır. Mükellefin bu yıl içinde harcama ve tasarruflarında meydana gelen artış 4 milyar liradır. Bu artışın 500 milyonluk kısmının kaynağı menkul sermaye iradı, 1.5 milyarlık kısmının ticari kazanç ve kalan 2 milyarlık kısmın kaynağının gayrimenkul satış geliri olduğu tespit edilmiştir. Bu yıl için tespit edilen asgari ücretin gayri safi tutarı 500 milyon liradır.

Bu durumda mükellefin harcama ve tasarrufunda meydana gelen artışın 500 milyonluk kısmının menkul sermaye iradı olarak vergilendirilmesi gerekmektedir. Kaynağı ticari kazanç olarak tespit edilen 1.5 milyarın mükellefin alış ve gider belgelerinde yer alan 500 milyonluk tutarın iki katı olan 1 milyarı aşan 500 milyonluk kısmı ile gayrimenkul satış geliri olan 2 milyarın toplamı olan 2.5 milyar asgari ücretin üç katı olan 1.5 milyarlık tutarı aştığından tamamı diğer kazanç ve irat olarak vergilendirilecektir.

Diğer yandan gelirlerin vergiden istisna edilen tutarları, götürü gider indirim tutarları vb. nitelikli unsurlar da harcama ve tasarrufta meydana gelen artışın açıklanmasında kullanılabilecektir.

Maddenin üç numaralı fıkrasında gelirin elde edildiği yılda vergilendirileceği esası belirtilmiştir. Gelirin elde edildiği yılın bilinmediği, tespit edilemediği veya mükellef tarafından ispat edilemediği hallerde ise, harcamanın ve tasarrufun mevcudiyetinin tespit edildiği yıldan bir önceki yılın geliri kabul edilecektir.

Örneğin ticarî kazancı gerçek usulde tespit edilen bir mükellef hakkında 2002 yılında yapılan bir vergi incelemesi sırasında mükellefin 1999 yılında 10 milyar değerinde bir ev aldığı, 2000 yılında bir otomobil aldığı ve 2000 yılının Ocak ayında bankada 10 milyar liralık bir mevduat hesabı açtirdığı saptanmıştır.

İnceleme elemanı mükellefe 1999 ve 2000 yıllarında servetinde meydana gelen artışların bu yıllarda beyan ettiği gelirlerden daha fazla olduğunu belirterek aradaki farkın nedenini sormuş, mükellef bu konuda hiç bir açıklama getirememiştir. Mükellef servette meydana gelen artışların kaynağı olan gelirlerin hangi yılda elde edildiğini ispatlayamamıştır. İnceleme elemanı da bu gelirin kaynağını ve elde edildiği yılı kesin olarak tespit edememiştir.

Bu durumda 1999 yılında servette meydana gelen artış tutan olan 10 milyar liranın 1998 yılı diğer kazanç ve iradı olarak vergilendirilmesi gerekmektedir. 2000 yılında alınan otomobil ve bankada açılan mevduat nedeniyle servette meydana gelen artış da 1999 yılının diğer kazanç ve iradı olarak vergilendirilecektir.

Madde 42. - Gelir Vergisi Kanununun 81'inci maddesi yeniden düzenlenmiş, gelirin yeniden tanımlanmasına paralel olarak, diğer kazanç ve iratlar kapsamında verginin konusuna giren bazı kazanç ve iratlar çeşitli ekonomik ve sosyal gerekçelerle vergiden istisna edilmiştir.

Maddede yer alan ilk üç bent ile eskiden olduğu gibi bir ferdi işletmenin ölüm nedeniyle el değiştirmesi, bir sermaye şirketi tarafından devralınması ile kolektif ve adi komandit şirketlerin nevi değiştirerek sermaye şirketine dönüşmeleri halinde ortaya çıkan kazançlar belirli şartlarla vergiden istisna edilmişlerdir.

Gelirin yeniden tanımlanması sonucu gelir olarak değerlendirilen ve veraset suretiyle veya herhangi bir şekilde ivazsız olarak elde edilen gelirler verginin kapsamına alınmıştır. Aynı gelirler Veraset ve İntikal vergisinin konusuna da girdiğinden bu gelirler üzerinden iki ayrı vergi alınmaması için bu tir kazanç ve iratlar 4'üncü bent hükmü ile gelir vergisinden istisna edilmişlerdir.

Diğer yandan bir yıldan fazla elde tutulan hisse senetlerinin elden çıkarılmasından doğan kazançlar da istisna kapsamına alınmıştır. Maddede yapılan bu düzenleme ile uzun vadeli yatırımlardan elde edilecek gelirlerin vergilendirilmemesi sağlanarak spekülatif yatırımlardan ziyade uzun vadeli yatırımların yapılması teşvik edilmiş, bu yolla sermaye piyasasının daha istikrarlı bir yapıya kavuşturulması hedeflenmiştir.

Madde 43. - Diğer kazanç ve irat olarak vergilendirilecek unsurlar oldukça geniş bir yelpaze oluşturmaktadır. Bu nedenle gelir getiren tüm işlemler de vergilendirilecek kazanç ve irat tutarını belirleyecek genel nitelikli yöntemlerin geliştirilmesi gerekmektedir.

Bu amaçla vergilendirilecek diğer kazanç ve iratların tutarı belirlenirken mal ve hakların elden çıkarılmasından elde edilen kazançlar ile madde kapsamındaki diğer kazanç ve iratların ve harcama veya servette bir artış olarak ortaya çıkan diğer kazanç ve iratların matrahının belirlenmesi ayrı usullere bağlanmıştır.

Mal ve hakların elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar bir çok ülkede vergilendirmeye tabi tutulmakta olup, bazı ülkeler bu kazançların vergilendirilmesini ayrı bir vergi kanununda düzenlemekte, bazı ülkeler ise gelir vergisi ile ilgili kanunda ayrı maddelerde bu düzenlemeyi yapmaktadırlar. Mal ve hakların vergilendirilmesi ile ilgili olarak OECD ülkelerindeki vergilendirme rejimleri konusunda aşağıdaki tespitler yapılmıştır.

Mali ve hakların elden çıkarılmasından sağlanan kazançların vergilendirilmesinde hemen hemen tüm ülkelerde ticarî işletme bünyesinde oluşan kazançlar ve özel varlıkların elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar ayırımına yer verilmekte, çoğu ülkede işletme bünyesinde oluşan bu kazançların ticarî kazanç olarak vergileneceği, özel şahısların bu kazançlarının ise sermaye kazancı olarak vergileneceği belirtilmektedir.

Bu kazançların vergilendirilmesinde bazı ülkelerde uzun dönem kısa dönem ayırımı yapılmakta ve varlığın elde bulundurulma süresine göre belirlenen uzun ve kısa dönem kazancın vergilendirilmesinde ayrı rejimler öngörülmektedir, (uzun dönem kazançları için öngörülen süre çoğu ülkeler için iki yıldır.)

Kazancın belirlenmesinde esas alınan alış bedelinin tespitinde alışla ilgili giderlerin ve yenileme ve idame giderlerinin alış bedeline eklenmesi öngörülmekte ayrıca, çoğu ülkede bu alış bedelleri için enflasyona göre endeksleme yapılmaktadır. Örneğin İngiltere'de değer artış kazancının tespitinde aşağıdaki indirimler kabul edilmektedir.

Elden çıkarma ile ilgili olarak yapılan giderler

Varlığın orijinal maliyeti

Varlığın değerini anıran veya varlığa eklemeler yapılması ile ilgili olarak yapılan harcamalar

Endeksleme indirimi; hazine tarafından tüketici fiyat hareketleri esas alınarak belirlenen endeksin uygulanması sonucu bulunan tutar

Bir çok ülkede elden çıkarma bedelinin tespitinde ise gerçek satış bedeli esas alınmaktadır.

İvazsız olarak elden çıkarmalardan elde edilen kazançlar çoğu zaman vergiden istisna tutulmaktadır.

Bazı ülkelerde yaşlılıkla ilgili istisnaya yer verilmekle, belirli yaşın üstündekilerin elde ettikleri bu türden kazançlar istisna edilmektedir.

Çoğu ülkede, bu şekilde elde edilen kazancın belirli bir kısmı istisna edilmektedir.

Bazı ülkelerde yeni bir varlık alımında kullanılan bu türden değer artış kazançlarının vergilendirilmesi, yeni varlığın elden çıkarılmasına kadar ertelenmektedir.

Değer artış kazançları ile ilgili olarak, ülkeler itibarıyla diğer bazı farklı istisnalar sözkonusu olabilmektedir, (motorlu taşıtların elden çıkarılması, devlet menkul kıymetlerinin elden çıkarılması vb.)

Eşler arası elden çıkarmalar bazı ülkelerde istisna edilmektedir.

Gelir Vergisi Kanununda bu Kanunla yapılan değişiklikler sonucu mal ve hakların elden çıkarılması durumunda vergilendirmenin nasıl yapılacağı aşağıda açıklanmaktadır.

Yeni düzenlemeye göre, mal ve hakların elden çıkarılması durumunda matrah, elden çıkarma bedeli ile mal ve hakkın maliyet bedeli arasındaki farktır. Elden çıkarma bedeli olarak alınan ayın ve menfaatler rayiç bedelleri ile değerlendirilecektir.

Maddede ayrıca elden çıkarmanın tanımı yapılmış ve mal ve hakların satılması, bir ivaz karşılığında devir ve temlik, trampa edilmesi, takası, kamulaştırılması, devletleştirilmesi, ticaret şirketlerine sermaye olarak konulması ve mal ve haklar üzerindeki tasarruf edebilmek hakkının herhangi bir şekilde devredilmesi olarak tanımlanmıştır. Bu durumda bir mal ve hakkın ivazsız olarak bir başkasına verilmesi durumu elden çıkarma olarak kabul edilmemekte dolayısıyla bu mal ve hak üzerinde oluşan değer artışı vergiye tabi tutulmamaktadır. Bunun gerekçesi veraset ve intikal vergisi konusuna giren bir devir olayı nedeniyle ikinci bir vergilendirmeden kaçınmaktadır. Örneğin birkişinin 1996 yılında 1 milyar liraya aldığı bir gayrimenkulu 1998 yılının Haziran ayında oğluna bağışladığı ve bağışladığı tarihteki değerinin 3 milyar lira olduğunu varsayalım. Bu durumda kişinin bağış yoluyla devrettiği bu gayrimenkul üzerinde oluşmuş bulunan 2 milyar lira değer artışı vergiye tabi olmayacaktır.

Maddenin 2'inci fıkrasında maliyet bedelinin tespit edilememesi halinde bu bedelin takdir komisyonlarınca takdir edileceği, ancak ivazsız olarak elde edilen mal ve hakların maliyet bedelinin tespitinde bunların rayiç bedellerinin esas alınacağı belirtilmiştir. Görüldüğü üzere ivazsız olarak elde edilen mal ve hakların maliyet bedeli sıfır olarak kabul edilmemiş, sadece ivazsız olarak elde edilenin uhdesinde ortaya çıkan değer artışlarının gelir olarak vergilendirilmesi sağlanmıştır. Yukarıki örneği oğul açısından geliştirerek oğulun bu gayrimenkulu 1999 yılının Şubat ayında 5 milyar liraya satması durumunda vergilendirilecek diğer kazanç ve iradın tespitinde uygulanacak olan alış bedeli 1998 yılında bu gayrimenkulun rayiç bedeli olan 3 milyar lira olacaktır.

Menkul kıymetlerin elden çıkarılmasına iktisap bedelinin tevsik edilememesi halinde de maliyet bedeli olarak iktisap tarihindeki rayiç bedel alınacaktır. Aynı yıl içinde birden fazla menkul kıymet alınıp satılması halinde, bunların kazancı birlikte hesaplanacak olup alım satımın birinden doğan zarar, diğerinin kârından mahsup edilebilecektir.

Diğer yandan mal ve hakların elden çıkarılmasında oluşan gelirin reel tutarının belirlenmesi amacıyla uygulanmakta olan endeksleme yöntemi, yıl yerine ay bazına oturtulmuş ve endekslemede Devlet İstatistik Enstitüsünce belirlenen toptan eşya fiyatları endeksindeki artış oranı esas alınmıştır. Yukarıdaki örneğimizle ilgili olmak üzere 1998 yılı Haziran ayından itibaren Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından belirlenen toptan eşya fiyatları endeksinin aylık tutarları aşağıdaki gibi olduğunu varsayalım,

Ay	Endeks
Mayıs 1998	105
Haziran 1998	110
Temmuz 1998	118
Ağustos 1998	122
Eylül 1998	125
Ekim 1998	129
Kasım 1998	133
Aralık 1998	138
Ocak 1999	143
Şubat 1999	147

Bu durumda endekslemede kullanılacak oran Haziran 1998 dahil. Şubat 1999 endeks rakamları hariç olmak üzere bulunacak olan endeksteeki artış oranıdır. Bu oran $(143-105)/105 = 0.036$ dır. Dolayısıyla vergilendirilecek değer artış kazancının hesabında dikkate alınacak olan endekslenmiş alış bedeli $[(1+0.36) \times 3 \text{ milyar}] = 4.080.000.000.-$ TL dir. Bu durumda kazanç tutan $(5.000.000.000 - 4.080.000.000) = 920.000.000$ TL olmaktadır.

Ayrıca, menkul kıymetlerin elden çıkarılması halinde kazanç, elde edilen hâsılat-tan, bu Kanun 76 ncı maddesinde belirtilen indirim oranının uygulanması suretiyle bu-lunacak kısmın düşülmesi suretiyle de hesaplanabilecektir. Görüldüğü üzere yapılan dü-zenleme ile menkul kıymetlerin elden çıkarılması durumunda endekslemeye alternatif olarak indirim oranının uygulanabilmesine izin verilmiştir. Bu alternatifi uygulaması durumunda iktisap bedelinin endekslenmesi mümkün olamayacaktır.

Dar mükelleflerin maddede belirtilen şekilde getirdikleri sermaye karşılığında ik-tisap ettikleri menkul kıymetlerin ve iştirak hisselerinin elden çıkarılmasından doğan ka-zançların hesaplanması ile ilgili düzenleme, kaldırılan mükerrer 81 'inci maddeki şekli-ye aynen korunmuştur. Buna göre bu şekilde doğan kazançların hesabında kur farkından doğan kazançlar dikkate alınmamaktadır. Kur farkından doğan kazançların hesabında, menkul kıymet ve iştirak hisselerinin iktisabına tahsis edilen yabancı sermayenin bu kı-ymet ve hisselerin iktisap tarihindeki T.C. Merkez Bankası döviz alış kuruna göre hesap-lanan Türk Lirası karşılığı ile bu kıymet ve hisselerin elden çıkarılması tarihindeki aynı miktar yabancı sermayenin T.C. Merkez Bankası döviz alış kuruna göre hesaplanan Türk Lirası karşılığı arasındaki fark esas alınır.

Mal ve hakların elden çıkarılması sonucunda elde edilen kazançların dışında ka-lan diğer kazanç ve iratların safı tutarının tespitinde ise elde edilen hâsılat veya satış be-delinden yapılan maliyet ve gider unsurlarının indirilmesi yöntemi kabul edilmiştir. Ka-zanç veya iradın tespitinde indirilecek gider ve maliyet unsurlarının tevsik edilmesi şart-tır. Bu şekilde tespit edilecek kazançlara kumar transferler ve anzî nitelikli bir takım ka-zançlar örnek olarak gösterilebilir.

Harcama veya tasarrufa konu olan bir gelir olarak ortaya çıkan ancak bu Kanu-nun 21 nci maddesinin 1 -6 bentleri veya yukarıda bu madde ile ilgili olarak belirtilen ge-lirlerle ilişkilendirilemeyen tutarlar safı irat olarak kabul edilir ve diğer kazanç ve irat olarak vergilendirilir. Tasarrufun varlığının bir mal veya hak iktisabı olarak tespiti halin-de, bu mal veya hakkın maliyet bedeli (maliyet bedeli bilinmiyorsa iktisap günündeki ra-yiç bedeli), mal veya hakkın iktisap tarihi bilinmiyorsa bir önceki yılın son günündeki rayiç bedeli vergiye tabi matrah kabul edilir.

Madde 44. - Özürlü vatandaşları topluma kazandırmak ve özürlüler ile özürlü olmayan mesleki kazanç sahipleri arasındaki rekabet eşitsizliğini gidermek amacıyla, serbest meslek faaliyetinde bulunan özürlülerin beyan edecekleri gelir vergisi matrahın-dan Gelir Vergisi Kanununun 31 inci maddesinin 2 numaralı bendinde yer alan esaslara göre hesaplanan sakatlık indiriminin yıllık tutarında indirim yapılmasına imkan tanın-maktadır. Ayrıca bu indirim aynı esaslar çerçevesinde götürü usulde vergilendirilen ser-best meslek erbabının götürü safı kazançlarına da uygulanacağı hükmü getirilmektedir. Öte yandan, bakmakla yükümlü olduğu özürlü bulunan hizmet erbabı ile serbest meslek

erbabının da sakatlık indiriminden faydalanması imkanı getirilmektedir. Bakmakla yükümlü olduğu özürli kişi bulunan hizmet erbainin bu indirimden faydalanması için beyanname vermesi zorunluluğu bulunmamaktadır. İndirim ücret gelirin tevkif suretiyle vergilendirilmesi sırasında uygulanacaktır. İndirim, bakmakla yükümlü olduğu özürli kişi bulunan götürü usule tabi serbest meslek erbabının götürü safi kazançlarına uygulanacaktır.

Madde 45. - Beyanların belirli bir döneme yoğunlaşması nedeniyle mükelleflerin karşılaştığı sorunları gidermek ve hazineye düzenli bir nakit akışı sağlamak amacıyla farklı gelir unsurları için farklı beyanname verme zamanları konusunda Maliye Bakanlığınca yetki verilmektedir.

Madde 46. - Gelir Vergisi Kanununun 94 üncü maddesinin 6 numaralı bendinin (b) alt bendi yeniden düzenlenmiş, bende ayrıca (c) alta bendi eklenmiştir.

Yeniden düzenlenen (b) alt bendinde kurumlar tarafından temettü vergilemesi ile ilgili olarak yapılacak stopaj üç alt başlık halinde düzenlenmiştir. Buna göre, tam ve dar mükellef kurumlar indirim ve istisna kazançları üzerinden dağıtılacak gelir vergisi stopajı yapacaklardır. Örneğin yatırım indiriminden yararlanan bir kurum, yararlandığı yatırım indirimi tutarı üzerinden belirlenen oranda stopaj yapacaktır. Bu stopaj için kazancın dağıtımı beklenmeyecektir.

Dar mükellef kurumlar yukarıda belirtilen indirim ve istisna kazançları dışında kalan kazanç ve iratlarından kurumlar vergisi ve fon payı düşüldükten sonra kalan kısım üzerinden yine belirlenen oranda stopaj yapacaklardır. Bu stopaj da kâr dağıtımına bağlı olmayacaktır.

Tam mükellef kurumlar ise indirim ve istisnalara isabet eden kısım hariç, Gelir Vergisi Kanununun 75 inci maddesinin ikinci fıkrasının 1, 2 ve 3 numaralı bentlerinde belirtilen kâr paylarından stopaj yapacaklardır. Bu yükümlülük kâr dağıtımına bağlı olup, kâr dağıtımı yapılmadıkça stopaj yapılmayacaktır.

Bende eklenen bir hüküm ile vergi alacağının beyan edilen gelir üzerinden hesaplanan vergiden mahsubunun söz konusu olduğu durumlarda, Gelir Vergisi Kanununun 75 inci maddesinin ikinci fıkrasının 1, 2 ve 3 numaralı bentlerinde yer alan ödemelerden ve istisna kazançlardan yapılan stopajın ayrıca indirilmeyeceği belirtilmiş, böylece mükerrer vergi mahsubu önlenmiştir.

Maddenin birinci fıkrasının 6 numaralı bendine (c) alt bendi olarak eklenen hüküm ile vakıflar ve derneklerin stopaja tabi tutulmamış gelirleri üzerinden kendilerince stopaj yapma zorunluluğu getirilmiş olup, yaptıkları stopajlar bir muhtasar beyanname ile beyan edilip ödenecektir. Ancak, Türkiye Kızılay Derneği gibi kanunla kurulan dernek ve vakıfların, sendikaların, meslek odaları ve bunların üst kuruluşlarının, borsalar ve siyasi partilerin elde ettikleri gelirler stopaja tabi tutulmayacaktır. Burada, "kanunla kurulan dernek ve vakıf ifadesi kendi kuruluş kanunları bulunan dernek ve vakıfları kapsamaktadır.

Stopaja tabi tutulacak olan gelir vakıf ve dernek tarafından elde edilen her türlü gelirin gayri safi tutarıdır. Ancak, dernek ve vakıflara kuruluşları sırasında tahsis edilen sermaye, üyelerine emeklilik aylığı ve ikramiyesi vermek üzere çalışan vakıfların aidat gelirleri stopaja tabi değildir. Bunun yanı sıra sıfır oranlı tevkifata tabi tutulmuş gelirler ile bağış ve yardımlar stopaja tabidir.

Gerçekte modern vergi sistemlerinde demek ve vakıfların tüzel kişilik! M itibarıyla vergi mükellefi olmaları gerekmektedir, ancak, ülkemizin dernek ve vakıf geleneği, ekonomik ve sosyal koşulları, büyük küçük binlerce dernek ve vakfın üstlenmiş oldukları fonksiyonlar dikkate alınarak bunların vergi mükellefi olmamaları durumu korunmuş, buna karşılık defter ve belge düzeninin sağlıklı olarak işlemesi, mali disiplininin sağlanması açısından yararlı olacağı düşünülmüş, dernek ve vakıfların gelirleri üzerinden stopaj yapmaları zorunluluğu getirilmiştir. Bu yükümlülük, Bakanlar Kurulunca vergiden muaf tutulan vakıftan ve kamuya yararlı sayılan dernekleri de kapsamaktadır.

Diğer yandan 10 numaralı bende (b) alt bendi eklenmiş ve 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna göre gerçek ve tüzel kişilerin mallarını iş akdi ile bağli olmaksızın bunlar adına kapı kapı dolaşmak tüketiciye satanlara yapılan komisyon, prim ve benzeri ödemeler stopaj kapsamına alınmıştır.

Ayrıca, maddenin 7,8,9 ve 14 numaralı bentlerinde yer alan parantez içi hükümler değiştirilmek suretiyle kurumlar vergisi mükellefi olmayanlar ile muaf olanlara yapılan, bentlerde belirtilen ödemeler tevkifat kapsamına alınmaktadır. Dolayısıyla kurumlar vergisi mükellefi olmayan dernek ve vakıflara ve kurumlar vergisinin konusuna girmekle beraber muafiyet tanınmış kuruluşlara ödenecek 75 inci maddenin 5 numaralı bendinde belirtilen menkul sermaye iratları, mevduat faizleri 75 inci maddenin ikinci fıkrasının 12 numaralı bendinde belirtilen menkul sermaye iratları ile repo gelirleri üzerinden stopaj yapılacaktır. Diğer bir anlatımla, yukarıda belirtilen ödemeleri yapanlar, yaptıkları ödemeler üzerinden alıcı kim olursa olsun stopaj yapacaklardır.

Madde 47. - Maddenin 1 inci fıkrası, Gelir Vergisi Kanununun 80, 81, 82 nci maddelerinde yapılan değişiklikler ile mükerrer 80 inci maddenin kaldırılmasına paralel olarak yeniden düzenlenmektedir.

Buna göre;

Gayrimenkullerin elden çıkarılmasından doğan diğer kazanç ve iratlar gayrimenkulun bulunduğu,

Menkul malların ve hakların elden çıkarılmasından doğan diğer kazanç ve iratlar Türkiye'de elden çıkarıldığı, ,

ticarî veya zirai bir işletmenin faaliyetinin durdurulması veya terk edilmesi karşılığında elde edilen kazançlar işletmenin bulunduğu,

Arzî olarak ticarî işlemlerin yapılmasından veya bu nitelikteki işlemlere tavassuttan elde edilen kazançlara, arzî olarak serbest meslek faaliyetleri dolayısıyla elde edilen kazançlar ve dar mükellefiyette tabi olanların 45'inci maddede yazılı işleri arzî olarak yapmalarından elde ettikleri kazançlar faaliyetin yapıldığı veya yolcu veya yüküm taşıta alındığı,

Gerçek usulde vergiye tabi mükelleflerin terk ettikleri işleriyle ilgili olarak sonradan elde ettikleri kazançlarla (zarar yazılan değersiz alacaklarla, karşılık ayrılan şüpheli alacakların tahsili dahil) ticarî, zirai veya mesleki bir faaliyete hiç girilmemesi veya ihale, artırma ve eksiltmelere iştirak edilmemesi karşılığında elde ettikleri kazançlarına, vergisi tevkif suretiyle alınmamış menkul sermaye iratlarına ve diğer hür türlü kazanç ve irada ilişkin ödemenin Türkiye'de yapıldığı,

Diğer hallerde Maliye Bakanlığınca belirlenen yerin vergi dairesine münferit beyanname ile bildirilmesi gerekmektedir.

Madde 48. - Genel olarak vergi yükünün azaltulması amacıyla gelir vergisinin hesaplanmasında esas alınacak vergi tarifesi yeniden belirlenmektedir. Yapılan düzenleme ile vergiye tabi gelire uygulanacak en düşük oran % 25 ten % 15 e, en yüksek oran % 55 ten % 40'a ve vergi dilimi sayısı 7 den 6 ya indirilmiştir. Ayrıca, vergi dilimleri 1999 yılı gelirlerine uygulanmak üzere yeniden belirlenmiştir. Vergi oranlarında yapılan bu indirim temel amacı verginin tabana yayılması ve vergi sistemine gönüllü uyumun sağlanmasıdır. Vergi oranlarındaki indirim ve dilimlerdeki artış ile mükelleflere gelirlerini gerçek tutarları ile beyan etme imkanı sağlanmıştır. Düzenleme ile yapılmak istenen, devletin daha az vergi alması değil verginin gelir elde eden herkesten ödeme gücüne göre alınmasını sağlamaktır.

Madde 49. - Ödemelerin belirli bir döneme yoğunlaşması nedeniyle mükelleflerin karşılaştığı sorunları gidermek ve hazineye düzenli bir nakit akışı sağlamak amacıyla, beyanname verme zamanlarına ilişkin olarak Gelir Vergisi Kanunu'nun 92'inci maddesinde yapılan değişikliğe paralel bir düzenleme yapılmaktadır.

Yeni düzenlemeye göre, gelir vergisi, biri beyannamenin verildiği ayda, diğerleri bu ayı takip eden üçüncü ve altıncı ayda, götürü usulde tespit edilen serbest meslek kazançları için ise Nisan, Ağustos ve Kasım aylarında olmak üzere üç eşit taksitte ödenecektir.

Madde 50. - Mevcut düzenlemede, gerçek usulde gelir vergisine tabi ticarî kazanç sahipleri ile serbest meslek erbabı cari vergilendirme döneminin gelir vergisine mahsup edilmek üzere geçici vergi ödemektedirler. İşletme hesabı esasına göre ticarî kazançlarını tespit eden II. Sınıf tüccarlar ile serbest meslek erbabı tarafından ödenen geçici vergi, içinde bulunulan yılda verilen yıllık beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinin ticarî ve mesleki kazançta isabet eden kısmının belirli bir oranı olarak hesaplanmaktadır. Ticarî kazançlarını bilanço usulünde tespit eden mükelleflerin ödeyecekleri geçic vergi yukarıda belirtilen yöntemle göre hesaplanabileceği gibi, bu mükellefler isterlerse ödenecek geçici vergi tutarını ilgili hesap döneminde üçer aylık bilanço ve gelir tablosuna göre hesaplanan kazançlarının belirli bir yüzdesini esas almak suretiyle hesaplayabilmektedirler.

Geçici verginin hesaplanmasında bir önceki takvim yılına ilişkin olarak hesaplanan gelir vergisi tutarının esas alındığı durumda ödenecek geçici vergi tutarı ile mükellefin cari yıldaki faaliyeti arasındaki ilişki kopmaktadır. Örneğin mükellef cari yıl faaliyeti zararlı sonuçlanmasına karşın - geçici verginin hesabında bir önceki yıl faaliyetleri esas alındığından - geçici vergi ödemek zorundada kalmaktadır.

Bu sakıncanın giderilmesi amacıyla, geçici verginin geçmiş yılın kazancı esas alınarak hesaplanması yöntemi kaldırılmaktadır. Diğer bir deyişle, yapılan değişikliklerle herhangi bir ayırım yapılmaksızın kazançları gerçek usulde tespit edilen ticari kazanç sahipleri (kazançları basit usulde tespit edilenler hariç) ile serbest meslek erbabı için geçici verginin cari dönemde üçer aylık dönemler itibarıyla oluşan kazançları üzerinden hesaplanarak ödenmesi yöntemi zorunlu hale getirilmiştir. Böylece, olmayan kazançtan vergi alınması sonucunu doğuran bir uygulama kaldırılmış gerçek gelirin vergilendirilmesi sağlanmıştır.

Eskiden olduğu gibi, Gelir Vergisi Kanununun 42'inci madde kapsamına giren yıllara sarı inşaat ve onarma işleri ile noterlik görevini ifa edenlerin bu işlerden sağladıkları kazançlar üzerinden geçici vergi hesaplanmayacaktır. Ayrıca, yukarıda da belirtildiği üzere kazançtan basit usulde tespit edilen mükellefler geçici vergi kapsamı dışında bırakılmışlardır.

Yapılan bu düzenleme ile, geçici vergi ödemek zorunda da olan mükellefler, 3,6,9 ve 12 aylık periyodlarla kazançlarını tespit etmek zorundadırlar. Dolayısıyla, üçer aylık kazançların tespitinde her bir üç aylık dönem bağımsız olarak dikkate alınmayacaktır. Diğer bir anlatımla 6 ncı ayda belirlenecek kazanç ilk üç aylık dönemdeki faaliyetleri de kapsayacak şekilde belirlenecektir.

Geçici verginin beyan ve ödeme zamanı üç aylık dönemi izleyen ayın 25'inci günü olarak belirlenmiştir. 25 günlük süre içerisinde kazancın belirlenmesi gerektiğinden, Geçici vergi matrahının hesaplanmasında, mükellefler dilerlerse dönem sonu mal mevcutlarını kayıtlar üzerinden tespit edebileceklerdir. Dolayısıyla, her üç ayda bir mükelleflerin fiili stok sayımı yapmalarına gerek bulunmamaktadır. Eğer fiili stok sayımı yapılmış ise, istenirse kazancın tespitinde bu sayım sonucu bulunan stok değerlerini esas alabileceklerdir. Bilindiği üzere mükellefler Vergi Usul Kanunu uyarınca yıl sonu stok değerlerini esas alabileceklerdir. Bilindiği üzere mükellefler Vergi Usul Kanunu uyarınca yıl sonu stoklarını fiilen tespit etmek durumundadırlar. Ancak geçici vergi matrahının tespitinde fiili sayım sonucuna göre bulunan tutarın esas alınmasında ihtiyaridir.

Geçici vergi matrahının tespitinde, geçmiş yıl faaliyetleri ile ilgili olarak oluşmuş ve geçici verginin ilgili olduğu yıl kazancından mahsup edilebilecek zararlar da dikkate alınacaktır. Örneğin 1999 takvim yılı faaliyetleri zararlı sonuçlanmışsa, bu zarar 2000 yılı faaliyetleri sonucu elde edilecek gelirden mahsup edilebileceği için söz konusu zarar tutarı 2000 yılının ilk üç aylık geçici vergi matrahının tespitinde de dikkate alınacaktır. Mahsup edilemeyen bir zarar tutarı varsa bu tutar ikinci üç aylık geçici vergi matrahının tespitinde dikkate alınacaktır.

Maddenin yeniden düzenlenmesinde , geçici vergi matrahının cari yıl faaliyetlerine bağımlı olarak tespit edilmesine paralel olarak geçici vergi oranı da 103'üncü maddede yer alan vergi tarifesinin ilk gelir dilimine uygulanan oran olarak belirlenmiştir.

Geçici vergi hesaplanan dönemler içerisinde tevkif edilmiş bulunan gelir vergisi, hesaplanan geçici vergiden mahsup edilecektir. Ancak 42'inci maddede yazılan kazançlardan yapılan tevkifat, bu kazançların geçici vergi kapsamı dışında tutulmaları nedeniyle mahsup edilemeyecektir.

Tahakkuk ettirilerek tahsil edilen geçici vergi yıllık gelir vergisinden mahsup edilecektir. Mahsup edilemeyen tutar mükellefin diğer vergi borçlarına mahsup edilecek, bu mahsuplara rağmen kalan geçici vergi tutarı o yılın sonuna kadar yazılı olarak talep edilmesi halinde mükelleflere red ve iade edilecektir.

Ayrıca yapılan incelemeler sonucunda geçmiş dönemlere ait geçici verginin eksik beyan edildiğinin tespiti halinde, eksik beyan edilen kısım için res'en veya ikmalen geçici vergi tarh edilecektir. Mahsup süresi geçtikten sonra kesinleşen geçici vergiler terkin edilecek ancak bu geçici vergiler için gecikme faizi ve ceza uygulanacaktır.

Maddede yapılan diğer bir düzenleme ile işin bırakılması halinde bırakılan dönemi izleyen dönemler için geçici vergi ödenmeyeceği belirtilmiştir. Düzenlemeden anlaşıldığı üzere işin bırakıldığı dönem için geçici vergi ödenecektir.

Madde 51. - Bu madde ile Gelir Vergisi Kanununun mükerrer 123'üncü maddesi yeniden düzenlenmektedir.

Maddenin birinci fıkrası ile Gelir Vergisi Kanununun mükerrer 23/8, Ek:2, 86, 87, 111 'inci maddelerinde yer alan maktu had ve tutarlar, 1.1.1998 tarihi itibarıyla geçerli olan had ve tutarlarına yükseltilmektedir.

Halen bu maddenin ikinci fıkrası hükmü ile Gelir Vergisi Kanununun fıkra da belirtilen maddelerinde yer alan maktu had ve tutarlarının her birini ayrı ayrı veya topluca 10 katına kadar artırma konusunda Bakanlar Kurulu yetkilidir. 3'üncü fıkra hükmü ile Bakanlar Kurulunun 2'nci fıkra da belirtilen yetkilerini kullanmadığı takdirde, her bir takvim yılında uygulanacak maktu had ve tutarların önceki yılda uygulanan maktu had ve tutarlara bu yıla ilişkin olarak Vergi Usul Kanunu uyarınca belirlenen yeniden değerlendirme oranında artış yapılmak suretiyle tespit edileceği belirtilmiştir.

Yeniden düzenlenen ikinci fıkra hükmü ile Gelir Vergisi Kanununun 21, 23/8, Ek:2, 47, 48 Mürekker 52/B, 69, 86 ve 87'nci maddelerinde yer alan maktu had ve tutarların, her yıl bir önceki yıla ilişkin olarak Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılmak suretiyle uygulaması esası getirilmiştir. Ayrıca Bakanlar Kurulu bu şekilde belirlenen hadleri yarısına kadar artırma veya indirme konusunda yetki tanınmıştır. Böylece Kanunda yer alan maktu hadlerin herhangi bir işleme bağlı olmaksızın günün ekonomik koşullarına uygun hale getirilmesi sağlanmıştır.

Ayrıca maddenin üçüncü fıkrasında yapılan düzenleme ile, fıkra da yer alan düzenlemenin 103'üncü maddede yer verilen tarifesinin ilk gelir dilim tutarı hakkında da uygulanması sağlanmıştır. Vergi tarifesinin diğer gelir dilimlerinin tutan ise ilk gelir diliminin katları şeklinde belirlenecektir. Diğer yandan vergi tarifesinin gelir dilimlerine karşılık gelen vergi oranlarını, her bir dilim için ayrı ayrı veya topluca 10 puana kadar artırma veya indirme konusunda Bakanlar Kuruluna verilmiş olan yetki devam etmektedir.

Madde 52. - Bu madde ile Gelir Vergisi Kanununa geçici 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51 ve 52 nci maddeler eklenmektedir.

Geçici Madde 44. - Bu madde ile, götürülüğün kaldırılması ve basit usulün getirilmesine paralel olarak ortaya çıkabilecek problemlerin giderilmesi amacıyla geçiş dönemine ilişkin düzenlemeler yapılmıştır. Buna göre, Gelir Vergisi Kanununun bu Kanunla değişik 47 ve 48'inci maddelerinde sayılan basit usulü tabi olmanın genel ve özel şartlarını, 31.12.1997 tarihi itibarıyla taşıyanlar 1.7.1998 tarihinden itibaren basit usulü tabi olacaklardır. Böylece götürülükten basit usule geçen mükelleflere yeni düzenlemeye intibak edebilmeleri ve gerekli hazırlıkları yapabilmeleri için bir süre tanınmış olmaktadır.

Basit usule tabi mükelleflerin 2000 yılı sonuna kadar, ilgili vergilendirme dönemleri için beyan edecekleri safi kazanç tutarlarının Gelir Vergisi Kanununun değişmeden önceki 46 ncı maddesine göre, intibak ettirildikleri derecelere ilişkin bulundukları yöreler itibarıyla belirlenen ve 1998 yılında uygulanacak olan götürü safi kazanç tutarlarını (1999 ve 2000 yıllarında yeniden değerlendirme oranında artırılan tutarları) aşması halinde beyan edilen tutarlar yerine bu tutarlar vergilendirilmeye esas alınacaktır. Bunun sonucunda, belirlenen bu hadlerin altında elde edilen kazançlar gerçek tutarları üzerinden, bu hadlerin üzerinde elde edilen kazançlar ise bu hadlerden vergilendirilecektir. Basit usul uygulaması 1/7/1998 tarihinden başlayacağından mükelleflerin 1/7-31/12/1998 dönemine ilişkin kazançlar 1998 yılına ilişkin 6 aylık götürü safi kazanç tutarları ile kıyaslanacaktır. Takvim yılı içinde işe başlayan veya işi bırakan mükelleflerin kıyaslamada esas

alınacak götürü safi kazancı olarak, işe başlanılan ay hariç tutulmak ve işin bırakıldığı ay tam sayılmak suretiyle hesaplanacaktır. Bu şekilde, geçiş döneminde mükelleflerin belge düzenine uyum sağlamaları sonucu ortaya çıkabilecek yüksek tutarlı matrahların vergilendirilmemesi sağlanarak, bu mükelleflerin belge düzeninin sağlanmasına katkıları artırılmak istenmektedir.

Bu geçici süre için 48'inci maddede yer alan basit usule tabi olmanın özel şartları aranmayacaktır. 31.12.2000 tarihinde basit usule tabi olmanın şartlarını topluca taşıyanların kazançları, basit usulde vergilendirilmeye devam olunacak, taşımayanlar ise durumlarına göre kazançlarını işletme hesabı veya bilanço esasında tespit edeceklerdir.

Bu dönem içinde mükelleflerin belge düzenine uymalarını sağlamak amacıyla, bir takvim yılı içinde iki defa belge almadığı veya vermediği tespit edilen mükellefler, intibak ettirildikleri derecenin bir üstünden, birinci dereceden vergilendirilenler ise safi kazançları % 50 oranında artırılmak suretiyle bulunan tutar üzerinden vergilendirileceklerdir.

Geçici Madde 45 - Bu maddede gerçek ve götürü gider usulüne tabi zirai kazanç sahibi mükellefler için geçiş dönemine ilişkin düzenlemeler yapılmıştır. Buna göre gider esasına göre vergilendirilen çiftçilerin 1997 takvim yılına ilişkin zirai kazançtan bu Kanunla değiştirilmeden önceki madde hükümlerine göre vergilendirileceklerdir.

Zirai kazançları götürü gider veya gerçek kazanç usulüne göre vergilendirilen çiftçiler, 31.12.1997 tarihi itibarıyla Gelir Vergisi Kanununun bu Kanunla değiştirilen 53'üncü maddesine göre kazançlarını defter tutmak suretiyle tespit etmek zorunda değillerse 1.1.1998 tarihinden itibaren zirai mahsulleri ve hizmetlerinin satış bedeli üzerinden yapılan tevkifat suretiyle vergilendirileceklerdir.

Geçici Madde 46. — Bu maddede yapılan düzenleme ile bu Kanunun yayımı tarihinden önce iktisap edilen gayrimenkullerin elden çıkarılması halinde, iktisap tarihi ile bu Kanunun yayımı tarihi arasında ortaya çıkan değer artış kazançlarının vergilendirilmemesi amaçlanmaktadır.

Bu amaçla, bu Kanunun yayımı tarihinden önce iktisap edilen gayrimenkullerin elden çıkarılması halinde bunların maliyet bedeli olarak, 1998 yılı genel beyan döneminde beyan edilecek emlak vergisi değeri esas alınacaktır.

Diğer yandan, menkul kıymet alım satımına yetkili olan bankalar ve aracı kurumlar vasıtasıyla elden çıkarılan menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar 31.12.1998 tarihine kadar gelir vergisinden istisna edilmiştir, 1.1.1999 tarihinde önce iktisap edilen ve menkul kıymetler borsasında işlem göre hisse senetlerinin 1.1.1999 tarihinden itibaren elden çıkarılması halinde bunların maliyet bedeli olarak 1998 yılının son işlem gününde borsada oluşan ortalama fiyat alınabilecektir. Bu düzenleme ile iktisap tarihi ile vergilendirmenin başladığı tarih arasında oluşan değer artış kazançlarının vergilendirilmemesi amaçlanmaktadır. Gerçek maliyet bedelinin 1998 yılının son gününde borsada oluşan ortalama fiyattan yüksek olması durumunda kazancın tespitinde tevsik edilmek şartıyla gerçek maliyet bedeli esas alınacaktır.

Bu maddeye göre, maliyet bedeli olarak kabul edilen tutarlar, endekslenmiş maliyet bedeli kabul edilecektir. Dolayısıyla, iktisap tarihinden; gayrimenkullerde emlak vergisi beyanname verme süresi sonuna, hisse senetlerinde 1998 yılı sonuna kadar olan süre için yeniden endeksleme yapılmayacaktır.

Geçici Madde 47. - Kayıt dışı faaliyetlerin kayıt altına alınabilmesi için, işletmelerde mevcut olmasına rağmen kayıtlara yansıtılmamış emtia, makina, teçhizat ve demirbaşların kayıtlara intikal ettirilebilmesini sağlayacak düzenleme yapılmaktadır.

Buna göre, gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri (adli, kolektif ve adi komandit şirketler dahil) işletmelerinde mevcut olduğu halde kayıtlarında yer almayan emtia, makina, teçhizat ve demirbaşların kendilerince veya bağlı oldukları meslek kuruluşunca tespit edilecek rayiç bedel ile, 1.7.1998 tarihine kadar vergi dairelerine bir envanter listesi ile bildirmek suretiyle defterlerine kaydedebileceklerdir.

Bu suretle gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin yasal kayıtlarının gerçek durumu yansıtır bir hale getirilmesi hedeflenmektedir.

Bilanço esasına göre defter tutulan mükellefler aktiflerine kaydettikleri emtia, makina, teçhizat ve demirbaşlar için iki ayrı karşılık hesabı açacaklardır.

Emtia için ayrılan karşılık ortaklara dağıtılması veya işletmenin tasfiyesi halinde sermayenin bir unsuru olarak sayılmakta ve dolayısıyla vergilendirilmektedir. Marina, teçhizat ve demirbaşlar için ayrılan karşılıklar ise birikmiş amortisman olarak kabul edilmiştir. Envantere dahil edilen bu kıymetler üzerinden ayrıca amortisman ayrılamayacaktır.

İşletme hesabı esasına göre defter tutan mükellefler ise, emtianın rayiç bedelini defterlerinin gider kısmına satın alınan mal olarak, makina, teçhizat ve demirbaşların rayiç bedelini ise envantere kaydedeceklerdir.

Geçici Madde 48. - Gelir Vergisi Kanunundaki gelirin tanımlanmasının değiştirilmesi sonucu gelir geniş anlamı ile kavranmaya ve servetteki artışlar da gelirin kavranmasında bir alet olarak kullanılmaya başlanılmaktadır. Kişilerin servetlerinde meydana gelen artışın tespiti yoluyla vergilendirilebilir gelirin kavranabilmesi için, mükelleflerin geçmişten gelen servetleri (vergilendirilip vergilendirilmediğine bakılmaksızın) ile bu artışı açıklayabilme imkanının sağlanması ve böylece geçmişle bağlantısının kesilmesi gerekmektedir.

Bu amaçla düzenlenen bu madde ile, bu Kanunun yayımı tarihinden önce sahip olunan ve mevcudiyeti Devlet tarafından veya Devlet güvencesinde tutulan kayıt ve siciller ve diğer kanaat getirici vesikalara ispat edilen kıymetlerden karşılanan mal edinimleri ve harcamalar nedeniyle Gelir Vergisi Kanununun 82'inci maddesinin 2 numaralı fıkrasına göre tarhiyat yapılamayacağına açıklık getirilmektedir.

Ayrıca maddede kanaat getirici vesika tabiri; banka, banker, özel finans kurumu, aracı kurumlar ve benzeri malî kurumlar, posta idaresi, noterler ile tapu, trafik gibi kamu kurum ve kuruluşlarının kayıt ve belgeleri ile 213 sayılı Vergi Usul Kanununun ikinci kitap üçüncü kısmında yer alan belgeler olarak tanımlanmaktadır.

Mükellefler yukarıda belirtilen şekilde ispatlayamadıkları nakit para, mevduat sertifikası, döviz ve benzeri kıymetlerinin mevcudiyetinin 28 Şubat 1998 tarihinde bankalarda bloke ettirmek suretiyle tevsik edebileceklerdir. Dolayısıyla, bu kıymetlerden karşılanan mal edinimi ve harcamalar nedeniyle de Gelir Vergisi Kanununun 82'nci maddesinin 2 numaralı fıkrasına göre tarhiyat yapılamayacaktır.

Yukarıda belirtilen haller dışında bu Kanunun yayımı tarihinden sonra ortaya çıkan mal edinimleri ve harcamaların bu Kanunun yayımı tarihinden önceki servet edinimleri ile açıklanamaları mümkün olmayacaktır.

Maddede yapılan diğ er bir düzenleme ile Maliye Bakanlığı bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkili kılınmıştır.

Geçici Madde 49. - Gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin kayıtlarının daha sağlıklı hale getirilebilmesi için kayıtlarında yer aldığı halde gerçekte mevcut olmayan mallarını fatura düzenlemek ve her türlü vergisel yükümlülüklerini yerine getirmek suretiyle kayıt ve beyanlarına intikal ettirebilmelerine imkan sağlanmaktadır. Diğ er anlatımla, faturalı olarak alınıp kayıtlara geçen ancak belge düzenlenmeksizin satılan malların halen stokta gözükmesi nedeniyle oluşan gerçek dişilik, bir defaya mahsus olmak üzere fatura düzenlenerek kayıt ve beyanlara hâsılat olarak intikal ettirilmesi sağlanmak suretiyle düzeltilmektedir.

Faturalama işlemi kayıtlarda yer alan maliyette, bu maliyete aynı neviden mallara ilişkin cari yıl kayıtlarına göre tespit edilen gayri safı k r oranının uygulanması suretiyle bulunan tutarın eklenmesi suretiyle yapılacaktır. Gayri safı k r oranının cari yıl kayıtlarına göre tespit edilemeyeceği hallerde mükellefin bağlı olduğu meslek odasının belirleyeceği oran esas alınacaktır.

Bu madde h k m nden yararlanmak isteyen mükelleflerin bu Kanunun yayımlandığı ayı takip eden ay sonuna kadar faturalama işlemini yapmaları ve bu faturaları yasal kayıtlarına intikal ettirmeleri gerekmektedir.

Bu madde hükümünün uygulanmasına ilişkin olarak geçmişe yönelik ceza ve faiz uygulanmayacaktır. Yasal kayıtlara intikal ettirilen tutarlar cari yıl gelir vergisi veya kurumlar vergisi matrahının hesabında dikkate alınacaktır. Ayrıca bu tutarlar ilgili dönem katma değer vergisi beyannamesinde beyan edilecektir.

Geçici Madde 50. - Bu Kanunla Gelir Vergisi Kanununun yatırım indirimini düzenleyen hükümlerinde önemli değişiklikler yapılmıştır. Değiştirilen bu hükümler 1/1/1999 tarihinden sonra Yatırım Teşvik Belgesine bağlanmış olan yatırımlar için uygulanabilecektir.

1/1/1999 tarihinden önce Yatırım Teşvik Belgesine bağlanmış olan yatırımlar için ise, bu Kanunla değiştirilmeden önceki hükümler uygulanmaya devam olunacaktır. Kurumlar vergisi mükellefleri bu tarihten önce Yatırım Teşvik Belgesine bağlanmış olan yatırımlar ile ilgili olarak finansman fonu uygulamasına da devam edebileceklerdir.

Geçici Madde 51. - Bu geçici madde bu Kanun 1998 yılı içinde yürürlüğe gireceği tarihe kadarki dönemde, geçici vergi açısından yapılacak uygulamayı düzenlemek amacıyla getirilmiştir. Madde ile 1998 yılının ilk üç aylık dönemi için geçici vergi beyannamesi verilmeyeceği, bu döneme ilişkin geçici verginin ikinci üç aylık dönemin geçici vergisi ile birlikte beyan edilip ödeneceği açıklığa kavuşturulmuştur. Ayrıca bu şekilde tahakkuk eden geçici vergi; gelir vergisi mükelleflerince biri beyanname verme süresini içinde, diğ eri izleyen ayda, kurumlar vergisi mükelleflerince beyanname verme süresini izleyen birinci ve ikinci aylarda olmak üzere iki eşit taksitte ödenecektir.    nc  aylık dönem için verilen geçici vergi beyannamesi ile tahakkuk ettirilen geçici vergi kurumlar vergisi mükelleflerince beyanname verme süresini izleyen ayda ödenecektir.  deme dönemlerinin bu şekilde farklılaştırmasının nedeni mükelleflerin ödeme güçlüğü ile karşılaşmalarının engellenmesidir.

Kendilerine  zel hesap dönemi tayin edilmiş gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri 1998 yılı içinde sona erecek özel hesap döneminin sonuna kadar bu Kanunla değiştirilmeden önceki hükümlere göre geçici vergi ödemeye devam edeceklerdir.

Geçici Madde 52. - Bu madde ile 1998 yılı gelirlerine uygulanacak gelir vergisi tarifesi belirlenmiştir.

Madde 53. - Bu madde ile Kurumlar Vergisi Kanununun safi kurum kazancının tespitinde dikkate alınabilecek bağış ve yardımları düzenleyen 14'üncü maddesinin 6 numaralı bendi yeniden düzenlenmektedir.

Halen Kurumlar Vergisi Kanununun 14'üncü maddesinin 6'ncı bendinde, bentte sayılan kurum ve kuruluşlara makbuz karşılığında yapılan bağış ve yardımların kurum kazancının tespitinde gider olarak dikkate alınabileceği hükme bağlanmıştır. Ancak, indirim konusu yapılabilecek toplam bağış ve yardım tutarı ilgili yıl kurum kazancının % 2'si ve her halde yirmi bin lira olarak sınıflandırılmıştır. (Ancak, Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflara yirmi bin liralık hadde bakılmaksızın o yıla ait kurum kazancının % 5'ine kadar bağış ve yardım yapılabilmektedir.) Bu genel belirleme dışında genel bütçeye dahil dairelere, katma bütçeli idarelere, il özel idarelerine, belediyelere veya köylere bağışlanan okul, kreş ve spor tesisleri ile kültürel ve sanatsal etkinliklerin sergilendiği tesisler ile yun ve sağlık tesislerinin inşası dolayısıyla yapılan harcama veya bağış ve yardımlar ile bu tür tesislerin faaliyetlerini devam ettirebilmeleri cin yapılan her türlü bağış ve yardımların yukarıda belirtilen sınırlamaya tabi olmaksızın indirilebilmesine de olanak tanınmıştır.

Vergilendirmede gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılacak bağış ve yardımların vergilendirilmiş kazaçlar üzerinden yapılması, diğer bir anlatımla bağış ve yardımların vergi matrahının tespit edilmesinde indirim konusu yapılması genel esas olarak kabul edilmektedir. Bununla birlikte pek çok ülkede, gerçek ve tüzel kişiler tarafından belirli kuruluşlara yapılan sosyal amaçlı bağış ve yardımların, kamu harcamalarını azaltıcı etkisinde dikkate alınarak, vergi matrahından indirilmesine olanak sağlanmaktadır. Ancak, tanınacak sınırsız bir indirim imkanının vergi tabanını aşındırıcı etkisi nedeniyle, indirim imkanına gerek yapılan her bir bağış ve yardım gerekse bir yıl içinde yapılacak toplam yardım ve bağış anlamında sınırlamalar getirilmektedir. Genel anlamda getirilen sınırlama ya bir dönem içinde elde edilen hâsılâtın bir yüzdesi (Fransa % 0.2) yada kurum kazancının bir yüzdesi (A.B.D % 10) esas alınarak belirlenmektedir.

Maddede yapılan değişiklik kurumların; genel bütçeye dahil dairelere, katma bütçeli idarelere, il özel idareleri ve belediyeler ile köylere, kamu menfaatlerine yararlı derneklere ve Türk Kanunu Medenisine göre kurulan vakıflara makbuz karşılığında yapacakları bağış ve yardımların toplamının o yıla ait kurum kazancının % 5'ine kadar olan kısmı kurum kazancının tespitinde indirim konusu yapılabilecektir. Diğer bir deyişle bir takvim yılı içinde indirim konusu yapılabilecek tutarın sınırı o yıla ait kurum kazancının % 2'sinden % 5'ine çıkartılmakta olup, belirli bir tutar ile de sınırlanmamaktadır.

Diğer yandan bendin yeni şeklinde vergi muafiyeti tanınmış vakıflar ile genel bütçeye dahil dairelere, katma bütçeli idarelere, il özel idareleri ve belediyeler ile köylere yapılacak belirli nitelikteki bağış ve yardımlara ilişkin özel düzenlemelere yer verilmemiştir. Dolayısıyla Kanunda belirtilen kurum ve kuruluşlara yapılacak bağışın niteliği (amacı) ne olursa olsun bir takvim yılı içinde indirim konusu yapılabilecek tutar o yıla ilişkin kurum kazancının % 5'ini aşamayacaktır.

Bu durumda genel anlamda getirilmiş sınırlama önemli ölçüde genişletilirken, belirli nitelikteki bağış ve yardımların sınırsız bir şekilde indirim konusu yapılması uygulamasına da son verilmiş olmaktadır.

Temelde yapılan değişikliğin amacı, tanınan indirim imkanının vergi tabanını aşındırıcı etkisine bir sınırlama getirmektir. Diğer yandan vergi uygulamalarının ekonomik birimlerin verecekleri kararlara etki yapmaması da hedeflenmektedir.

Eskiden olduğu gibi % 5 oranındaki sınırlamanın hesaplanmasında esas alınacak kurum kazancı, kurumun yapılan bağış ve yardım tutarının indirilmesinden önceki malî kazancıdır. Geçmiş yıllardan devren gelen zarar bulunması halinde malî kazancın zarar mahsubundan sonraki tutarının indirim konusu yapılabilecek toplam bağış ve yardım tutarının hesaplanmasında esas alınması gerekmektedir.

Örneğin bağış ve yardımlar dikkate alınmadan önceki kurum kazancı 5.880.000.000,- TL. olan bir kurumun ilgili yılda, bentte belirtilen kurum ve kuruluşlara makbuz karşılığı olarak yaptığı bağış ve yardımlar toplamı 300 milyon TL. ise, kurum kazancının tespitinde dikkate alınabilecek azami tutar $[5.880.000.000/1,05=) 5.600.000.000,- \text{ TL. } (5.880.000.000 - 5.600.000.000=) 280.000.000- \text{ TL.}]$ 280.000.000,- TL. olacaktır. Dolayısıyla 300 Milyonluk bağış ve yardımın 280 Milyon liralık kısmı kurumlar vergisi matrahının tespitinde dikkate alınacaktır. Kurumlar vergisi matrahı $(5.880.000.000-280.000.000=) 5.600.000.000\text{-TL}$ olacaktır.

Ayrıca bendin yeniden düzenlenmesinde, araştırma ve geliştirme harcamaları ile ilgili olarak, kurumlar vergisinin belli bir oranının kanuni süresinde tahsilinden vazgeçilerek üç yıl süreyle ertelenmesine ilişkin uygulama kaldırılmaktadır.

Madde 54. - Bu madde ile yapılan değişiklik Gelir Vergisi Kanununda yapılan değişikliklere (80 ve 82'inci maddelerin yeniden düzenlemesi ve mükerrer 80'inci madde hükmünün kaldırılması) bağlı olarak Kurumlar Vergisi Kanununun özel beyan zamanına ilişkin hükümleri içeren 22'inci maddesi hükmü yeniden düzenlenmektedir.

Yapılan düzenleyeme göre dar mükellefiyette giren yabancı kurumlar vergiye tabi kazancının Gelir Vergisi Kanununun 80'inci maddesinde yazılı diğer kazanç ve iratlardan (Telif, imtiyaz, ihtira, işletme, ticaret unvanı, alamet-i farika ve benzeri gayri maddi hakların satışı, devir ve temlikî karşılığında alınan bedeller hariç) ibaret bulunması halinde, yabancı kurum veya Türkiye'de namına hareket eden kimse bu gibi kazançları iktisap tarihinden itibaren 15 gün içinde Gelir Vergisi Kanununun 101 "inci maddesinde belirtilen vergi dairelerine beyanname ile bildirmek zorundadırlar.

Madde 55. - Mevcut düzenlemede, kurumlar vergisinin oranı % 25 olarak belirlenmiştir. Ancak bu oranın kullanılması suretiyle hesaplanan kurumlar vergisi indirim ve istisnalar düşölmeden önceki kurum kazancının % 20'sinden de az olamayacaktır. Bu durumda kurumların indirim ve istisnalar düşölmeden önceki kurum kazancından hesaplanan kurumlar vergisi düşöldükten sonra kalan kısım üzerinden Gelir Vergisi Kanununun 94'Uncü maddesi uyarınca yapılan % 20 oranındaki stopaj da dikkate alındığında kurum kazançları üzerindeki vergi yükü kurum bünyesinde % 40 olarak gerçekteşmektedir.

Yapılan değişiklikle kurumlar vergisi oranı % 30'a çıkarılmaktadır. Diğer yandan Kanunda yer alan istisnalar pek çoğunun kaldırılmasına paralel olarak asgari kurumlar vergisi uygulaması anlamını yitirdiğinden kaldırılmaktadır. Yapılan bu değişiklikle ilk bakışta kurum kazançları üzerindeki vergi yükü artırılmış gözükmekteyse de Gelir Vergisi Kanununda yapılan değişiklikler dikkate alındığında kurum kazançları üzerindeki yük, özellikle kazancın ortaklara dağıtılmaması durumunda, önemli ölçüde azaltılmaktadır.

Yukarıda da belirtildiği üzere mevcut düzenlemede kurum kazançları üzerinden dağıtılın dağıtılmasın gelir vergisi tevkifatı yapılması zorunludur. Yapılan değişiklikle Gelir Vergisi Kanununa göre yapılacak tevkifat tam mükellf kurumlar için kurum kazancının ortaklara dağıtıldığı zamana ertelenmektedir. Bu durumda fon payları dahil olmak üzere kurum kazançları üzerindeki vergi yükü, söz konusu kazançların dağıtılmaması halinde % 33 düzeyine çekilmektedir.

Diğer yandan maddenin ikinci fıkrasının yeniden düzenlenmesi suretiyle, kurumların geçici vergi ödeme esaslarına ilişkin hükümlere, geçici verginin kurumlar vergisine mahsuben alınması dolayısıyla bu madde içinde yer verilmiştir.

Yapılan düzenlemeye göre, kurumlar vergisi mükellefleri cari vergilendirme döneminin kurumlar vergisine mahsup edilmek üzere, Gelir Vergisi Kanununun mükerrer 120'nci maddesinde belirtilen esaslara göre üçer aylık kazançları üzerinden geçici vergi ödeyeceklerdir. Üçer aylık kazançlar üzerinden ödenecek geçici verginin oranı ilgili dönemde uygulanacak kurumlar vergisi olacaktır.

Halen yürürlükte bulunan hükümlere göre, kurumlar vergisi mükellefleri ya geçmiş hesap dönemine ilişkin olarak verdikleri kurumlar vergisi beyannamelerine göre hesapladıkları kurumlar vergisinin % 70'i oranında yada ilgili hesap dönemlerinde üçer aylık bilanço ve gelir tablolarına göre hesaplayacakları kazançları üzerinden % 25 oranında geçici vergi ödemek zorundadırlar.

Yapılan değişiklikle geçici verginin bir önceki yıl kurum kazancı üzerinden hesaplanması uygulaması kaldırılmakta olup, bütün kurumlar için geçici verginin üçer aylık kazançlar üzerinden hesaplanması zorunlu hale getirilmektedir. Değişikliğin temel amacı ödenecek geçici vergi tutarının kurumların cari yıla ilişkin performansları ile ilişkilendirmektedir. Böylece geçici vergi uygulamasındaki götürülük kaldırılmaktadır. Eskiden olduğu gibi cari yılda zarar eden bir kurumun geçici vergi ödemesi de söz konusu olmayacaktır. Bu suretle yıllık beyanname ile bildirilen kurum kazancı üzerinden hesaplanacak kurumlar vergisi ile ödenecek geçici vergi tutarları birbirinden çok farklı olmayacaktır.

Madde 56. - Kurumlar Vergisi Kanununun mükerrer 6'ncı maddesinde yapılan değişiklik ile iş ortaklığı olarak faaliyette bulunmak ihtiyari hale getirilmektedir. Dolayısıyla iş ortaklığı tanımına girenlerden isteyenler iş ortaklığı olarak, isteyenler ise adi ortaklık olarak mükellefiyet tesis ettirebilecektir. Bu maddede yapılan düzenleme ile bu Kanunun yayımı tarihinden önce mükellefiyetini iş ortaklığı olarak tesis ettirmiş olan kurumlar, bu tarihten itibaren bir ay içinde vergi dairesine başvurarak yukarıda belirtilen ihtiyarlık hakkından yararlanabilecektir. Bu şekilde iş ortaklığı olarak mükellefiyeti tesis edilmişken, mükellefiyeti terkin edilen kurumların devam eden işi ile ilgili kazanç tespiti ve vergilemesi bu aşamada yapılmayacak, işin bitimi tarihinde ortaklar tarafından elde edilmiş ticarî kazanç olarak beyan edilecektir.

Madde 57. - Kanunun İkinci Kısım Bölüm başlığı ile 13 üncü başlığı yapılan yeni düzenlemeye uygun olarak değiştirilmekte ve maddeye bir bent eklenmektedir. Eklenen bu bent ile yatırım teşvik belgesi sahibi mükelleflerin bu kapsamdaki sadece makine ve teçhizat alımları vergiden istisna edilmektedir.

Her ne kadar mükelleflerin bu kapsamdaki alımları için yüklendikleri vergileri indirim konusu yapmaları mümkün ise de, özellikle yeni yatırımlarda katma değer yaratılabilmesi uzun süre aldığından ve bu süre zarfında yüklenilen vergilerin, fiilen indirimi

mümkün olmadığından, bu durum finansman sıkıntısı yaratmaktadır. Teşvik belgati yatırımlarda önemli bir girdi olan makine ve teçhizatların bu mükelleflere tesliminin vergiden istisna edilmesi, yatırımcıların finansman sıkıntılarını hafifletecek ve yatırımların teşviki için etken olacaktır.

Ancak yatırım teşvik belgesi eki yerli global listede yer almakla birlikte hali hazırda uygulamaya göre ithalde katma değer vergisi ertelenmesi uygulamasından yararlanamayan taşıt araçlarının bu madde ile getirilen istisnadan da yararlanması söz konusu değildir.

Madde metnindeki makine-teçhizat ifadesi, vergiye tabi mal veya hizmetin üretiminde kullanılan ve sarf malzemesi niteliğinde olmaya sabit kıymetleri ifade etmektedir.

Madde hükmü ile ayrıca, teşvik belgesi kapsamında başlayan yatırımların gerçekleştirilmemesi halinde uygulanacak müeyyide belirlenmektedir. Buna göre teslimin yapıldığı dönemde istisna şartlarını taşımakla birlikte bu şartların daha sonra teşvik belgesi sahibi tarafından ihlal edilmesi halinde, vergi ve cezanın alıcılardan alınması öngörülmektedir. Bu müeyyidenin uygulanmasında, genel zamanaşımından ayrılmıştır. Bu durumlarda zamanaşımının, teşvik şartlarının ihlal edildiği yılı izleyen takvim yılının başından itibaren başlayacağı hükme bağlanmıştır.

Madde 58. - Külçe gümüş ithali ve dahilinde alım satım işlemlerinin gerçekleştirilmesini temin amacıyla İstanbul Altın Borsası bünyesinde oluşturulması düşünülen gümüş borsasında katma değer vergisi uygulamasının, borsa tekniği açısından ortaya çıkardığı teknik sıkıntılarının önüne geçilmesi amacıyla külçe gümüş teslimleri vergiden istisna edilmektedir.

Gümüşün uluslararası işleyişe sahip bir borsada fiyatının belirlenmesi, sağlıklı fiyat oluşumu yaratacağından, yıllık 60 tona ulaştığı tahmin edilen gayri resmi gümüş girişini ve aynı şekilde kayıtsız hurda gümüş dönüşümünün kayıt altına alınmasını sağlayacaktır.

Madde hükmü ile ayrıca, beş yıllık kalkınma planları ve yıllık icra programları çerçevesinde oluşturulan organize sanayi bölgeleri ve küçük sanayi sitelerinde hazırlanan arsalar ve inşa edilen işyerlerinin, kamu kurumları ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerce oluşturulan iktisadî işletmelerce tesliminin katma değer vergisinden istisna olması sağlanmaktadır. Düzenleme, sanayi yatırımlarının özendirilmesi, düzenli, dengeli bir kentleşmenin ve dengeli bir yöresel kalkınmanın sağlanması gayesiyle oluşturulan bu bölgelerin müteşebbisler için cazip hale getirilmesi amacını taşımaktadır.

Küçük sanayicilerin mesleklerini daha iyi mekanlarda, daha teknik koşullarda sürdürebilmeleri amacıyla oluşturulan küçük sanayi sitelerinde yaptırılan işyerlerinin maddede sayılanlar tarafından tesliminin katma değer vergisinin istisna edilmesi de aynı amaca yönelik bulunmaktadır.

Maddede yer alan kurum ve meslek kuruluşları ile gerçek veya tüzel kişilerin, gerek her birinin ayrı ayrı, gerekse birlikte oluşturdukları iktisadî işletmelerce arsa ve işyeri teslimleri vergiden istisna olacaktır.

Madde 59. - İndirimli oranda vergilendirilen malların teslimi ve hizmetlerin ifası ile uğraşan mükelleflerin, bu teslim ve hizmetler nedeniyle yaptıkları mal ve hizmet alımlarının (amortismanına tabi iktisadî kıymet, genel gider, nakliye, basım vs.) genel

oranda vergiye tabi olması, bu mükellefler açısından indirilemeyen vergi sorununa yol açmakta ve bu tutar artarak devam etmektedir.

Yapılan düzenleme ile, indirimli oranda vergiye tabi malların teslimi ve bu hizmetlerin ifası için yüklenen katma değer vergisinin 1 yıl içinde indirilememesi halinde, indirilemeyen KDV'den yıl içindeki teslim ve hizmetlerin bünyesine giren kısmın iadesine imkan sağlanmaktadır.

İade için asli şart, indirimli orandaki mal ve hizmet satışlarının yapılmış ve bu işlemler için yüklenen vergilerin yıl içinde indirilememiş olmasıdır. İade edilebilecek tutarın, mükellefin indirimli orana tabi teslim ve hizmet bedellerinin genel oranda katma değer vergisine isabet eden kısmından fazla olmayacağı tabiidir.

Madde 60. - Madde hükmü ile Kanuna Geçici 13, 14 ve 15 inci maddeler eklenmektedir.

Geçici Madde 13. - Gelir Vergisi Kanununa eklenen geçici maddeye paralel olarak mükelleflerin ellerinde bulunan belgesiz malların kayıt altına alınması, kayıt dışı ekonominin daraltılması ve bundan böyle yaratılacak katma değer vergisinin kavranması amacıyla, bildirim konusu mallar için katma değer vergisi hesaplatılmakta ve bu verginin vergi sorumluları tarafından verilen beyanname ile beyanı sağlanmaktadır.

Bu madde çerçevesinde beyan edilerek ödenecek olan verginin mükellefin vergiye tabi faaliyetleri üzerinden hesaplanan vergiden indirilmesi mümkündür. Ancak makine, teçhizat ve demirbaşlar üzerinden ödenen bu vergi hesaplanan katma değer vergisinden indirilemeyecektir. Öte yandan söz konusu mallar ile makine, teçhizat ve demirbaşların satışı sırasında ayrıca katma değer vergisi hesaplanarak beyan edilmesi gerektiği tabiidir.

Geçici Madde 14. - Yatırım teşvik belgelerinde kayıtlı makine ve teçhizatın Kanunun yayımı tarihinden itibaren yurt içi teslimi ve ithali vergiden istisna olacaktır. Ancak makine ve teçhizat niteliği taşımamakla birlikte yürürlükteki Kanunun 49/2'inci maddesi uyarınca ithalde katma değer vergisi ertelenmesinden yararlanabilecek mallar açısından, mükelleflere kolaylık sağlanmakta ve bu Kanunun yayımı tarihinden önce alınmış bulunan yatırım teşvik belgeleri kapsamındaki yatırımlarda kullanılacak malların ithalinde katma değer vergisi ertelenmesinin bir müddet daha devamı için bir geçiş dönemi tayin edilmektedir.

Geçici Madde 15. - Kanunun Geçici 8 ve 9 uncu maddelerinde yer alan istisna hükmünün uygulama süresi 31.12.1997 tarihinde sona ermiş bulunmaktadır. Bu durumda, 1.1.1998 tarihinden sonra konut yapı kooperatifleri ve 150 m²'yi geçmeyen konutlarla ilgili olarak belediye ile sosyal güvenlik kuruluşlarına yapılan inşaat işleri katma değer vergisine tabi olacaktır.

Ancak, istisna hükmünün yürürlükte olduğu tarihlerde ve istisna hükümleri çerçevesinde yapılan hesaplamalarla başlamış inşaatlar yönünden istisnanın belli bir tarihte kesilmesi müteahhitler ve işi yaptıranlar arasında hukukî ihtilaflara neden olabilecek niteliktedir.

Kanuna eklenen geçici madde ile bir geçiş sağlanmakta ve istisna hükmü çerçevesinde başlamış inşaat taahhüt işleri bakımından istisnanın devamı sağlanmaktadır. İnşaat başlanmış olması 1.1.1998 tarihinden önce bina ruhsatı alınmış olmasını ifade etmektedir.

Getirilen düzenleme ile 1.1.1998 tarihinden önce ruhsatı alınmış istisna hükmü çerçevesinde başlanmış inşaatların devamı süresince konut yapı kooperatiflerine ve sadece 150 m²'yi geçmeyen konutlarla ilgili olarak belediyeler ve sosyal güvenlik kuruluşlarına yapılan inşaat tahhüt işlerinde istisnanın devamı sağlanmaktadır.

Geçici Madde 16. - Bu Kanunun 57 nci maddesi ile 3065 sayılı Kanunun 29 uncu maddesinin 2 numaralı fıkrasında yapılan değişiklikle, indirimli oranda vergilendirilen teslim ve hizmetlerle ilgili olup yılı içerisinde indirilemeyen vergilerin iadesine imkan sağlanmıştır.

İndirimli oranda vergilendirilen teslim ve hizmetlerle ilgili olarak bu Kanunun yayımını izleyen ayın sonuna kadar indirilemeyen katma değer vergisini, bu yılın sonu beklenmeksizin Maliye Bakanlığınca belirlenecek usul ve esaslara göre, bir defaya mahsus olmak üzere mükelleflere iadesi amacıyla bu geçici madde düzenlenmiştir.

Madde 61. - Bu madde ile 33 üncü maddenin ikinci fıkrasında yer alan ve Bakanlar Kurulu'nun banka ve sigorta muameleleri vergisi oranını belirleme yetkisini öngören hüküm yeniden düzenlenmektedir.

Söz konusu fıkra hükmüne göre Bakanlar Kurulu'nun banka ve sigorta muameleleri vergisi nispetini, bankalar arası mevduat muameleleri ve diğer banka ve sigorta muameleleri vergisi için ayrı ayrı veya birlikte yüzde bire kadar indirme yetkisi bulunmaktadır.

Fıkra hükmünde yapılan değişiklikle, bankalar ile 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa göre Kurulan aracı kurumlar arasındaki Borsa Para Piyasasındaki muamelelerinden doğan vergi oranını da yüzde bire kadar indirme hususunda Bakanlar Kurulu'na yetki verilmektedir.

Bu suretle, Borsa Para Piyasasına katılımcı olan bankalar ile aracı kurumların, İ.M.K.B. Takas ve Saklama Bankasından para almaları ve para vermeleri işlemleri nedeniyle uygulanacak banka ve sigorta muameleleri vergisi oranı; Bakanlar Kurulu'nca bankalar arası mevduat muamelelerinde olduğu gibi % 1 olarak belirlenebilecektir.

Madde 62. - Yapılan değişiklikle, binanın mükelleflerce gerçek değerleri ile beyan etmelerini sağlamak amacıyla bina vergisi oranı binde 2 olarak belirlenmekte ve bu oranın meskenlerde binde 1 olarak uygulanması öngörülmektedir.

Öte yandan, emlak (bina) vergisi oranlarını yarısına kadar indirme veya iki katına kadar artırma konusunda Bakanlar Kuruluna yetki verilmektedir.

Diğer taraftan daha önce mükerrer 8 nci maddede düzenlenen tek meskeni olan emeklilerin bina vergilerinin indirilmesi hususunda Bakanlar Kuruluna yetki veren hüküm, bu maddede düzenlenmektedir. Ayrıca, bu kapsama sosyal güvenlik kurumlarından aylık almayan ve herhangi bir geliri de bulunmayan eşler de dahil edilmiştir.

Buna göre, sosyal güvenlik kurumlarından emekli maaşı alan bir kişinin bizzat oturduğu meskenin kendi üzerine kayıtlı olmayıp, sosyal güvenlik kurumundan emekli maaşı almayan ve başka bir geliri de bulunmayan eşinin üzerine kayıtlı olması ayrıca, eşinin başka mesken olarak kullandığı bir konutunun da bulunmaması halinde, eşi ait olup mesken olarak kullanılan binaya ait vergi de Bakanlar Kurulu Kararı ile indirimli olarak hesaplanacak ve ödenecektir.

Madde 63. - Bu madde ile Emlak Vergisi Kanunu'nun 11 'inci maddesinin ikinci fıkrası değiştirilmektedir.

Tasarının 64'üncü maddesi ile değişik Emlak Vergisi Kanununun 29 uncu maddesinin üçüncü fıkrasında, genel beyan dönemini izleyen yıllarda veya vergi değerini tadil eden sebeplerin doğması halinde mükellefiyetin başlangıç yılını takip eden yıllarda, emlak vergisi matrahının her yıl yeniden değerlendirme oranında artırılmak suretiyle tespit edileceği öngörülmüştür.

Bu madde ile de 29 uncu maddede yapılan düzenlemeye paralel olarak, her yıl yeniden değerlendirme oranında artırılan bina vergisi matrahı üzerinden hesaplanan verginin, o yılın Ocak ayı itibariyle tahakkuk etmiş sayılması hükme bağlanmaktadır.

Böylece Emlak Vergisi Kanununun 11 ve 29 uncu maddelerinde yapılan düzenlemelerle genel beyan dönemini izleyen yıllarda ve vergi değerini tadil eden sebeplerin doğması halinde mükellefiyetin başlangıç yılını takip eden yıllarda bina vergisinin, endekslenmiş matrah üzerinden tarh ve tahakkuk ettirilmesi öngörülmektedir.

Söz konusu tarh ve tahakkuk işlemi idarece yapılacak bir işlem olup, bu tarh ve tahakkuk işleminin mükellefçe ayrıca bildirilmesi söz konusu olmayacaktır.

Madde 64. - Bu düzenleme ile, arazi ve arsanın mükelleflerce gerçek değerleri ile beyan edilmesini sağlamak amacıyla arazi vergisinin oranı binde 1 olarak belirlenmekte, bu oranın arsalarda binde 3 olarak uygulanması öngörülmektedir.

Ayrıca, emlak (arazi, arsa) vergisi oranlarını yarısına kadar indirme veya iki katına kadar artırma konusunda Bakanlar Kuruluna yetki verilmektedir. Böylece, Bakanlar Kurulu gelişen ekonomik ve sosyal şartlara göre arazi ve arsa vergisi oranlarını belirleyebilecektir.

Madde 65. - Bu madde ile Emlak Vergisi Kanununun 21 inci maddesinin ikinci fıkrası değiştirilmektedir.

Tasarının 64 üncü maddesi ile değişik Emlak Vergisi Kanununun 29 uncu maddesinin üçüncü fıkrasında, genel beyan dönemini izleyen yıllarda veya vergi değerini tadil eden sebeplerin doğması halinde mükellefiyetin başlangıç yılını takip eden yıllarda emlak vergisi matrahının her yıl yeniden değerlendirme oranında artırılmak suretiyle tespit edileceği öngörülmüştür.

Bu madde ile de 29 uncu maddede yapılan düzenlemeye paralel olarak, her yıl yeniden değerlendirme oranında artırılan arazi vergisi matrahı üzerinden hesaplanan verginin, o yılın Ocak ayı itibariyle tahakkuk etmiş sayılması hükme bağlanmaktadır.

Böylece, Emlak Vergisi Kanununun 11 ve 29 uncu maddelerinde yapılan düzenlemelerle genel beyan dönemini izleyen yıllarda, vergi değerini tadil eden sebeplerin doğması halinde mükellefiyetin başlangıç yılını takip eden yıllarda, arazi vergisi matrahının her yıl endekslenmesi ve endekslenmiş matrah üzerinden verginin tarh ve tahakkuk ettirilmesi öngörülmektedir.

Söz konusu tarh ve tahakkuk işlemi idarece yapılacak bir işlem olup, bu tarh ve tahakkuk işleminin mükellefe ayrıca bildirilmesi söz konusu olmayacaktır.

Madde 66. - Bu madde ile Emlak Vergisi Kanununun 29 uncu maddesinin üçüncü fıkrası değiştirilmekte ve maddenin dördüncü fıkrası, asgari beyan esasının kaldırılmasına paralel olarak değiştirilmektedir.

Yapılan düzenleme ile :

1) Emlak Vergisi Genel Beyan Dönemini izleyen yıllarda veya vergi değerini tadil eden sebeplerin doğması halinde mükellefiyetin başlangıç yılını takip eden yıllarda vergi matrahı, her yıl yeniden değerlendirme oranı ile artırılacaktır. Emlak vergisi artırılmış bu matrah üzerinden tarh ve tahakkuk ettirilecektir.

Örnek: 1998 yılı genel beyan döneminde 4 milyar lira olarak beyan edilen bir emlakın değeri, 4 yıllık bu genel beyan dönemi içinde şöyle olacaktır; 1998 yılı emlak vergisi 4 milyar üzerinden hesaplanacaktır. 1998 yılında yeniden değerlendirme oranının % 50 olması halinde, 1999 yılı emlak vergisi matrahı $(4 + (4 \times \%50)) = 6$ milyar lira olacaktır. 2000 yılında ise, 1999 yılının yeniden değerlendirme oranının % 40 olarak varsayılması halinde, bu yıla ilişkin emlak vergisi değeri $(6 + (6 \times \%40)) = 8.4$ milyar lira olacaktır. Bu işlemin 2001 yılı içinde yapılacağı tabiidir.

2) Yeni mükellefiyet veya vergi değerini tadil eden diğer sebepler dolayısıyla ve rilecek olan emlak vergisi beyanlarında, mükellefiyetin başlangıç yılını takip eden yıllarda, yukarıda olduğu gibi yeniden değerlendirme oranında artın larak dikkate alınacaktır.

3) Ek süreye rağmen beyanname verilmemesi nedeniyle belediyelerce re'sen ya pılacak tarhiyatlar hakkında da 1 ve 2'de belirtilen esaslar göre işlem yapılacaktır.

4) Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esasi an belirleme konusunda Mali ye Bakanlığına yetki verilmektedir.

Madde 67. - Bu madde ile Emlak Vergisi Kanununun 32 nci maddesi yeniden düzenlenmektedir.

Ek süreye rağmen beyanname verilmez ise vergi idarece tarh edilecektir. Tarha esas olacak matrah ise Vergi Usul Kanununun 72 nci maddesinde yer alan takdir komisyonları marifeti ile takdir edilecek rayiç bedel olacaktır.

Bu suretle, mükellefiyetlerin ek süreye rağmen beyanname vermemeleri halinde, bina, arsa ve arazilerin rayiç bedelleri, oluşturulacak takdir komisyonlarınca takdir edilecek ve suretiyle bu bedeller üzerinden belediyeler re'sen tarhiyat yapabileceklerdir.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar, İçişleri Bakanlığının görüşüde alınmak suretiyle Maliye Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetemelle tespit edilecektir.

Diğer taraftan, Vergi Usul Kanununda ağır kusur cezası kaldırıldığından, ek süreye rağmen beyanname vermeyen mükellefler adına vergi ziyai cezası kesilmesi gerekmektedir.

Madde 68. - Tasarının 69 uncu maddesi ile yarışma ve çekilişlerde ikramiye kazananlara yapılan ödemelerden, nihai vergilemeye esas olmak üzere tevkifat yapılması esası getirilmiştir. Bu düzenlemeye paralel olarak, spor toto ve loto olarak adlandırılan futbol müsabakalarına ait müşterek bahislerde ikramiye kazananlarda olduğu gibi, gerçek ve tüzel kişilerce düzenlenen yarışma ve çekilişlerden aynı ve nakdi olarak ikramiye kazananlardan beyanname alma işlemine son verilmektedir. Böylece vergi dairesi beyannamelerin getirdiği iş yükünden, mükellefler de beyanname verme külfetinden kurtarılmış olmaktadır.

Madde 69. - Bu madde ile gerçek ve tüzel kişilerce düzenlenen yarışma ve çekilişler sonucu hak sahiplerine ödenen ikramiyelerden kesilen vergilere ilişkin beyannamenin yarışma ve çekilişin yapıldığı tarihi izleyen ayın 20 nci günü akşamına kadar verilmesi öngörülmektedir.

Madde 70. - Bu madde ile 7338 sayılı Veraset ve İntikal Vergisi Kanununun 16 ncı madde hükmü yeniden düzenlenmektedir.

Yapılan düzenleme ile vergi tarifesinin ilk dilimi 10 milyardan başlatılmaktadır. Ayrıca, veraset yoluyla intikaller üzerinden cüz'i bir vergi alınmasını sağlamak amacıyla veraset yoluyla intikallerde uygulanacak vergi oranları yüzde 1 ile yüzde 10 arasında değişen oranlar olarak belirlenmiştir.

Diğer taraftan, gerçek ve tüzel kişilerce düzenlenen yarışma ve çekilişlerde nakdi ve aynı ikramiye kazananların bu ikramiyeleri üzerinden, ikramiye ödeyenlerce yüzde yirmi oranında vergi kesintisi yapma sorumluluğu getirilmektedir.

İkramiyelerin aynı olarak ödenmesi halinde ise mal veya hizmetin bedelinden ayrı olarak ikramiye ödeyenlerce karşılanan vergiler ile masraflar dahil fatura üzerinden kesinti yapılması öngörülmektedir.

Ayrıca matrah dilim tutarlarının yeniden değerlendirme oranında artırılmasına imkan sağlanmaktadır.

Madde 71. — Kanunun 16 ncı maddesinde yapılan düzenlemeye paralel olarak Veraset ve İntikal Vergisi Kanununun 17 nci maddesinde yer alan oranlar değiştirilmektedir. Buna göre, tasdikname ibraz etmeyen hak sahiplerinin istihkaklarından, veraset yoluyla intikallerden yüzde 5, ivazsız intikallerde ise yüzde 15 oranında vergi karşılığı olarak tevfiyat yapılması öngörülmektedir. Diğer taraftan yapılan değişiklikte tevki edilen paranın yatırılmasına ilişkin yedi günlük süre üç güne indirilmekte ve bu süre içinde yatırmayanlardan tevki etmeye ve yatırmaya mecbur oldukları paraların 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre yüzde 10 fazlasıyla ve gecikme zammı tatbik edilerek tahsil edilmesi sağlanmaktadır.

Madde 72. - Vergi tarifesindeki matrah dilimleri günün koşullarına uygun olarak yeniden belirlenmesi ile istisna tutarlarının da her yıl yeniden değerlendirme oranında artırılması sonucu mükellefler üzerindeki vergi yükü oldukça azaltılmıştır. Bu nedenle, veraset ve intikal vergisinin ödeme süresi 5 yılda 10 eşit taksitten bir yılda iki eşit taksitte indirilmekte ve gerçek ve tüzel kişilerce düzenlenen yarışma ve çekilişlerde kazanılan ikramiyelerden kesilen vergilerin ise beyanname verme süresi içinde ödenmesi öngörülmektedir.

Madde 73. - Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu uygulamasında (I) ve (II) sayılı tarifiede kayıtlı taşıtlar için taşıt pulu alınması suretiyle, (III) ve (IV) sayılı tarifiedeki taşıtlarda ise kayıtlı bulundukları yerin vergi dairesine ödenmek suretiyle motorlu taşıtlar vergisi tahsil edilmektedir. Taşıt pulu satışları T.C. Ziraat Bankası aracılığıyla satılmakta, bankanın tahsil ettiği vergilere ilişkin dekontlar ve makbuzlar vergi dairesine kağıt olarak intikal etmekte, bu tahsilatın mükellef hesabına işlenmesi uzun zaman almaktadır. Bu nedenle, özellikle devir işlemlerinde mükellefin vergisini ödemediğine dair kayıt ve tevsik sorunları yaşanmaktadır. Bankanın bazı şubelerinin bilgisayara geçmemiş olması nedeniyle bu bilgilerin manyetik ortamda taşınması da söz konusu olamamıştır.

Bu nedenle motorlu taşıt vergilerinin taşıtların kayıt ve tescil edildikleri vergi dairelerinde tahsil edilmesi olanağı getirilmiş, böylece tahsilatın mükellef hesabına işlenmesi konusunda gelir idaresinin kendi otomasyon imkanlarını kullanması ve ilişik kesme işlemlerinde ihtilafların azaltılmasına olanak sağlanmıştır.

Taşıt pulu uygulamasının kaldırılmasına bağlı olarak bu konuya ilişkin maddelerde de düzeltmeler yapılmış, uygulama olanağı kalmayan maddeler yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 74. - 488 sayılı Damga Vergisi Kanununun 1 sayılı Tablosunda yer alan ve nispi vergiye tabi tutulan kağıtlar bazı hallerde çok yüksek meblağlar içermekte veya uzun bir döneme ilişkin olabilmektedir. Bu durum kağıtların vergisinin o kağıdı tanzim ve imza edenlerin sermayelerinden daha fazla olabilmesine yol açmaktadır.

Yapılan düzenleme ile 1 sayılı tablodaki her bir kağıt için hesaplanacak damga vergisi tutarına bir üst sınır getirilmektedir. Ancak, tabloda bazı kağıtlar için özel olarak belirlenmiş üst sınırlar bulunduğu için bu limitlerin yeni düzenleme ile getirilen genel sınır içindeki yerlerini koruması da sağlanmış olmaktadır.

Ancak, belirlenen bu azami tutarın yıllar itibarıyla ifade edeceği değerin azalmasını engellemek amacıyla, Kanunun Mükerrer 30 uncu maddesinin birinci fıkrasında olduğu gibi bir yıl için uygulanan bu azami tutarın her yıl, o yıl için tespit ve ilan olunan yeniden değerlendirme oranında artırılmasını sağlayan bir ifade fıkraya eklenmiştir. Yeniden değerlendirme oranında artırılan bu azami tutarlar her bir takvim yılının başından geçerli olmak üzere uygulanacaktır.

Madde 75. - Emlak Vergisi Kanununda yapılan değişikliklere paralel olarak 492 sayılı Harçlar Kanununun "tapu ve kadastro işlemlerinden alınacak harçlar" başlıklı 4 sayılı tarifede harç oranları indirilmiş, böylece harç uygulamasının vergi değerlerini etkilemesini önlemek amaçlanmıştır.

Madde 76. - Bu madde ile Belediye Gelirleri Kanununa mükerrer bir madde eklenmektedir.

Tasarının 26 ncı maddesi ile esnaf muaflığından yararlanacak küçük esnaf ve erbabının faaliyette bulunduğu yer belediyelerinden "Esnaf Muaflığı Belgesi" almaları ve belge alan esnafın belediyelerce takibi öngörülmüştür.

Gelir Vergisi Kanununun 9 uncu maddesinde yapılan bu düzenlemeye paralel olarak, Belediye Gelirleri Kanununa eklenen bu madde ile esnaf muaflığından yararlanan küçük esnaf ve sanat erbabına belediyelerce verilecek "Esnaf Muaflığı Belgesi"nin harç alınmak suretiyle verilmesi esası getirilmektedir.

Yapılan bu düzenlemeye göre, Gelir Vergisi Kanununun 9 uncu maddesinde yazılı şartları taşıyan küçük esnaf ve sanat erbabları, faaliyette bulunduktan yer belediyesine başvurmak suretiyle esnaf muaflığı belgesi alacaklardır. Bu belediyelerce harç karşılığında verilecektir. Bu harç, küçük esnaf ve sanatkann faaliyete başlamadan önce alacakları belgenin verilmesinde veya yapılan denetimlerde bunların faaliyetleri ile ilgili alış ve giderlerine ait belgeleri bulundurmamaları veya bulundurduktan belgelerin faaliyetleri ile ilgili olmaması nedeniyle belgeleri iptal edilenlerin yeni belge almaları sırasında da tahsil edilecektir.

Bu harç ayrıca, belgelerin her yıl yenilenmeleri nedeniyle de alınacaktır.

Madde 77. - Bu madde ile Belediye Gelirleri Kanununa eklenen mükerrer 83 üncü maddeye paralel olarak çeşitli harçlara ait tarifiye ilişkin 84 üncü maddeye bir bent eklenmektedir.

Eklenen bent hükmü ile esnaf muaflığından yararlanan küçük esnaf ve sanatkarlara "Esnaf Muaflığı Belgesi"nin verilmesinde en az 6 milyon, en çok ise 12 milyon lira harç alınması öngörülmektedir.

Bu harcın miktarı, belirtilen alt ve üst sınırın aşmamak şartıyla mahallin sosyal ve ekonomik şartları göz önünde tutularak belediye meclislerince tespit edilecektir.

Madde 78. - Bu madde vergi kanunlarında yapılan değişiklikler nedeniyle yapılması gereken ibare değişikliklerine ilişkindir.

Madde 79. - Bu maddede çeşitli vergi kanunlarının kaldırılan hükümlerine ilişkin düzenlemeler yer almaktadır.

GEÇİCİ HÜKÜMLER

Geçici Madde 1. - Ceza sisteminde yapılan değişiklikler ile vergi kanunları ve diğer kanunlardaki eski ceza sistemine ait ibarelerin değişiklikleri 1/1/1998 tarihinden geçerli olmak üzere Kanunun yayımı tarihinde yürürlüğe girecektir.

Ceza uygulamasında, fiilin işlendiği dönemde yürürlükte bulunan cezalar uygulanır. Buna göre, 1/1/1998 tarihinden sonra da bu tarihten önceki dönemler için kaçakçılık, ağır kusur ve kusur cezaları uygulanabilecektir.

Bu uygulamanın 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanundaki yansıması olarak;

1/1/1998 tarihinden sonra eski dönemlere ilişkin olarak teminat istenilmesini gerektiren hallerde, yapılan değişiklikleri fiillerin adı değişse bile teminat istenilebilmeli,

1/1/1998 tarihinden önce kesinleşen ve bu tarihe kadar ödenmeyenler ile eski dönemler için 1/1/1998 tarihinden sonra kesilecek olan kaçakçılık, ağır kusur ve kusur cezalarına vade tarihlerinden ödenme tarihlerine kadar gecikme zammı uygulanabilmelidir.

Bu geçici madde ile eşitlik ilkesi gereği, geçmiş dönemler için 1/1/1998 tarihinden sonra teminat müessesesi ve gecikme zammı uygulamasında, ilgili maddelerde yapılan değişikliklerden önceki hükümlerin aynen uygulanabilmesi sağlanmaktadır.

Geçici Madde 2. - 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu ile 492 sayılı Harçlar Kanununda yapılan değişikliklerin esasına vergi ve harç oranlarındaki indirimler teşkil etmektedir. Bu durum, emlak beyan sisteminin asgari değerlere bağlı olmaktan çıkartılmasının da etkisiyle belediye gelirlerinde bir azalmaya yol açabilecektir. Ayrıca yeni vergi oranları üzerinden yapılacak hesaplamalar, daha önce aynı nitelikte iş ve işlem yapmış olanlar açısından bir adaletsizlik yaratacaktır. Halbuki Emlak Vergisi Kanunundaki oran indirimleri mükelleflerin emlak niteliğindeki servetlerini diledikleri kadar yüksek değerleyebilmelerine, tutanın bu değerlerin yükselmesini engellemeyecek biçimde düzenlenmesine yöneliktir.

Bu gerekçeyle, geçiş döneminde, Emlak Vergisi Kanunu uyanca ortaya çıkacak yeni değerler üzerinden alınacak emlak vergisi tutarlarının önceki dönemlere nispetle azalmasını önlemeye yönelik düzenlemeler getirilmiştir. Bu uygulama sadece 1998 yılı için yapılacaktır. Genel beyan dönemini takip eden yıllarda mükellefin beyan ettiği rayiç değer baz alınarak değişik 29 uncu maddeye göre uygulama yapılacaktır.

Geçici Madde 3. - 2982 sayılı Kanun uygulamasının 31.12.1997 tarihinde sona ermesi nedeniyle, bu Kanun hükümlerinden yararlandığı halde Kanunun 8 inci maddesinde yazılı şartlara uymayan ve anılan tarihe kadar inşaat l an n ı tamamlayamamış kişi ve kurumlardan alınması gereken vergi, resim ve harçların alınmayacağı, bunlar adına ceza kesilmeyeceği yolunda bir düzenleme yapılmıştır.

Madde 80. - Bu madde yürürlük maddesidir.

Madde 81. - Bu madde yürütme maddesidir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifim ve gerekçesi ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Saygılarımla.

Doç. Dr. Ahmet Alkan

Konya

GEREKÇE

Gerek beş yıllık kalkınma planlarında, gerekse yıllık icra programlarında da belirtildiği üzere; Organize Sanayi Bölgeleri, Sanayi yatırımlarını özendirmek, düzenli bir kentleşmeyi ve dengeli bir yöresel kalkınmayı sağlamak, altyapı ve ulaşım sorunlarını çözümlmek, çevre ve tarım alanlarının korunmasını sağlamak amacı ile faaliyet göstermektedirler.

Bu amaçla oluşturulan sanayi alanlarının sanayicilere tahsiline Katma Değer Vergisi alınması, hizmetin gereği olarak uygun görülmüştür.

KONYA MİLLETVEKİLİ AHMET ALKAN'IN TEKLİFİ

KATMA DEĞER VERGİSİ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE 1. - 25.10.1984 tarihli ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun Altınca Bölüm başlığı "Sosyal Askerî ve Sanayi Teşvik Amaçlı İstisnalarla ve Diğer İstisnalar" olarak değiştirilmiştir.

MADDE 2. - Katma Değer Vergisi Kanununun 17 nci maddesinin (I) numaralı fıkrasının ilk cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve fıkraya aşağıdaki (c) bendi eklenmiştir.

"Kültür, Eğitim ve Sanayi Teşvik Amacı Taşıyan İstisnalar" c) Sanayi Teşvik Amacıyla Organize Sanayi Bölgelerinde Yapılan Arsa Teslimleri,

MADDE 3. - Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. - Bu kanun hükümlerine Bakanlar Kurulu yürütür.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Kurumların Vergisi Kanununun Bir Maddesinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifim ve gerekçesi ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Saygılarımla.

Doç. Dr. Ahmet Alkan

Konya

GEREKÇE

Gerek 5 yıllık kalkınma planlarında, gerekse yıllık icra programlarında da belirtildiği üzere; Organize Sanayi Bölgeleri sanayi yatırımlarını özendirmek, düzenli bir kentleşme ve dengeli bir bölgesel kalkınmayı sağlamak, altyapı ve ulaşım sorunlarını çözümlemek, bunlarla çevre ve tarım alanlarının korunması amacıyla faaliyet göstermektedirler.

Bu doğrultuda sanayi kuruluşlara sağlanan elektrik, su, gaz, buhar gibi hizmetler için altyapı yatırımlarının yapılması, kurulan tesisat ve teçhizatların bakım, onarımı ile idamesi ve hizmetin sürekliliği açısından ticarî amaçlı bir organizasyon olmayıp, işin gereği yapılmaktadır. Bu faaliyetler sonucunda ortaya çıkabilecek fon da yalnızca hizmetin sürdürülmesinde kullanılmaktadır.

Bu kapsamda kurumlar vergisi muafiyeti organize sanayi bölgelerinde hizmetin iyileştirilmesi ve sürekliliğin sağlanmasına imkân verecektir.

KONYA MİLLETVEKİLİ AHMET ALKAN'IN TEKLİFİ

KURUMLAR VERGİSİ KANUNUNUN BİR MADDESİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE 1. - 3.6.1949 tarihli ve 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunun 7 nci maddesin (3) numaralı bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

3. - Kamu idare ve müesseseleri ve kamu kurumu niteliğindeki meslek teşekkülleri ile Organize Sanayi Bölgesi Müteşebbis Teşekkülleri tarafından ilim, fen ve güzel sanatlar ile sanayi, tarım ve hayvancılığı öğretmek, yaymak ıslah ve teşvik etmek maksadı ile işletilen müesseseler (okullar, okul atölyeleri, konservatuarlar, genel kütüphaneler, tiyatrolar, müzeler, sergiler, organize sanayi bölgeleri, numune fidanlıkları, tohum ve hayvan ıslah ve üretme istasyonları, yarış yerleri, kitap gazete ve mecmua yayınevleri ve emsali müesseseler)

MADDE 2. - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. - Bu Kanun hükümlerine Bakanlar Kurulu yürütür.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 4.12.1985 tarih ve 3239 sayılı kanunla değişik 31 inci maddesinin 1 inci bendinin 1 inci fıkrasının değiştirilmesi ve 2 nci fıkrasının metinden çıkartılmasıyla ilgili kanun teklifinin genel gerekçesi ve madde gerekçeleriyle birlikte ilişikte sunulmuştur.

Gereğine emirlerinizi arz ederim.

Emin Kul
İstanbul

GENEL GEREKÇE

Anayasanın "herkesi malî gücüne göre vergi ödemekle yükümlü" olduğuna işaret eden hükmüne rağmen ülkemizde vergi yükünün adaletli ve dengeli olarak dağıtılmadığı sürekli tartışılan açık bir gerçektir.

Özellikle ücretliler ağır bir vergi yükümlülüğü altında bulunmaktadır.

Faktör gelirlerinin toplam gelirden aldıkları paylar ile bunların gelirden alınan vergilere katkısının karşılaştırılmalarını yansıtan DPT araştırmalarının bulgularından vergiye büyük katkının "tarım dışı maaş ve ücretliler"den sağlandığı görülmektedir.

Keza faktör gelirlerinden yapılan kesinti oranları karşılaştırıldığında diğer gelir gruplarına kıyasen en yüksek kesinti oranında yine "maaş ve ücretliler" için söz konusudur.

Gelir Vergisi âdeta bir "Ücretliler Vergisi" haline gelmiştir.

1994 verilerine göre beyanname veren ticaret ve serbest meslek erbabı ortalama yıllık 16 milyon lira, götürü vergiye tabi mükellefler maaş ve ücretlilerin ödediği vergi miktardan 23 milyon lira olarak gözükmektedir.

Vergiye gelirin yeniden bölüşümünde etkili bir husus olarak gözetmek suretiyle üretim aşamasında ekonomik ve toplumsal ilişkilere göre bölüşülen gelirlerden doğacak dengesizlik devletin müdahalesiyle asgari düzeyde de olsa yeniden bölüştürülerek önlenmelidir.

Devletin bu amaçla maaş ve ücretliler için yaptığı etkin bir müdahale sistemimizde söz konusu değildir.

Millî gelirin faktör gruplarına göre dağılımında son dört yılda maaş ve ücretliler gelir grubu aleyhine sürekli bir gelişmenin varlığı görülmektedir. 1991 yılında maaş ve ücretlilerin millî gelirden aldıkları pay % 34.6 iken 1994 yılında % 25.1'e düşmüştür. Kâr, faiz, rant gibi gelir grubunun 1991 yılında aldığı pay % 47.6 iken 1994 yılında % 57.6'ya yükselmiştir.

Maaş ve ücretliler aleyhine cereyan eden böylesine bir gerilemeye rağmen "vergi aracı devlet tarafından devreye sokulmamaktadır.

Sermaye gelirlerinde ilke olarak gelirin elde edilmesi için yapılan tüm harcamalar matrahtan düşülürken, emek gelirlerinde bu tür bir indirim imkânı bir ölçüde gelirin niteliği bakımından tanınmamış, bu indirim ihtiyacını kısmen karşılamak amacıyla "özel indirim" sisteme dahil edilmiştir.

Sisteme dahil edilen özel indirim miktarını ise yıllardır süren yüksek oranlı enflasyonist gelişme şiddetle aşındırmıştır.

Siyasal iktidarlar bu gerçeğe rağmen maaş ve ücretliler için sözkonusu olan özel indirim miktarlarını arttırmada hiç bir ekonomik göstergeye dayanmayan buyurgan bir tespitle geçiştirmişler, sermaye gelirlerine karşı emek gelirlerinin vergilendirilmesinde açık bir adaletsizliğe yol ve yer vermişlerdir.

Örneğin; 1981 yılında 72 000 TL.'sı olan yıllık özel indirim tutarının enflasyon düzeyinde artırılması halinde 1994 yılı itibarıyla bu indirim tutan 25 612 000 TL.'sı olması gerekirken 1995 yılı için 10 800 000 TL.'sı olarak uygulanmaktadır.

Bu gelişme içinde en büyük kayba ise asgarî ücret alanlar uğramaktadırlar. Kaldı ki asgarî ücretin tespitinde tüketim harcamaları net olarak hesap ve tespit edilmektedir.

Bir işçinin, bir insanın sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi, insan onuruna uygun asgarî bir hayat sürdürebilmesi için yapmak zorunda kaldığı asgarî harcamalar, veriler net olarak ele alınıp net olarak tespit edilerek bulunan asgarî ücretin vergiye tabi tutulması ve diğer kesintilerle birlikte % 35'e varan bir kesintiye uğratılması tartışmasız olarak çok açık bir haksızlık ve adaletsizliktir.

Özetle arz edilen bu nedenledir ki hem asgarî ücretin vergiden muaf tutulması ve hemde sermaye gelirlerinin elde edilmesi için yapılan harcamaların matrahtan düşülmesine karşı bir işlev yerine getirmesi yönüyle sisteme dahil edilen "özel indirim" miktarının maaş ve ücretliler için asgarî ücret seviyesinde tespit edilerek takdiri buyurgan insaf ölçülerine terk edilmemesi amacıyla iş bu kanun teklifim düzenlener takdire sunulmuştur.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. - Genel gerekçede arz edilen sebeplerle 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 31 inci Maddesinin 1 inci bendinin 1 inci fıkrası değiştirilerek özel indirim miktarının asgarî ücret seviyesinde olmak üzere tespitini sağlayan düzenlemeyi içermektedir.

Madde 2. - 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 31'inci Maddesinin 13 üncü bendinin 2 nci fıkrasına iş bu teklifin kanunlaşması halinde gerek kalmayacağından 2 nci fıkranın çıkartılması amacını içermektedir.

Madde 3. - Yürürlükle ilgilidir.

Madde 4. - Yürütmeye ilgilidir.

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ EMİN KUL'UN TEKLİFİ

193 SAYILI GELİR VERGİSİ KANUNUNUN 4.12.1985 TARİH VE 3239 SAYILI KANUNLA DEĞİŞTİRİLEN 31 İNCİ MADDESİNİN 1 İNCİ BENDİNİN 1 İNCİ FIKRASININ DEĞİŞTİRİLMESİNE VE 2 NCİ FIKRASININ MADDE METNİNDEN ÇIKARTILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1. - 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 4.12.1985 tarih ve 3239 sayılı kanunla değiştirilen 31 inci Maddesinin 1 inci bendinin 1 inci fıkrası aşağıda yer verilen şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 31. - Gerçek ücretlerin vergilendirilmesinde aşağıdaki indirimler uygulanır.

1. Özel indirim : Asgari ücret tespit komisyonu tarafından tespit edilen ve vergilendirme döneminde yürürlükte bulunan asgari ücret."

MADDE 2. — 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunun 31 inci Maddesinin 1 inci ben-dinin 2 nci fıkrası madde metninden çıkartılmıştır.

MADDE 3. - Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. - Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Amme Alacaklarını Tahsil Usulü Hakkında Kanuna Bir Geçici Madde Eklenme-sine Dair Kanun Teklifimiz gerekçesiyle birlikte ilişikte sunulmuştur.

Saygı ile arz ederiz.

Hasan Dikici
Kahramanmaraş
Avni Doğan
Kahramanmaraş
Hasan Hüseyin Öz
Konya *Şaban*
Şevli
Van *Yakup*
Budak
Adana
Şinasi Yavuz
Erzurum
Sait Aç ha
Afyon *Mikail*
Korkmaz
Kırıkkale
A.Ahmet Denizolgun
Antalya *F eti*
Görür
Bolu
Alaattin Sever Aydın
Batman
Murtaza Özkanlı
Aksaray
Osman Hazer
Afyon
Ferit Bora
Diyarbakır
Aslan Polat
Erzurum

Zülfikar İzol
Şanlıurfa
Fethullah Erbaş
Van
Ahmet Dökülmez
Kahramanmaraş
Ahmet Cemil Tunç
Elazığ *İsmail*
Özgün
Balıkesir
Mehmet Sılay
Hatay
Abdullah Arştan
Tokat *Şeref*
Malkoç
Trabzon
Abdulkadir Öncel
Şanlıurfa
Hanifi Demirkol
Eskişehir
Musa Okçu
Batman
Mustafa Yünlüoğlu
Bolu
Hüseyin Olgun Akın
Ordu *Sıtkı*
Cengil
Adana
Metin Perli
Kütahya

Mehmet Fuat Fırat
İstanbul

GENEL GEREKÇE

Bilindiği üzere ülkemiz özellikle 1980'li yıllardan itibaren yüksek enflasyonla birlikte ekonomik durgunluğa da sahne olmaktadır. Yükselen fiyatlar alım gücünü düşürmekte, bu durum özellikle kırsal kesim başta olmak üzere küçük yerleşim birimlerinde siftah etmeden dükkânını kapatan küçük esnaf ve sanatkarın piyasadan çekilmesine neden olmaktadır.

Kendi geçimini güçlüklerle sürdüren küçük esnaf ve sanatkârlar, peşin vergi, hayat standardı esas ve benzeri düzenlemelerle, ya hiç beyanda bulunamamışlar, ya da beyanda bulundukları halde, vadesi gelen vergilerini ödeyememişlerdir. Bu durum vergi mükelleflerini vergilerinin 3 katını bulunan vergi cezaları ile aylık % 15 oranındaki gecikme faizi ve gecikme zamları ile karşı karşıya getirmiş, mükellef-devlet ilişkisi ve sosyal barış yeralmıştır.

Teklif ile bir taraftan, tahsili adeta imkânsız hale gelmiş vergileri tahsili kabil hale getirmek, bi taraftan da bozulan mükellef-devlet ilişkisini yeniden kurarak sosyal barışa katkı sağlanmak amaçlanmıştır.

MADDE GEREKÇESİ

Gerek 213 sayılı Vergi Usul Kanununun vergi cezaları ve gecikme faizi ile ilgili hükümleri, gerekse 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun gecikme zammı ile ilgili hükümleri nedeniyle, maruz kaldıkları, ceza, faiz ve zamları ödemeyen mükelleflerin vergi asılları % 20 fazlasıyla belli bir tarihi kadar ödemelerini sağlayarak vergi tahsilatının hızlandırılması amaçlanmıştır.

KAHRAMANMARAŞ MİLLETVEKİLİ HASAN DİKİCİ VE

30 ARKADAŞININ TEKLİFİ

VERGİ TAHSİLATININ HIZLANDIRILMASI HAKKINDA KANUN

MADDE 1. - Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar (bu tarih dahil) adlarına vergi ve ceza tarh edilen mükelleflerin vergi borcu aslı, her bir vergi türlü, vergilendirme dönemi ve vergi dairesi itibarıyla 25 000 000 (dahil) lirayı aşmayanlar vergi borcunu aslını % 20 fazlası ile 30.6.1996 tarihine kadar ödedikleri takdirde haklarında kesilen cezalar terkin edilir ve gecikme zammı ile gecikme faizi hesaplanmaz.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte vergi borcu aslı, her bir vergi tüü, vergilendirme dönemi ve vergi dairesi itibarıyla 25 000 000 (dahil) lirayı aşmayan mükelleflerden bu vergi borcu ile buna bağlı cezaları ihtilaf konusu yapanlar ihtilaflarından vazgeçerek 30.6.1996 tarihine vergi aslını % 20 fazlası ile ödemeleri halinde, bunlar hakkında kesilen cezalar terkin olunur ve gecikme zammı ile gecikme faizi hesaplanmaz.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığınca belirlenir.

MADDE 2. - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Gelir Vergisi Kanununun Bir Maddesinin Yürürlükten Kaldırılması Hakkında Kanun Teklifim gerekçesi ile birlikte ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Saygılarımla.

İsmail Özgün
Balıkesir

GEREKÇE

Gerçek usûlde gelir vergisine tabi ticarî, ziraî ve meslekî kazanç sahiplerinin vergilendirilmesi esas olan "hayat standardı" günümüz koşullarında son derece yüksek tutulmakta ayrıca Bakanlar Kuruluna verilen artırma yetkisi nedeniyle çalışanlar her yıl daha ağır vergi yükü altına girmemektedirler.

Bu nedenle bu mükerrer maddenin kaldırılması gerekli görülmüştür.

BALIKESİR MİLLETVEKİLİ İSMAİL ÖZGÜN'ÜN TEKLİFİ

GELİR VERGİSİ KANUNUNUN BİR MADDESİNİN YÜRÜRLÜKTEN KALDIRILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE 1. - 31.12.1960 tarihli ve 193 numaralı Gelir Vergisi Kanununun "hayat standardı esas" başlıklı Mükerrer 116 ncı Maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 2. - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Asgarî ücretten vergi alınmasına dair kanun teklifi ve gerekçesi ilişikte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Mustafa Baş
İstanbul
G oksal Küçükali
İstanbul
Hüseyin Yıldız

Mardin
Fikret Karabekmez
Malatya
Nurettin Aktaş
Gaziantep

Zeki Ergezen
Bitlis
A hmet Bilge
Ankara
Celal Esin

Ağrı
Ersönmez Yarbay
Ankara
Bülent Annç
Manisa

Cafer Güneş
Kırşehir Tevhit
Karakaya
Erzincan
Aslan Polat
Erzurum Mehmet
Ali Şahin
İstanbul
Şevki Yılmaz
Rize Dr.
Mehmet Aykaç
ÇorUlu
Lütfü Esengün
Erzurum
Memduh Büyükkılıç
Kayseri
Hüsametten Korkutata
Bingöl
Prof.Dr.Mustafa Kamalak

Kemal Albayrak
Kırıkkale
Salih Kopuşuz
Kayseri
Lütfi Yalman
Konya Prof.Dr.
İlhan Sungur
Trabzon Prof.
Dr. Mustafa Ünalı
Konya Prof. Dr.
Latif Öztekin
Samsun
Hasan Dikici
Kahramanmaraş
Mehmet Bedri İncetahtacı
Gaziantep
Nezir Aydın
Sakarya
Mustafa Köylü

Naci Terzi
Erzincan

GEREKÇE

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 73 üncü maddesi "vergi ödevi" başlığını taşıyor ve "herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, malî gücüne göre vergi ödemekle yükümlüdür." "Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır, esasını getirmiştir.

Bu anayasa hükmüne göre, Türkiye'de yürürlükte bulunan vergi sisteminin, kamu giderlerinin finansmanında, malî yükümlülüklerin paylaşımında malî gücü esas alması zorunluluğu vardır. Bu anayasal bir zorunluluktur. Aynı anayasal zorunluluk gereği vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı da vazgeçilmez bir şarttır.

Anayasasının bu açık hükmüne rağmen, bugün Türkiye'de vergi yükünün mükellefler arasında dağılımı adil değildir. Bu konuda açık bir anayasa ihlali söz konusudur. Türkiye'de vergilerin büyük bölümü, ödeme gücü yüksek olan üst gelir gruplarından değil, ödeme gücü zayıf olan düşük gelir gruplarından tahsil edilmektedir. Özellikle ücretli kesim, Türkiye'de önemli ölçüde vergi baskısı altındadır.

1991 yılında tahsil edilen vergi gelirlerinin dağılımı gerçeği ortaya bir kez daha çıkarmıştır. Anılan yıla ait 78 trilyon TL'lık vergi gelirleri tahsilatının 28 trilyon TL'sı

Kahramanmaraş

İsparta

gelir vergisi kesintileridir ki, bu tutar hemen büyük çoğunluğu itibariyle ücretlilerin ödediği vergi miktarını göstermektedir. Diğer taraftan 1991 yılında tahsil edilen 25 trilyon TL'lık harcamalar üzerinden alınan dolaylı vergilerin önemli bir bölümünü de yine ücretliler ödemiştir.

Açıkça Türkiye'de vergi sistemi anayasal ilkelere aykırı bir işleyiş biçimine sahiptir. Düzeltilmesi hukuki bir zorunluluktur.

Ekonomik ve sosyal boyutları itibariyle olay değerlendirildiğinde, dar ve sabit gelirli vatandaşların hayat pahalılığı altında büyük bir sıkıntı içerisinde bulundukları bilinen bir gerçektir. Enflasyonun % 70'lere ulaştığı bir ortamda, fiyat artışlarının sıkıntısını en fazla hisseden kesim dar gelirli, bu arada ücretlilerdir. Bu kesim üzerindeki vergilerin azaltılması ekonomik, ve sosyal bir zorunluluktur.

Asgari ücret, bir kimsenin kendisinin ve ailesinin ve zorunlu ihtiyaçlarına ancak yetebilecek olan ücret miktarını ifade etmektedir. Kişilerin ancak varlıklarını devam ettirebilecekleri bir gelir düzeyini vergilendirmeye kalkışılması, hem bir haksızlıktır, hem de anayasaya aykırıdır.

Vergi kaçaklarının yaygın ve büyük boyutlara ulaştığı Türkiye'de vergi kaçırma-yan tek kesim ücretlilerdir. Bu açıdan reel vergi oranları dikkate alınırsa, ücretlilere uygulanan reel vergi oranları diğer gelir unsurlarına uygulanan vergi oranlarından çok yüksektir. Vergilemede eşitlik ilkesi açısından da asgarî ücretin vergi matrahından düşülmesi gerekir.

Ayrıca ülkemizde işsizlik, en önemli ekonomik sorundur. Hergün milyonlarca ifade edilen işsizler ordusuna yenileri katılmaktadır. Ücretliler üzerindeki vergi yükünün fazla olması, bir yandan reel ücretleri düşürürken, diğer yandan iş gücü istihdamının maliyetini artırmaktadır. Bu yüzden ülke ihtiyaçlarına uymayan bu durum, emek-yoğun sektörlerin gelişiminde bir engel oluşturmaktadır.

Bilimsel çevrelerde asgarî ücretin vergi dışı tutulması gerektiğinden söz edilmektedir. Kamuoyunda da bu konuda beklenti vardır.

Herkesin üzerinde fikir birliğine ulaştığı bir konunun önündeki tek engel ise yasal düzenlemelerin henüz yapılmamış olmasıdır. Bu kanun bu eksikliği giderecektir.

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ MUSTAFA BAŞ VE

30 ARKADAŞININ TEKLİFİ

ASGARİ ÜCRETTEN VERGİ ALINMAMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1. - 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 3239 sayılı Kanunda değişik 31 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

1. Özel indirim; Asgarî Ücret Tespit Komisyonu tarafından tespit edilen ve vergilendirme döneminde yürürlükte bulunan asgari ücret.

2. Sakatlık indirimi; çalışma gücünün asgari % 60 mı kaybetmiş bulunan hizmet erbabı ikinci derecede sakat, asgari % 40 mı kaybetmiş bulunan hizmet erbabı ise üçüncü derecede sakat sayılır ve aşağıda belirtilen sakatlık indiriminden faydalanırlar.

- Sakatlık indirimi özel indirim tutarının;
- Birinci derecede sakatlar için bir katı,
- İkinci derecede sakatlar için yarısı,
- Üçüncü derecede sakatlar için dörtte biri kadardır.

Sakatlık derecelerine göre tespit edilecek indirimler, özel indirimle eklenerek hizmet erbabının ücretinden indirilir.

Sakatlık derecelerinin tespit şekli ile uygulamaya ilişkin esas ve usuller Maliye ve Gümrük, Sağlık ve Sosyal Yardım ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlıklarınca bu konuda müştereken hazırlanacak bir yönetmelik ile tespit edilir.

Aile reisinin gerçek usulde tespit edilen ücret gelirine bu maddede yeralan özel indirim ve sakatlık indirimi uygulanır.

MADDE 2. - Bu kanun Resmi Gazetede yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. - Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

GEÇİCİ MADDE 1. - Bu Kanunla yürürlüğe giren indirim tutarları, 1996 yılı için yarısı itibarıyla uygulanır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun teklifim ve gerekçesi ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederiz.

Saygılarımızla.

Kemalettin Göktaş

Trabzon

Necati Çelik

Kocaeli

Mustafa Köylü

İsparta

Zülfikar Gazi

Çorum

Hüseyin Olgun Akın

Ordu

Ali Oğuz

İstanbul

Mehmet Ali Şahin

İstanbul

Nurettin Aktaş

Gaziantep

İsmail Kahraman

İstanbul

Recai Kutan

Antalya

Şevki Yılmaz

Rize

Kemal Alhayrak

Kırıkkale

Rıza Ulucak

Ankara

Süleyman Arif Emre

İstanbul

Prof. Dr. Latif Öztekin

Samsun

Hüseyin Kansu

İstanbul

<i>Veysel Candan</i>		<i>İsmail Yılmaz</i>	
Konya		İzmir	
<i>Hayrettin Dilekcan</i>		<i>Nezir Aydın</i>	
Karabük		Sakarya	
<i>Cevat Ayhan</i>		<i>Metin Perli</i>	
Sakarya		Kütahya	
<i>M.Hasan Öz</i>		<i>Ömer Özyılmaz</i>	
	Ordu		Erzurum
<i>Lütfi Doğan</i>		<i>Şeref Malkoç</i>	
Gümüşhane		Trabzon	
<i>İsmail İlhan Sungur</i>		<i>Musa Uzunkaya</i>	
Trabzon		Samsun	
<i>Ahmet Demircan</i>		<i>Sait Ağa</i>	
Samsun		Afyon	
<i>Mehmet Bedri İncetahtacı</i>		<i>Azmi Ateş</i>	
Gaziantep		İstanbul	
<i>Musa Demirci</i>		<i>Göksal Küçükali</i>	
	Sivas		İstanbul

GEREKÇE

Yaşamın idamesi için hastalıklarla mücadelede ilaçlar ve diğer sağlık hizmetleri önemli bir yer tutmaktadır. Vatandaşın zorunlu olarak almak mecburiyetinde kaldıkları ilaçlarla diğer sağlık hizmetleri için ödedikleri bedel son derece yüksektir.

İlaçtan ve diğer sağlık hizmetlerinden KDV almak, sağlıktan vergi almaktır. Sağlığına kavuşmak için mücadele eden insandan vergi almak kişi cezalandırmaktır ve birçok batı ülkesine ilaç ve diğer sağlık hizmetlerinden KDV alınmamaktadır.

Günümüzün ağır ekomik koşullarında hiç olmazsa ilaçlar ve diğer sağlık hizmetleri ile ilgili konularda KDV uygulamasının kaldırılması vatandaşlarımızın yükünü bir nebze olsun hafifletecek ve bu hizmetlere ulaşabilmelerini kolaylaştıracaktır.

TRABZON MİLLETVEKİLİ KEMALETTİN GÖKTAŞ VE 33 ARKADAŞININ TEKLİFİ

KATMA DEĞER VERGİSİ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE I. - 25.10.1984 tarihli ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 17 nci maddesinin (4) numaralı fıkrasına aşağıdaki (k) bendi eklenmiştir.

k) İnsan ve hayvan sağlığı için kullanılan ilaçlar (aşı ve biyolojik serumlar dahil) ve kan teslimleri ile doktor, diş hekimi, veteriner, hekim, sağlık memuru, ebe, hemşire, gibi kişiler veya bu kişilerin çalıştığı kuruluşlar tarafından yapılan sağlık hizmetleri ile röntgen, tahlil ve benzeri sağlıkla ilgili diğer hizmetler.

MADDE 2. - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Geçici Verginin Kaldırılmasına Dair Kanun Teklifimiz gerekçesi ile birlikte ilişikte sunulmuştur.

Teklifimiz Türkiye Büyük Millet Meclisi Gündeminde yer alması ve kanunlaşması için gerekli işlemin yapılmasını arz ve teklif ederiz.

<i>Prof. Dr. Necmettin Erbakan</i>		<i>Şevket Kazan</i>	
Konya		Kocaeli	
<i>Kemalettin Göktaş</i>		<i>Prof. Dr. İsmail İlhan Sungur</i>	
Trabzon		Trabzon	
<i>Ahmet Tekdal</i>		<i>Şeref Malkoç</i>	
Ankara		Trabzon	
<i>Mustafa Köylü</i>		<i>Abdullah Arslan</i>	
	İsparta		Tokat
<i>M.Salih Katurcioğlu</i>		<i>Abdullah Örnek</i>	
	Niğde		Yozgat
<i>Kâzım Arslan</i>		<i>M.Ziyattin Tokar</i>	
	Yozgat		Ağrı
<i>Prof. Dr. Latif Öztekin</i>		<i>Ahmet Bilge</i>	
Samsun		Ankara	
<i>Cemal Külâhlı</i>		<i>Şevki Yılmaz</i>	
	Bursa		Rize
<i>Mehmet Elkatmış</i>		<i>Dr. Azmi Ateş</i>	
Nevşehir		İstanbul	
<i>Nezir Aydın</i>		<i>Mehmet Bedri İncetahtacı</i>	
Sakarya		Gaziantep	
<i>Zeki Karabayır</i>		<i>Musa Demirci</i>	
	Kars		Sivas
<i>Ahdulilah Fırat</i>		<i>M.Emin Aydın</i>	
Erzurum		Siirt	

Hanifi Demirkol
Eskişehir Doç. Dr.
Kahraman Emmioğlu
Gaziantep Prof. Dr.
Remzi Çetin
Konya Tevhit
Karakaya
Erzincan
Şinasi Yavuz
Erzurum
Abdullah Özbey
Karaman
Zülfikar İzol
Şanlıurfa
Ahmet Derin
Kütahya

Abdulhaluk Mutlu
Bitlis Lütfi
Yalman
Konya Lütfi
Doğan
Gümüşhane
Aslan Polat
Erzurum
Memduh Büyükkılıç
Kayseri
Nedim İlci
Muş
M.Fuat Fırat
İstanbul
Osman Hazer
Afyon

Metin Perli
Kütahya

GENEL GEREKÇE

Gelir Vergisi Kanununun mükerrer 120 nci maddesinde düzenlenmiş bulunan "Geçici Vergi" uygulaması, kamuoyunda peşin vergi olarak anılmaktadır. Gerçek usulde gelir vergisine tabi olan ticarî kazanç sahipleri ile serbest meslek erbabından tahsil edilmektedir.

İlke olarak Türkiye'de gelir vergisine tabi mükelleflerden bir takvim yılına ait gelirlerini ertelemesi takvim yılı Mart ayında beyan edip, Mart, Ağustos ve Kasım aylarında olmak üzere üç eşit taksitle ödemektedirler. Çünkü vergi safî gelirden alındığı için, bir takvim yılına ait matrahın kesin olarak hesaplanabilmesi için o takvim yılının kapanmasını beklemek teknik bir zarurettir. Mükellefler belli aylarda gelir elde edip, belli aylarda zarar edebilirler. Yıllık kâr ancak o yıl kapandıktan sonra tespit edilebilir.

Ancak verginin gecikmeyle ödenmesinin ortaya çıkaracağı hazine kayıpları dikkate alınarak bazı gelirlerde gelir vergisi kesintisi uygulaması getirilmiştir. Gelir Vergisi Kanununda ve Kurumlar Vergisi Kanununda yeralan bu stopaj uygulamasıyla vergilerin cari dönem içerisinde tahsiline imkân sağlanmıştır.

Geçici Vergi uygulaması hariç, vergi kesintilerinde bir başka şahıs, bazı ödemeler sebebiyle ödemede bulunduğu kişinin vergisine mahsuben kesinti yapmaktadır.

Hemen tüm gelir unsurlarında bu kesintiler sözkonusudur. Geçici Vergi uygulamasıyla ticarî kazançlar ve serbest meslek kazançlarında dahili tevkiyat denebilecek, kendi kendine vergi kesintisini ifade eden bir uygulama getirilmiştir. Bu tüm sistem içerisinde farklı bir uygulamayı ve beraberinde de sakıncaları getirmektedir.

Aslında ticarî kazançlarda ve serbest meslek kazançlarında da bu gelir sahipleri-ne başkalarınca yapılan ödemelerde kesintiler vardır. Örneğin 94 üncü maddenin 3 üncü bendi serbest meslek erbabıyla 94 üncü maddenin 4 üncü bendi ise ticarî kazanç sahipleriyle ilgili kesintiler hakkındadır.

Mükelleflerin kendi kendisine yaptıktan vergi kesintisi anlamına gelen bu geçici vergilerin sakıncaları vardır. Herşeyden önce geçici vergi olarak ödenecek miktarlar, ilgililerin içinde bulunduktan yılda verdikleri yıllık beyanname üzerinden hesaplanan Gelir Vergisinin belli bir miktan olarak tespit edilmiştir. Böyle bir uygulamayla karşılanan mükelleflerde vergi kaçırma eğilimleri düşük beyan etme temayülleri ortaya çıkmaktadır. Beyan ettiği geliriyle orantılı olarak aynı zamanda da peşin vergi ödeyecek olan mükellefler beyanı düşük tutmaktadırlar.

Bu durum vergi ahlâkının zedelenmesine, dürüst mükelleflerin zor durumda kalmalarına sebep olmaktadır. Zaten daha önceleri de çeşitli adlarla yürürlüğe konulup tekrar kaldırılan bu peşin vergi uygulaması hiçbir zaman tatmin edici bir sonuç sağlamamıştır. Yalnızca ilk uygulandığı yılda, beyan edilen gelire ek olarak yeni bir vergi kaynağı gibi görüldüğünden, malî sıkıntıda bulunan iktidarlar açısından ek bir finansman kaynağı telakki edilmiştir. Daha sonarki yıllar açısından ise hiçbir malî avantajı bulunmadığı gibi, sakıncaları varlığını korumuştur.

Vergi ahlâkını olumsuz yönde etkileyen, fiili olarak bir fayda sağlamayan bu uygulamanın kaldırılması gerekir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. - Genel Gerekçe'de sayılan sebepler dolayısıyla, gelir vergisi mükelleflerinin geçici vergi uygulamasıyla ortaya çıkan sakıncalardan kurtulması için böyle bir düzenlemeyle ihtiyacı vardır.

Madde 2. - Gelir Vergisi mükellefleri açısından sözkonusu edilen gerekçeyle ilave olarak, ülkede kurumlaşmanın teşviki için de Kurumlar Vergisi uygulamasından da bu müessesenin kaldırılması gerekir.

Madde 3./4. - Yürürlük maddeleridir.

KONYA MİLLETVEKİLİ NECMETTİN ERBAKAN VE 40

ARKADAŞININ TEKLİFİ

GEÇİCİ VERGİNİN KALDIRILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1. - 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanununun 3505 sayılı Kanunla değişik mükerrer 120 nci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 2. - 5422 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 3505 Sayılı Kanunla değişik mükerrer 40 inci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 3. - Bu Kanun Resmi Gazete'de yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Asgarî Ücretten Vergi Alınmamasına dair kanun teklifimiz, gerekçesiyle birlikte ilişikte sunulmuştur.

Teklifimizin, Türkiye Büyük Millet Meclisi gündeminde yer alması ve kanunlaşması için gerekli işlemin yapılmasını arz ve teklif ederiz.

Prof. Dr. Necmettin Erbakan

Konya M.Salih

Katırcıoğlu

Niğde Şeref

Malkoç

Trabzon Abdullah

Arslan

Tokat Kâzım

Arslan

Yozgat Cemal

Külahlı

Bursa Şevki

Yılmaz

Rize Turhan

Alçelik

Giresun Musa

Demirci

Sivas Mikâil

Korkmaz

Kırıkkale Hanîfi

Demirkol

Eskişehir

Abdulhaluk Mutlu

Bitlis

Lütfi Doğan

Gümüşhane

Abdullah Özbey

Karaman

Osman Hazer

Afyon

Şevket Kazan

Kocaeli

Kemalettin Göktaş

Trabzon

Ahmet Tekdal

Ankara

Abdullah Örneş

Yozgat

MZiyattin Tokar

Ağn Mehmet

Elkatmış

Nevşehir Dr.

Azmi Ateş

İstanbul Zeki

Karabayır

Kars

Abdulüah Fırat

Erzurum Ömer

Naimi Barım

Elazığ

Kahraman Emmioğlu

Gaziantep

Hasan Hüseyin Öz

Konya

Şinasi Yavuz

Erzurum

Nedim İlci

Muş

Ahmet Derin

KUtahya

Metin Perli

Kütahya

GEREKÇE

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 73 üncü Maddesi "Vergi Ödevi" başlığını taşıyor ve "Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, malî gücüne göre vergi ödemekle yükümlüdür." "Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır." esasına getirmiştir.

Bu anayasa hükmüne göre, Türkiye'de yürürlükte bulunan vergi sisteminin, kamu giderlerinin finansmanında, malî yükümlülüklerin paylaşımında malî gücü esas alması zorunluluğu vardır. Bu anayasal bir zorunluluktur. Aynı anayasal zorunluluk gereği vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımında vazgeçilmez bir şarttır. •

Anayasanın bu açık hükmüne rağmen, bugün Türkiye'de vergi yükünün mükellefler arasında dağılımı adil değildir. Bu konuda açık bir anayasa ihlali söz konusudur. Türkiye'de vergilerin büyük bölümü, ödeme gücü yüksek olan üst gelir gruplarından değil, ödeme gücü zayıf olan düşük gelir gruplarından tahsil edilmektedir. Özellikle de ücretli kesim, Türkiye'de önemli ölçüde vergi yükü altındadır.

1995 yılında tahsil edilen vergi gelirlerinin dağılımı gerçeği bir kez daha ortaya çıkarmıştır. Anılan yıla ait 1085 Katrilyon TL'lik vergi gelirleri tahsilatının 329.690 Trilyon TL'si gelir vergisi kesintileridir ki, bu tutar hemen büyük çoğunluğu itibariyle ücretlilerin ödediği vergi miktarını göstermektedir. Diğer taraftan 1995 yılında tahsil edilen 570 Trilyon 406 Milyar TL'lik harcamalar üzerinden alınan dolaylı vergilerin önemli bir bölümünü de yine ücretliler ödemiştir.

Açıkça Türkiye'de vergi sistemi anayasal ilkelere aykırı bir işleyiş biçimine sahiptir. Düzeltilmesi hukukî bir zorunluluktur.

Ekonomik ve sosyal boyutları itibariyle olay değerlendirildiğinde, dar ve sabit gelirli vatandaşların hayat pahalılığı altı büyük bir sıkıntı içerisinde bulundukları bilinen bir gerçektir. Enflasyonun % 100'lere ulaştığı bir ortamda, fiyat artışlarının sıkıntısını en fazla hisseden kesim dar gelirli, bu arada ücretlilerdir. Bu kesim üzerindeki vergilerin azaltılması ekonomik ve sosyal bir zorunluluktur.

Asgarî ücret, bir kimsenin kendisinin ve ailesinin ve zorunlu ihtiyaçlarına ancak yetebilecek olan ücret miktarını ifade etmektedir. Kişilerin ancak varlıklarını devam ettirebilecekleri bir gelir düzeyinin vergilendirmeye kalkışılması, hem bir haksızlıktır, hem de Anayasaya aykırıdır.

Vergi kaçakçılarının yaygın ve büyük boyutlara ulaştığı Türkiye'de vergi kaçırmayan tek kesim ücretlilerdir. Bu açıdan reel vergi oranları dikkate alınırsa, ücretlilere uygulanan reel vergi oranları diğer gelir unsurlarına uygulanan vergi oranlarından çok yüksektir. Vergilemede eşitlik ilkesi açısından da asgarî ücretin vergi matrahından düşülmesi gerekir.

Ayrıca ülkemizde işsizlik, en önemli sorundur. Hergün milyonlarla ifade edilen işsizler ordusuna yenileri katılmaktadır. Ücretler üzerindeki vergi yükünün fazla olması, bir yanda reel ücretleri düşürürken, diğer yandan iş gücü istihdamının maliyetini artırmaktadır. Bu yüzden ülke ihtiyaçlarına uymayan bu durum, emek-yoğun sektörlerin gelişiminde bir engel oluşturmaktadır.

1996 yılı DİE birim fiyatlarına göre dön kişilik bir ailenin mutfak giderleri :

Ocak ayı için : 13 277 400 TL.

Şubat ayı için : 14 140 410 TL.

Mart ayı için : 15 476 778 TL. olarak tespit edilmiştir.

Asgârî ücretle çalışan bir işçinin ücreti 8 Milyon 460 bin lira olup, ele geçen 5 Milyon 514 bin liradır. Dört kişilik bir ailenin yukarıda verilen giderleri karşılaması mümkün değildir. Bu ücreti alan dört kişilik bir aileye sahip bir işçinin bir ay süre ile sadece simitle geçinmeleri gerekmektedir. Bu para ile, kira, yol, elektrik, su gibi en az zaruri ihtiyaçları ile bile karşılanması mümkün değildir.

Ortalama dört kişilik bir ailenin aylık mutfak harcamalarının 15 476 778 TL. tuttuğu bir dönemde, asgarî ücretten % 34.4 oranında vergi kesilmesi bu kesimin devlete karşı olan güvenini de sarsmaktadır. Asgarî ücretle geçinin 3 milyon kişinin 1996 yılında ödeyeceği tahmini vergi miktarı 13.3 Trilyon TL. olarak hesap edilmektedir. Bu ise 1996 yılında devletin ödeyeceği 2 Katrilyon faizin yanında çok cüzi bir rakamdır.

Olayın bir başka yönü ise asgarî ücretteki artış oranı, enflasyondaki yıllık enflasyon oranının bile altında kalmaktadır. Asgarî ücretteki artış oranları 1993'te % 72.4, 1994 yılında % 67.1 iken, 1994'te enflasyon oranı % 120.7'dir. 1995 ise % 93.6'dır. Bu bile asgarî ücretin vergi dışında bırakılması için yeterli bir gerekçedir.

Asgârî ücretin vergi dışı bırakılması büyük bir vergi kaybına sebep olmamaktadır. Ama en azından bu kesim rahat bir nefes almış olacaktır. Böylece hem sosyal patlamanın önüne geçilmiş hem de iç bansın tesisi için önemli bir adım atılmış olacaktır.

1992 yılında grubumuz tarafından asgarî ücretin vergi dışı bırakılmasına dair teklifimizin bugüne kadar yasallaşması mümkün olmamıştır. Kaldı ki tüm partilerin parti programlarında, seçim beyannamelerinde, koalisyon protokol ve hükümet programlarında asgarî ücretin vergi dışı bırakılacağına dair yoruma yer bırakılmaksızın açıkça taahhüt edilmiştir. 53 üncü Hükümet Programında da asgarî ücretin dışı bırakılacağı taahhüt edilmiştir.

Bu sebeple asgarî ücretin vergi dışı bırakılmasına dair hazırlanan teklifimizin acele ve öncelikle ele alınarak görüşülmesini arz ederim.

KONYA MİLLETVEKİLİ NECMETTİN ERBAKAN VE 30 ARKADAŞININ TEKLİFİ

ASGARİ ÜCRETEN VERGİ ALINMAMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1. - 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanununun 3239 Sayılı Kanunla değişik 31 inci Maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 31.- Gerçek ücretlerin vergilendirilmesinde aşağıdaki indirimler uygulanır :

1. Özel İndirim : Asgarî Ücret Tespit Komisyonu tarafından tespit edilen ve vergilendirme döneminde yürürlükte bulunan asgarî ücret tutan,

2. Sakatlık indirim : Çalışma gücünün asgarî % 80'ini kaybetmiş bulunan hizmet erbabı birinci derecede sakat, asgarî % 60'ını kaybetmiş bulunan hizmet erbabı ikinci derecede sakat, asgarî % 40'ını kaybetmiş bulunan hizmet erbabı ise Üçüncü sakat sayılır ve aşağıda belirtilen sakatlık indiriminden faydalanırlar.

- Sakatlık indirimi özel indirim tutarının;
- Birinci derecede sakatlar için bir katı,
- İkinci derecede sakatlar için yarısı,
- Üçüncü derecede sakatlar için dörtte biri kadardır.

Sakatlık derecelerine göre tespit edilecek indirimler, özel indirimle eklenerek hizmet erbabının ücretinden indirilir.

Sakatlık derecelerinin tespit şekli ile uygulamaya ilişkin esas ve usuller Maliye ve Gümrük, Sağlık ve Sosyal Yardım ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlıklarınca bu konuda müştereken hazırlanacak bir yönetmelik ile tespit edilir.

Aile reisinin gerçek usulde tespit edilen ücret gelirine bu maddede yeralan özel indirim ve sakatlık indirimi uygulanır.

MADDE 2. - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe

MADDE 3. - Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

GEÇİCİ MADDE 1. - Bu kanunla yürürlüğe giren indirim tutarları, 1992 yılı için yarısı itibarıyla uygulanır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANIĞINA

Gelir Vergisi Kanununun "Hayat Standardı Esası" başlıklı mükerrer 116'ncı maddesinin Kaldırılması Hakkında Kanun Teklifimiz Gerekçesi ile birlikte ilişikte sunulmuştur.

Gereğini saygıyla arz ederiz.

Prof. Dr. Necmettin Erbakan

Konya

Ahdiülatif Şener

Sivas

Fethullah Erbaş

Van

Kazım Arslan

Yozgat

Metin Işık

İstanbul

İlyas Arslan

Yozgat

Bekir Sobacı

Tokat

Mustafa Köylü

İsparta

Ömer Özyılmaz

Erzurum

Hanifi Demirkol

Eskişehir

Şevket Kazan

Kocaeli

Abdullah Örnek

Yozgat

T.Rıza Güneri

Konya

Liitfi Yalman

Konya

<i>Zülfikar Gazi</i>	<i>M.Salih Katırcıoğlu</i>
Çorum	Niğde <i>Hayrettin Dilekan</i>
<i>H.Hüseyin Ceylan</i>	<i>Karabük Zeki Karabayır</i>
Ankara	<i>Kars Osman Hazer</i>
<i>Necmettin Aydın</i>	<i>Afyon Mikail Korkmaz</i>
Zongulduk	<i>Kırıkkale Hüseyin Kansu</i>
<i>Ahmet Derin</i>	<i>İstanbul Cafer Güneş</i>
Kütahya	Kırşehir
<i>Cemal Külahlı</i>	<i>Suat Pamukçu</i>
Bursa	Bayburt
<i>M.Hasan Öz</i>	<i>Sahil Kopuşuz</i>
Ordu <i>Ali</i>	Kayseri
<i>Oğuz</i>	
İstanbul	

GENEL GEREKÇE

A. Haluk Mutlu Gelir Vergisi Kanununun 1 inci maddesine göre,
Bitlis "Bir gerçek kişinin bir takvim yılı içinde elde ettiği
kazanç ve iratların safı tutan" gelir vergisine tabidir.

Kanun maddesinden de anlaşıldığı gibi, gelir vergisinin konusu gerçek kişilerin yıllık gelirleridir. Verginin de bu yıllık gelir üzerinden alınması gerekmektedir.

Ancak yine aynı kanunun mükerrer 116 ncı maddesiyle Hayat Standardı Esası adı altında düzenlenen müessese, gelir vergisinin ruhuna ve özüne aykırıdır. Buna göre gerçek usulde ticarî ve meslekî kazanç sahipleri o yıl zarar etmiş olsalar veya o düzeyde vergilendirilmelerini gerektirecek bir gelir elde etmemiş olsalar bile, asgarî bir vergiyi ödeme yükümlülüğüne tabi tutulmuşlardır. Hayat Standardı Esasına göre belirlenen bu asgarî vergi, asgarî ücretin yıllık brüt tutarının birinci sınıf tacirler için 3.1 katı, ikinci sınıf tacirler için 1.8 katı, serbest meslek erbabı için 2.8 katıdır. Ayrıca diğer bazı hayat standardı göstergelerine göre bu asgarî vergi miktarı artmaktadır.

Bu niteliğiyle tahsil edilen vergi, gelir vergisi olmaktan çıkmaktadır. Çünkü daha az vergi ödeyecek düzeyde gelir elde edenler ve hatta zarar edenler bile gerçekte tarhedecek matrahları bulunmadığı halde gelir vergisi ödemek zorunda bırakılmaktadırlar.

Bu uygulamadan özellikle gelir düzeyleri düşük olan esnaf ve serbest meslek erbabı zarar görmektedir. Hatta pekçoğu işyerlerini kapamak zorunda kalmaktadırlar. Diğer yandan hayat standardı göstergelerinin çok üzerinde gelir elde eden mükelleflerde de, hayat standardı düzeyinde beyan alışkanlığı ortaya çıkmış, bu sebeple Hazine gerçekte önemli ölçüde gelir kaybına uğramaktadır.

Öyle ki bugün ilgili mükelleflerin % 80'e yakın bir bölümü bu düzeyden gelir vergisi öder olmuştur. Bu haliyle gelir vergisi, olmaktan çıkmış, Anayasanın 73 üncü maddesinde öngörülen ödeme gücünü de kavramaktan uzaklaşmıştır.

Bu bakımdan Anayasanın ve Gelir Vergisi Kanununun özüne ve ruhuna uygun bir gelir vergisi uygulamasına geçilebilmesi için, hayat standardı altında gelir elde eden es-naflarımız tarafından büyük şikayet konusu olan, zaman zaman bir zulme dönüşen, ama aynı zamanda yüksek gelirlilerin daha düşük miktarlarda vergilendirilmelerini sağlayan bir araç haline dönüşmüş bulunan bu haksız Hayat Standardı Esasının kaldırılması gerekmektedir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. - Gerçek usulde gelir vergisine tabi ticarî ve meslekî kazanç sahiplerinin vergilendirilmesinde esas olan "Hayat Standardı" günümüz koşullarında daha düşük gelirli pekçok mükellefimiz açısından ağır bir vergileme biçimine dönüşmekte ve gelir vergisinin özüne aykırı sonuçlar ortaya çıkarmaktadır.

Bu nedenle bu mükerrer maddenin kaldırılması gerekli görülmüştür.

Madde 2. - Yürürlük maddesidir. Madde 3. - Yürütmü maddesidir.

KONYA MİLLETVEKİLİ NECMETTİN ERBAKAN VE 30 ARKADAŞININ TEKLİFİ

GELİR VERGİSİ KANUNUNUN BİR MADDESİNİN YÜRÜRLÜKTEN KALDIRILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE 1. - 31.12.1960 tarihli ve 193 numaralı Gelir Vergisi Kanununun "Hayat Standardı Esası" başlıklı Mükerrer 116 ncı maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 2. - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer. MADDE 3. - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

193 Sayılı Gelir Vergisi Kanununa Geçici Madde eklenmesi hakkında kanun teklifim, gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur. 24.4.1996

Gereğini arz ederim.

Saygılarımla.

*Mehmet Korkmaz
Kütahya*

GEREKÇE

Dolmuş minibüsçülerinin vergi ile ciddi sıkıntıları vardır. Aynı il'de bulunan ayrı vergi dairelerinde, aynı işi yapan dolmuş minübüsçülerinin bir bölümü gerçek usulde, bir bölümü de götürü usulde vergi mükellefi bulunduğundan, aynı işi yapan ve aynı durak ve hat güzergâhlarında eşit şartlarda çalışan vasıta sahipleri arasında vergi bakımından büyük ölçüde haksızlıklar olmaktadır.

Aynı işi, aynı şartlar altında yapan bu mükelleflerin mağduriyetlerinin giderilmesiyle, götürü usulde vergi mükellefiyeti şartlarını taşıyanların, bir sefere mahsul gerçek usulden, Götürü Usul Vergi Mükellefiyetlerine geçmeleri amaçlanmaktadır.

KÜTAHYA MİLLETVEKİLİ MEHMET KORKMAZ'IN TEKLİFİ

193 SAYILI GELİR VERGİSİ KANUNUNA GEÇİCİ MADDE EKLENMESİ HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE 1. - 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanununa aşağıdaki Geçici Madde eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE : Yapısı itibariyle sürücüsünden başka ondört ve daha aşağı oturma yeri olan ve insan taşımaya mahsus kara taşıtları ile yolcu taşıyan mükelleflerden, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce mükellefiyetleri gerçek usulde tesis edilmişler, 31.12.1995 tarihi itibariyle götürü usule tabi olmanın şartlarını taşıdıkları ve tarihine kadar bağlı bulunduktan vergi dairesine yazılı olarak başvurdukları takdirde, 1.1.1996 tarihinden itibaren götürü usulde vergilendirilir.

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. - Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Emlak Vergisi Kanunu ile Belediye Gelirleri Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifimiz gerekçesi ile birlikte ilişikte sunulmuştur. Gereğini arz ederiz. Saygılarımızla.

İsmail Özgün

Balıkesir

İsmail Coşar

Çankırı

Mustafa Yünlüoğlu

Bolu

Şevket Kazan

Kocaeli

Necmettin Aydın

Zonguldak

Osman Hazer

Afyon

<i>Prof. Dr. Sabrı Tekir</i>	<i>Bahri Zengin</i>
Jzmir	İstanbul
<i>Muhammen Polat</i>	<i>Abdullatif Şener</i>
Aydın <i>Temel</i>	Sivas <i>Musa</i>
<i>Karamollaoğlu</i>	<i>Demirci</i>
Sivas <i>Doç. Dr.</i>	Sivas
<i>Kahraman Emmioğlu</i>	<i>Nurettin Aktaş</i>
Gaziantep	Gaziantep
<i>Hanifi Demirkol</i>	<i>Mustafa Köylü</i>
Eskişehir	İsparta
<i>Mehmet Fuat Fırat</i>	<i>Saffet Benli</i>
İstanbul <i>Mehmet</i>	İçel <i>Yaşar</i>
<i>Emin Aydınbaş</i>	<i>Canbay</i>
İçel <i>Cemal</i>	Malatya A.
<i>Külahlı</i>	<i>Arif Denizolgun</i>
Bursa <i>Mehmet</i>	Antalya <i>ismail</i>
<i>Altan Karapaşaoğlu</i>	<i>Yılmaz</i>
Bursa Dr.	İzmir <i>Ömer</i>
<i>Azmi Ateş</i>	<i>Vehbi Hatipoğlu</i>
İstanbul <i>Zeki</i>	Diyarbakır
<i>Karahayır</i>	<i>Fikret Karabekmez</i>
Kars	Malatya
<i>Zeki Ünal</i>	<i>Hayrettin Dilekcan</i>
Karaman	Karabük
<i>Abdülkadir Öncel</i>	<i>Memduh Büyükkılıç</i>
Şanlıurfa	Kayseri
<i>Nurettin Kaldırımıcı</i>	<i>Nezir Aydın</i>
Kayseri	Sakarya
<i>Ekrem Erdem</i>	<i>Ahmet Derin</i>
İstanbul	Kütahya <i>İsmail</i>
<i>Yakup Budak</i>	<i>İlhan Sungur</i>
Adana <i>Lütf</i>	Trabzon
<i>Doğan</i>	<i>Turhan Alçelik</i>
Gümüşhane	Giresun

GEREKÇE

Bilindiği üzere 2022 sayılı kanun gereğince devlet tarafından 65 yaşını doldurmuş, kendisine kanunen bakmakla mükellef kimsesi bulunmayan, sosyal güvenlik kuruluşlarının birisinden her ne nam altında olursa olsun bir gelir veya aylık hakkından yararlanmayan, nafaka bağlanmamış veya bağlanması mümkün olmayan, mahkeme kararıyla veya doğrudan doğruya kanunla bağlanmış herhangi bir devamlı gelire sahip bulunmayan ve muhtaçlığını il veya ilçe idare heyetlerinden alacakları belgelerle kanıtlayan Türk vatandaşlarına hayatta bulunduktan sürece çok cüzî bir aylık bağlanarak yardım yapılmaktadır. 65 yaşını doldurmadığı halde başkasının yardımı olmaksızın hayatını devam ettiremeyecek şekilde malûl olduklarına tam teşekküllü hastanelerden alacakları sağlık kurulu raporu ile kanıtlayanlarla durumlarına uygun bir işe yerleştirelemeyen sakatlardan yukardaki şartları taşıyan Türk vatandaşlarına da aynı ölçüde yardım yapılmaktadır. Böylece 2022 sayılı Kanunda fakirlere yardım etmek amaçlanırken emlak vergisi ve belediye gelirleri Kanunu ile vergi ödeme gücü olmayan bu insanlardan vergi istenmektedir. Emlak vergisi ve belediye gelirleri kanununda yeralan çevre temizlik vergisi ile ilgili olarak "belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde bulunan ve belediyele- rin katı atık toplama ile kanalizasyon hizmetlerinden yararlanan konut, işyeri ve diğer şe- killerde (boş olanlar dahil) kullanılan binalar çevre temizlik vergisine tabidir" denmek- tedir. Oldukça güç şartlar altında yaşam sürdüren ve devletten çok az yardım alan 2022 sayılı kanundan yararlanan insanların emlak ve çevre temizlik vergilerinden muaf olmalarının sağlanması hem 2022 sayılı kanunun amacına uygun düşecek, hem de bu ki- şilere ek bir yardım neticesi kamu vicdanını rahatlatacaktır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. - 29.7.1970 tarihli ve 1319 numaralı Emlak Vergisi Kanunun 4 üncü maddesine (ü) bendi eklenerek, 2022 sayılı kanun kapsamına giren 65 yaşını doldurmuş muhtaç, güçsüz ve kimsesiz Türk vatandaşlarına aylık bağlanması hakkında kanun kap- samına giren kişilere ait binalar muafiyet kapsamına alınarak mağduriyetleri giderilmiş bulunmaktadır.

Madde 2. - 26.5.1981 tarihli ve 2464 numaralı Belediye Gelirleri Kanununun mükerrer 44 üncü maddesinin ikinci fıkrasında değişiklik yapılarak, 2022 sayılı kanun kapsamına giren 65 yaşını doldurmuş muhtaç, güçsüz ve kimsesiz Türk vatandaşlarına aylık bağlanması hakkında kanun kapsamına giren kişilere ait binalar Çevre Temizlik Vergisi dışına çıkarılarak mağduriyetleri giderilmiş bulunmaktadır.

Madde 3. - Yürürlük maddesidir.

Madde 4. - Yürütme maddesidir.

BALIKESİR MİLLETVEKİLİ İSMAİL ÖZGÜN VE

40 ARKADAŞININ TEKLİFİ

EMLAK VERGİSİ KANUNU İLE BELEDİYE GELİRLERİ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE 1. - 29.7.1970 tarihli ve 1319 numaralı Emlak Vergisi Kanununun 4 üncü maddesine aşağıdaki (ü) bendi eklenmiştir.

ü) 2022 Sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun kapsamına giren kişilere ait binalar.

MADDE 2. - 26.5.1981 tarihli 2464 numaralı Belediye Gelirleri Kanununun Mükerrer 44 üncü maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Genel ve katma bütçeli idarelere, il özel idarelerine, belediyelere, köy tüzel kişiliğine ve bunların kuracakları birliklere, kanunla kurulan üniversitelere ait ve münhasıran bunların hizmetlerinde kullanılan binalar ile dini hizmetlere ait umuma açık ibadethaneler, 2002 sayılı 6 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun kapsamına giren kişilere ait binalar, Kızılay Genel Merkezi, şubeleri ve kampları, karşılıklı olmak şartıyla yabancı devletlere ait olup elçilik ve konsolosluk hizmetlerinde kullanılanlarla elçilerin ikâmetine mahsus olan binalar, merkezi Türkiye'de bulunan milletlerarası kuruluşlara, milletlerarası kuruluşların Türkiye'deki temsilciliklerine ait binalar ve bunların müştemilatı bu verginin kapsamına dahil değildir.

MADDE 3. - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Organize ve Küçük Sanayi Sitelerine Vergi, Resim ve Harç İstisna ve Muafıkları Tanınması Hakkında Kanun Teklifim ilişikte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Veysel Candan
Konya

GENEL GEREKÇE

Bir ülkede refahın ilk ve temel şartı, o ülkede işsizlik sorununun çözümüne bağlıdır.

Biz teknik eğitimde, istihdamda ve kalkınmada "Önce Sanayi"nin savunucusuyuz.

a) Niçin Teknik Eğitimde

Ülkemizde verilen eğitim genellikle pratikten uzak teorik bilgi ağırlıklı yapılmakta olup, eksikliği şiddetle hissedilen ara insan gücünün yetiştirilmesi için açılan teknik liseler ve 3308 sayılı kanuna göre faaliyette bulunan Çıraklık Eğitim Merkezlerinde eğitim gören öğrencilerin tatbikat yapabileceği küçük ve orta ölçekli işletmelerinin sayısının sağlıklı bir şekilde çoğaltılması önem arz etmektedir.

b) Niçin İstihdamda

Devletin bir kişi istihdam etmek için kamu kurum ve kuruluşlarında 500 000 000 TL. (Beşyüzmilyon) sarf etmesi gerekmektedir. Oysa, küçük ve orta işletmelerde bu parayla asgari 5 kişi istihdam edilmektedir.

İstihdam yönünden tarım ele alındığında Türkiye ortalamasında genellikle 4 ay, turizm ele alındığında ise yılda azami 6 ay istihdam bahis konusudur.

Buna mukabil sanayi sektörü ele alındığında istihdam açısından 1 yılı 3 yıl olarak değerlendirmek imkanı mevcuttur.

Şöyleki :

3 vardiya çalışacak bir sanayi işletmesinde bir günde üç günlük çalışma imkanı meydana getirileceğinden bir yılda otuzaltı aylık istihdam sağlanabilecektir.

Ayrıca, yurt sathında yaygın bir şekilde ağır sanayi ve harp sanayi geliştirilmesine çalışılmaktadır. Bu gayretlerde muvaffak olunması teknolojiye gelişen Dünya ülkelerine ayak uydurulması ve rekabet gücünün artırılması için teknik bilgi, teknoloji, iş idaresi, imalat metodları ve taahhütlerine sadakat bakımından sağlıklı yan sanayi oluşturulması gerekmektedir.

c) Niçin Kalkınmada

Bir ülke (Ülkemiz) Çukurova'da ürettiği tüm pamuğu 3-5 adet Fantom Uçağı ile Karadenizde ürettiği tüm fındığı 3 Leopar Tankıyla ve Konya ovasının tüm tahılını iki çuval mikro elektronik parçayla değiştirmeye mecbur bırakılırsa sanayileşmenin günümüzde kalkınmanın en iyi itici gücü olduğu malûmdur.

1.3.1984 tarih ve 18328 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak 24.2.1984 tarihinde kabul edilen, 2982 sayılı Yasa ile Toplu Konut yapımında her türlü vergi muafiyeti tanınmış, ancak süre 5 yıl olarak belirlenmiş bu yasadaki vergi muafiyetleri 1988 yılı sonuna kadar uygulanır denilmekle beraber; Yurt sathına yayılmış ve yapımı devam eden konut inşaatlarının yarım kalmasını önlemek, teşvikin devamını sağlamak bakımından adı geçen muafiyet yasası 5 yıl daha uzatılarak 1993 yılı sonuna kadar geçerlilik kazandırılmıştır.

1993 yılından sonra devam eden konut inşaatları ihtiyaçlar gözönüne alınarak 2982 sayılı Yasa kaçınılmaz bir ihtiyaç sonucu; ya devamlı uzatılarak yürürlükte kalacak ya da bu kanunda tadilat yapılarak muafiyete süreklilik kazandırılacaktır.

Bunun böyle olacağı ihtiyaç sahiplerinin ve hükümetlerin birleştiği kesin bir noktadır.

2982 sayılı Yasa ve konut inşaatları fertlerin kullanımına sunuluncaya kadar vergiden muaf tutulması iyi bir uygulama olduğu konusunda fikir birliği içerisinde bulunmakla beraber,

2982 sayılı Yasanın getirdiği muafiyetlerin dikkatle incelenmesinden sonra, 3365 sayılı Yasa ile toplu işyeri yapımında muaf tutulan vergiler gözönüne alındığında insanın kendi kendisine, ister istemez şu suali sormak aklından geçiyor.

Toplu işyeri yapımı konut yapımından daha az mı önemlidir ki bu yapılar toplu konuttan daha az teşvik ve muafiyet uygulamasından yararlandırılıyor dememek elden gelmiyor. İş yerinden konut doğar ama, konuttan işyeri doğmaz.

Hal böyle olunca:

Yurt çapında halen yaygın bir şekilde inşaatları yürütülmekte olan Organize Sanayi Bölgeleri, Sanayi Siteleri ve Sanat Siteleri Kooperatiflerinin kuruluşlarını müteakip ağır yükümlülükleri bulunmasından dolayı inşaatlar en erken 15 yılda tamamlanabilmekte ve kooperatif üyesi sanayicilere geç ve yaşlandıktan sonra teslim edilmektedir.

Sanayide hamle yaparak ileri düzeye ulaşan ülkelerin ilerleme grafiği incelendiğinde küçük sanayiye işyeri edinilmesi, takım tezgâhı sağlanması, kalifiye eleman yetiştirilmesi ve ucuz işletme kredisi sağlanmasında Devletin önemli kalkılan bulunduğu görülmektedir.

Japonya, Güney Kore, İngiltere, Almanya, Taivvan daha sayabileceğimiz birçok ülkede küçük ve orta işletmeler faaliyetlerini sürdürmeye başladıkları anda karşılıksız birçok yardım yapılmakta.

Almanya'da ustalık belgesine sahip olan bir sanatkârın, yanında iki yıl bir işçiyi istihdam edeceğini devletine taahhüt etmesi karşılığında 5 000 - 10 000 Mark önsermaye devletçe geri ödemesiz hibe yoluyla verilmektedir.

Güney Kore'de bir işyerine sahip sanatkâra hibe yoluyla takım tezgâhı verilmektedir.

Yukarıda saydığımız ülkelerin bir kısmında faaliyete geçen işyerlerinden bir yıl hiç vergi almamaktadır.

Bu destekleri sağlayan ülkelerde imalatın % 90, istihdamın % 75'e varan nisbetlerde küçük ve orta işletmelerde gerçekleştirildiği bilinmektedir.

Ülkemizde ise, küçük sanayici daha işyeri edinme safhasında belediyelere ve maliye'ye 26 çeşit vergi ödemekle yükümlü bulunmaktadır. Küçük ve orta ölçekli işletmelerin faaliyet göstereceği bahse konu sanayi sitelerinin inşaatlarının bitirilip kullanma izni alınıncaya kadar her türlü vergi, resim ve harçlarından muaf tutulmaları ile ortalama 15 yıl süren inşaat sürelerinin 5 yıla indirilmesi mümkün olacak ve erken faaliyete geçecek her bir işletme vergi mükellefi olarak devletimizin bütçesine daha fazla katkıda bulunabilecektir.

Yukarıdan beri saymakta olduğumuz gerçekler ışığı altında 3365 sayılı Yasaya devamlılık sağlanarak aşağıdaki şekilde değiştirilerek yürürlüğe konulmasında sayısız ülke menfaatleri vardır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. - Teklifin birinci ve ikinci maddesi amaç ve kapsam maddesi olup, sanayi siteleri inşaatlarında uygulanacak istisna ve muafiyetlere yer vermektedir.

Madde 2. - Teklifin üçüncü ve dördüncü maddeleri ile Sanayi Siteleri için yapılacak yatırımlar dolayısıyla iktisap edilecek arsa ve araziler dolayısıyla ortaya çıkan vergi ve harçların alınmaması öngörülmektedir. Ayrıca bu inşaatlar için alınan banka kredileri için de banka ve sigorta muameleleri vergisi mükellefiyeti kaldırılmaktadır.

Madde 3. - Teklifin beşinci ve altıncı maddeleri de kalkınmada öncelikli yörelerde yapılacak toplu işyeri ve inşaatlarda muafiyet ve istisna getirilmekte bu inşaatların iskânı alınıncaya kadar emlak vergisinden muaf alacaktan hususu düzenlenmektedir.

Madde 4. - Teklifin yedinci maddesi teşviklerinin sınırını, sekizinci madde ise bu kanun hükümleri çerçevesinde hareket edenlerin bu kanunun tanıdığı muafiyet ve istisnalardan yararlanabilme şartını ve bu şanlara uyulmaması halinde cezalandırılacakları hususu düzenlenmiştir.

Madde 5. - Dokuzuncu madde ile muafiyet ve istisnaların süresi düzenlenmiştir.

Madde 6. - Teklifin onbirinci ve onikinci maddeleri yürürlük ve yürütme maddeleridir.

**KONYA MİLLETVEKİLİ VEYSEL CANDAN'IN TEKLİFİ ORGANİZE
VE KÜÇÜK SANAYİ SİTELERİNE VERGİ, RESİM VE HARÇ İSTİSNA VE
MUAFLIKLARI TANINMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ** *Amaç*

MADDE 1. - Bu Kanunun amacı Sanayi Siteleri ve Organize Sanayi Bölgeleri ile Küçük Sanat Sitelerinde yapılacak inşaatların vergi, resim ve harçlardan istisna ve muafılları yoluyla teşvikidir.

Kapsam

MADDE 2. - Bu Kanun hükümlerine göre uygulanacak istisna ve muafıllar Veraset ve İntikal Vergisi, Damga Vergisi, Banka ve Sigorta Muameleleri, Emlak Vergisi, Harçlar ve Resimler ile Belediye Gelirleri Kanunu gereğince alınan vergi, resim ve harçları (Hizmet harçları dahil) kapsar.

Arazi ve arsa tedariki

MADDE 3. - Sanayi Siteleri ve Organize Sanayi Bölgeleri ve Küçük Sanat Sitelerinde yapılacak yatırımlar için arazi ve arsa tedariki ile ilgili olarak ivazlı veya ivazsız devir, temlik, kamulaştırma, alım-satım, kira, gelir alma, geri verme, ifraz, tevhit, tes-cil, cins değişikliği, rehin, tesis ve terkin, ıslah, değişiklik işlemleri ve bu işlemler dolayısıyla düzenlenen kağıtlar ikinci maddede yazılı vergi, resim ve harçlardan müstesnadır.

Toplu işyeri inşaatı

MADDE 4. - a) Arazi ve arsa üzerine inşa veya binaya ilave suretiyle işyeri olarak kullanılacak binalar, bağımsız bölümler veya katların (eklentiler veya ortak yer pay-ları dahil) meydana getirilmesi ve bunların ticarî maksatla inşa edilenlerin devir ve ikti-sapları ile ilgili işlemler ve bu işlemler dolayısıyla düzenlenen kağıtlar.

b) İşyeri edinmek isteyenlere kredi verilmesi hakkındaki işlemler ile bu konuda düzenlenen kağıtlar ve bu kredi muameleleri dolayısıyla, her nam ile olursa olsun nak-den veya hesaben alınan paralar, ikinci maddede yazılı vergi, resim ve harçlardan müs-tesnadır.

MADDE 5. - Sermaye şirketlerinin, kooperatiflerin ve bunların birlikleri ile va-kıfların kalkınmada öncelikli yörelerde yapacaktan toplu işyerleri ve hizmet binaları Devletçe teşviki öngörülen yatırımlar dolayısıyla her ne suretle olursa olsun bina iktisap-ları, arsa ve arazi üzerine inşa veya binaya ilave suretiyle binalar, bağımsız bölümler ve ya katlar meydana getirmeleri ve bunların devirleri, ilgili işlemler ve bu işlemler dolay-ısıyla düzenlenen kağıtlar ikinci maddede yazılı vergi, resim ve harçlardan müstesnadır.

Emlak Vergisi Muafiyeti

MADDE 6. - İşyeri inşaatına veya kalkınmada öncelikli yörelerde yapılacak yatırımlara tahsis edilen arazi ve arsalardan bu arazi ve arazi ve arsalar üzerine inşa edilen binalar işyerlerinin iskânı alınıncaya kadar emlak vergisinden muaftır.

Teşviklerin sınırı

MADDE 7. - Bu Kanunla tespit edilen vergi, resim ve harç, muafiyet ve istisnalardan faydalanılmış olması diğer kanunlarla öngörülen teşvik hükümlerinden faydalanılmasına mani değildir.

Cezalar

MADDE 8. - Bu Kanunda yer alan muafiyet ve istisnalardan işyeri inşaatı yapmak için yararlananların işyeri dışında başka bir amaçla kullanmaları halinde daha önce alınmayan vergi, resim ve harçlar Vergi Usul Kanununa göre cezalı olarak tahsil edilir.

Süre

MADDE 9. - Toplu işyeri yapımında muafiyet ve istisnalar işyerinin kullanıma başlaması ile sona erer.

MADDE 10. - Dinî hizmetlerin ifasına mahsus ve umuma açık bulunan ibadethaneler, okullar, kütüphaneler, spor tesisleri ve bunların müstemilatı bu kanunun uygulanması bakımından işyeri sayılır.

MADDE 11. - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 12. - Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Emlâk Vergisi ile Belediye Gelirleri Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifim ve gerekçesi ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Saygılarımla.

İ. Önder Kırılı

Balıkesir

GEREKÇE

2022 sayılı Yasa ile 65 yaşını doldurmuş, muhtaç, güçsüz ve kimsesiz Türk Vatandaşlarına aylık bağlanması sağlanmıştır.

Devletin, ülkeye hizmet etmiş, ancak şimdi muhtaç duruma düşmüş, güçsüz ve kimsesiz vatandaşlarına el uzatması sosyal devletin bir gereği olan bir insanlık borcudur. Verilebilen bu aylıkların yeterli ölçüde olmadığı da herkesçe biliniyor.

Böyle bir gereksinmeyi kabul ettiğimize göre, muhtaç olduklarını kabul ettiğimiz kişilere verebildiğimiz yetersiz hatta bir ölçüde göstermelik meblağın bir takım vergi ve harçlarla geriye alınmasını önlemek de sosyal devlet anlayışının bir gereğidir.

Oysa, 2022 sayılı Yasa'dan yararlananların 65 yaşını doldurmuş hiçbir sosyal güvenlik kuruluşuyla ilgili olmayan, geliri bulunmayan, muhtaç, güçsüz ve kimsesiz kişiler olmasına rağmen 2464 sayılı Belediye Gelirleri Yasasına 3914 sayılı yasayla getirilen Mükerrer 44 üncü madde ile Çevre Temizlik Vergisi ve 1319 sayılı Emlak Vergisi karşısında durumları dikkate alınmamış ve bu insanlar bir yandan Emlak Vergisi, öte yandan Çevre Temizlik Vergisi mükellefi haline getirilmiştir.

2022 sayılı Yasadan yararlanabilenlerin konakları, apartmanları ve gayrimenkulleri olmadığı kuşkusuzdur. Çoğu kiracı olarak veya hayırsever insanların verdiği bir göz odaya sığındığı gibi bir kısmı da belki babadan kalma aynı nitelikte yerlerde yaşamlarının son dönemini sürdürmektedir.

Devletin bir yandan "sen 65 yaşını doldurmuş çalışma gücünü yitirmiş, hiçbir geliri, sosyal güvencesi olmayan, muhtaç, güçsüz ve kimsesizsin" diyerek bütçesinden çok mütevazı bir aylık bağladığı insanlarını, Emlak Vergisi ve Çevre Temizlik Vergisi Mükellefi olarak görmesi çok açık bir çelişkidir. Devlet bu uygulamayla adeta bir eliyle verdiğini öteki eliyle almakta, bağlanan aygın büyük ölçüde değeri kalmamaktadır.

Bu nedenle 2022 sayılı Yasa'dan yararlanan 65 yaşını doldurmuş muhtaç, güçsüz ve kimsesiz, her türlü sosyal güvenceden yoksun vatandaşlarımızın 1319 sayılı Emlak Yasasının 4 üncü 2464 sayılı Belediye Gelirleri Yasasının Mükerrer 44 üncü maddesinde yer alan istisnalar içinde yer almasını sağlamak üzere bu yasa teklifi hazırlanmıştır.

**BALIKESİR MİLLETVEKİLİ İ. ÖNDER KIRLI'NIN TEKLİFİ 1319
SAYILI EMLAK VERGİSİ İLE 2464 SAYILI BELEDİYE GELİRLERİ
KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1. - 29.7.1970 tarihli ve 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 4 üncü maddesine aşağıdaki (ü) bendi eklenmiştir.

ü) 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun kapsamına giren kişilerin ikamet ettiği binalar.

MADDE 2. - 26.5.1981 tarihli 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun mükerrer 44 üncü maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Genel ve katma bütçeli idarelere, il özel idarelerine, belediyelere, köy tüzel kişiliğine ve bunların kuracakları birliklere, kanunla kurulan üniversitelere ait ve münhasıran bunların hizmetlerinde kullanılan binalar ile dinî hizmetlere ait umuma açık ibadethaneler, 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun kapsamına giren kişilerin ikamet ettiği binalar, Kızılay Genel Merkezi, şubeleri ve kampları, karşılıklı olmak şartıyla yabancı devletlere ait olup elçilik ve konsolosluk hizmetlerinde kullanılanlarla elçilerin ikametine mahsus olan binalar, merkezi Türkiye'de bulunan milletlerarası kuruluşlara, milletlerarası kuruluşların Türkiye'deki temsilciliklerine ait binalar ve bunların müstemilatı bu verginin kapsamına dahil değildir.

MADDE 3. - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Gelir Vergisi Kanununun bir maddesinin yürürlükten kaldırılması hakkında Kanun Teklifim ve gerekçesi ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Saygılarımla.

Arif Sezer
Adana

GEREKÇE

Gerçek kişilerin gelirleri Gelir Vergisine tabidir. Gelir, bir gerçek kişinin bir takvim yılı içinde elde ettiği kazanç ve iratların safı tutandır. Gelir Vergisi Kanununa göre vergiye tabi gelirlerin nitelikleri,

- a) Gelirin, bir gerçek kişiye ait olması,
- b) Gelirin, bir takvim yılı içinde hasıl olması,
- c) Gelirin elde edilmesi,
- d) Gelirin, kazanç ve iratların safı tutarı olması;

şeklindedir.

Bu niteliklerden anlaşılacağı üzere gelir vergisinde vergiyi doğuran olay, kanunun belirlediği gelirlerin elde edilmesidir. Ancak Gelir Vergisi Kanununun Mükerrer 120 nci maddesi "Gerçek usulde gelir vergisine tabi ticarî kazanç sahipleri ile serbest meslek erbabının, cari vergilendirme döneminin gelir vergisine mahsup edilmek üzere geçici vergi ödemelerini" düzenlemektedir. Zaten geçen bir yıl içinde kazanmış olduğu gelirin vergisini ödemekte olan mükellef birde önümüzdeki yılın vergisinin bir kısmını ödemekle yükümlü tutulmakta, mükellef çok zor durumlara düşmektedir.

Kazanç elde edilmeden vergi ödemek verginin temel prensiplerine aykırıdır. Bu nedenle teklifimizle Gelir Vergisi Kanununun Mükerrer 120 nci maddesinin kaldırılarak mükellefin kazanmadan vergi ödemesi önlenmiş olacaktır.

ADANA MİLLETVEKİLİ ARİF SEZER'İN TEKLİFİ

GELİR VERGİSİ KANUNUNUN BİR MADDESİNİN YÜRÜRLÜKTEN

KALDIRILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE 1. - 31.12.1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun Mükerrer 120 nci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 2. - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinin Kalkınmada Öncelikli Yörelerindeki Organize ve Küçük Sanayi Sitelerine vergi, resim ve harç, istisna ve muafiyetler tanınması hakkında Kanun Teklifim ve gerekçesi ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Saygılarımla.

M. Sıddık Altay
Ağrı

GENEL GEREKÇE

Bir ülkede refahın ilk ve temel şartı, o ülkede işsizlik meselesinin çözümüne bağlıdır. Bu meselenin çözüm yollarından biri de yeni istihdam alanları oluşturmaktır. İşte organize ve küçük sanayi siteleri bu istihdamı gerçekleştirecek merkezlerdir.

Ülkemizde 1.3.1984 tarih ve 18328 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 2982 sayılı Yasa ile toplu konut yapımında her türlü vergi muafiyeti tanınmıştır. Belli bir süre için getirilen bu muafiyet öngörülen toplumsal faydanın gerçekleşmesi durumunda tekrar tekrar uzatılmıştır. Yani ulaşılmak istenen sonuca ulaşılmıştır.

Sanayide hamle yaparak ileri düzeye ulaşan ülkelerin ilerleme grafiği incelendiğinde küçük sanayiye işyeri edinilmesi, takım tezgâhı sağlanması, kalifiye eleman yetiştirilmesi ve ucuz işletme kredisi sağlanmasında Devletin önemli katkıları bulunduğu görülmektedir.

Almanya'da ustalık belgesine sahip olan bir sanatkârın, yanında iki yıl bir işçiyi istihdam edeceğini devletine taahhüt etmesi karşılığında 5 000 -10 000 Mark önsermaye devletçe geri ödemesiz hibe yoluyla verilmektedir.

Ülkemizde ise, küçük sanayici daha işyeri edinme safhasında belediyelere ve Maliye'ye 26 çeşit vergi ödemekle yükümlü bulunmaktadır. Küçük ve orta ölçekli işletmelerin faaliyet göstereceği bahse konu sanayi sitelerinin inşaatlarının bitirilip kullanma izni alınıncaya kadar her türlü vergi, resim ve harçlarından muaf tutulmaları ile ortalama 15 yıl süren inşaat sürelerinin 5 yıla indirilmesi mümkün olacak ve erken faaliyete geçecek her bir işletme vergi mükellefi olarak Devletimizin bütçesine daha fazla katkıda bulunabilecektir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. - Teklifin birinci ve ikinci maddesi amaç ve kapsam maddesi olup, sanayi siteleri inşaatlarında uygulanacak istisna ve muafiyetlere yer vermektedir.

Madde 2. - Teklifin üçüncü ve dördüncü maddeleri ile sanayi siteleri için yapılacak yatırımlar dolayısıyla iktisap edilecek arsa ve araziler dolayısıyla ortaya çıkan vergi ve harçların alınmaması öngörülmektedir. Ayrıca bu inşaatlar için alınan banka kredileri için de banka ve sigorta muameleleri vergisi mükellefiyeti kaldırılmaktadır.

Madde 3. - Teklifin beşinci ve altıncı maddeleri de kalkınmada öncelikli yörelerde yapılacak toplu işyeri ve inşaatlarda muafiyet ve istisna getirilmekte bu inşaatların iskânı alınıncaya kadar emlak vergisinden muaf olacakları hususu düzenlenmektedir.

Madde 4. - Teklifin yedinci maddesi teşviklerinin sınırını, sekizinci madde ise bu kanun hükümleri çerçevesinde hareket edenlerin bu kanunun tanıdığı muafiyet ve istisnalardan yararlanabilme şartını ve bu şartlara uyulmaması halinde cezalandırılacakları hususu düzenlenmiştir.

Madde 5. - Dokuzuncu madde ile muafiyet ve istisnaların süresi düzenlenmiştir.

Madde 6. - Teklifin onbirinci ve onikinci maddeleri yürürlük ve yürütme maddeleridir.

AĞRI MİLLETVEKİLİ M. SİDDİK ALTAY'IN TEKLİFİ

ORGANİZE VE KÜÇÜK SANAYİ SİTELERİNE VERGİ, RESİM VE HARÇ İSTİSNA VE MUAFİYETLER TANINMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

Amaç

MADDE 1 - Bu Kanunun amacı Sanayi Siteleri ve Organize Sanayi Bölgeleri ile Küçük Sanayi Sitelerinde yapılacak inşaatların vergi, resim ve harçlardan istisna ve muafıkları yoluyla teşvikidir.

Kapsam

MADDE 2. - Bu Kanun hükümlerine göre uygulanacak istisna ve muafıklar Veraset ve İntikal Vergisi, Damga Vergisi, Banka ve Sigorta Muameleleri, Emlak Vergisi, harçlar ve resimler ile Belediye Gelirleri Kanunu gereğince alınan vergi, resim ve harçları (Hizmet harçları dahil) kapsar.

Arazi ve arsa tedariki

MADDE 3. - Sanayi Siteleri ve Organize Sanayi Bölgeleri ve Küçük Sanat Sitelerinde yapılacak yatırımlar için arazi ve arsa tedariki ile ilgili olarak ivazlı veya ivazsız devir, temlik, kamulaştırma, alım-satım, kira, gelir alma, geri verme, ifraz, tevhit, tes-cil, cins değişikliği, rehin, tesis ve terkini, ıslah, değişiklik işlemleri ve bu işlemler dolayısıyla düzenlenen kâğıtlar ikinci maddede yazılı vergi, resim ve harçlardan müstesna-dır.

Toplu işyeri inşaatı

MADDE 4. - a) Arazi ve arsa üzerine inşa veya binaya ilave suretiyle işyeri olarak kullanılacak binalar, bağımsız bölümler veya katların (eklentiler veya ortak yer pay-ları dahil) meydana getirilmesi ve bunların ticarî maksatla inşa edilenlerin devir ve ikti-sapları ile ilgili işlemler ve bu işlemler dolayısıyla düzenlenen kâğıtlar.

b) İşyeri edinmek isteyenlere kredi verilmesi hakkındaki işlemler ile bu konuda düzenlenen kâğıtlar ve bu kredi muameleleri dolayısıyla, her nam ile olursa olsun nak-den veya hesaben alınan paralar, ikinci maddede yazılı vergi, resim ve harçlardan müs-tesnadır.

MADDE 5. - Sermaye şirketlerinin, kooperatiflerin ve bunların birlikleri ile va-kıfların kalkınmada öncelikli yörelerde yapacakları toplu işyerleri ve hizmet binaları Devletçe teşviki öngörülen yatırımlar dolayısıyla her ne suretle olursa olsun bina iktisap-ları, arsa ve arazi üzerine inşa veya binaya ilave suretiyle binalar, bağımsız bölümler ve-

ya katlar meydana getirmeleri ve bunların devirleri, ilgili işlemler ve bu işlemler dolayısıyla düzenlenen düzenlenen kâğıtlar ikinci maddede yazılı vergi, resim ve harçlardan müstesnadır.

Emlak Vergisi muafiyeti

MADDE 6. - İşyeri inşaatına veya kalkınmada öncelikli yörelerde yapılacak yatırımlara tahsis edilen arazi ve arsalardan bu arazi ve arazi ve arsalar üzerine inşa edilen binalar işyerlerinin iskânı alınıncaya kadar emlak vergisinden muafıdır.

Teşviklerin sınırı

MADDE 7. - Bu Kanunla tespit edilen vergi, resim ve harç, muafiyet ve istisnalardan faydalanılmış olması diğer kanunlarla öngörülen teşvik hükümlerinden faydalanılmasına mani değildir.

Cezalar

MADDE 8. - Bu Kanunda yer alan muafiyet ve istisnalardan işyeri inşaatı yapmak için yararlananların işyeri dışında başka bir amaçla kullanmaları halinde daha önce alınmayan vergi, resim ve harçlar Vergi Usul Kanununa göre cezalı olarak tahsil edilir.

Süre

MADDE 9. - Toplu işyeri yapımında muafiyet ve istisnalar işyerinin kullanıma başlaması ile sona erer.

MADDE 10. - Dinî hizmetlerin ifasına mahsus ve umuma açık bulunan ibadethaneler, okullar, kütüphaneler, spor tesisleri ve bunların müstemilatı bu kanunun uygulanması bakımından işyeri sayılır.

MADDE 11. - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 12. - Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Kurumlar Vergisi Kanununun 15 inci maddesinde değişiklik yapılmasına dair Kanun Teklifim ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

*Suat Pamukçu
Bayburt*

BAYBURT MİLLETVEKİLİ SUAT PAMUKÇU'NUN TEKLİFİ KURUMLAR VERGİSİ KANUNUNUN 15 İNCİ MADDESİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1. - Kurumlar Vergisi Kanununun 15 inci maddesinin 11 inci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

"11. Kamu kurum ve kuruluşların mamul ve hizmet reklâmı içermeyen ilanları hariç her türlü mamul ve hizmetlere ait ilan ve reklâm giderleri"

MADDE 2. - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. - Bu Kanun hükümlerine Bakanlar Kurulu yürütür.

GEREKÇE

Bilindiği üzere serbest piyasa ekonomisini benimsemiş olan ülkemizde bazı firmalar reklâm yolu ile haksız rekabet ortamı oluşturmakta ve bunu yaparken Devlete ödemesi gereken vergilerden yararlanmaktadır. Reklâm verecek malî gücü olmayan kuruluşlar aleyhine olan bu durumun düzeltilmesi kamu vicdanını da rahatlatacaktır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Kurumlar Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifim ve gerekçesi ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Saygılarımla.

Cefî Kamhi
İstanbul

GEREKÇE

Bilindiği üzere 4108 sayılı Kanunla, genel bütçeye dahil daireler, il özel idarelerine, belediyelere, vakıflara veya köylere bağışlanan camilerin inşası nedeniyle yapılacak harcamalar veya hertürlü bağış ve yardımlar ile mevcutların idamesi için yapılan her türlü maddî ve aynî bağış ve yardımların gider yazılmak suretiyle kurum kazancından indirme imkânı getirilmiştir.

Bu muafiyetin camilere yapılan bağışların yanı sıra tüm ibadethanelere yapılacak bağışlara da tanınması Anayasa'da yer alan eşitlik ve laiklik ilkelerine uygun düşecektir.

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ CEFİ KAMHI'NİN TEKLİFİ KURUMLAR VERGİSİ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1. - 3.6.1949 tarih ve 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununa 4108 sayılı Kanunla eklenen geçici 25 inci maddesinde geçen "cami" ibareleri "ibadethane" olarak değiştirilmiştir.

MADDE 2. - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun Bazı Maddeleri ile 2982 Sayılı Konut İnşaatında ve Kalkınmada Öncelikli Yörelerde Yapılacak Yatırımlarda Vergi, Resim ve Harç İstisna ve Muafıkları Tanınması Hakkında Kanunun Bir Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Murat Karayalçın
Samsun

GEREKÇE

24.2.1984 Tarihli ve 2982 Sayılı, 25.10.1984 Tarihli ve 3065 Sayılı Kanunlarla, dar ve orta gelirliilerin vergi yükünü bir ölçüde hafifletmek amacıyla konut edinmeleri-ne katkıda bulunulması ve kalkınmada öncelikli yörelerde yapılacak yatırımların teşvik edilmesi amacıyla bazı vergilerde muafiyetler getirilmiştir. Bu süreler 31.12.1997 tarihinde sona ermektedir.

Teklifle, geçmiş yıllardaki uygulamalarla paralel olarak, muafiyet sürelerinin 31.12.1999 tarihine kadar uzatılması amaçlanmaktadır.

Bu şekilde dar ve orta gelirliilerin vergi yükü bir ölçüde hafifletilerek konut edinmeleri imkânına katkı sağlanmakta, kalkınmada öncelikli yörelerde yapılacak yatırımlar teşvik edilmektedir.

SAMSUN MİLLETVEKİLİ MURAT KARAYALÇIN'IN TEKLİFİ

3065 SAYILI KANUNUN BAZI MADDELERİ İLE 2982 SAYILI KANUNUN BİR MADDESİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE 1. - 25.10.1984 Tarihli ve 3065 Sayılı Kanunun geçici 8 ve 9 uncu maddeleri ile 24.2.1984 Tarihli ve 2982 Sayılı Kanunun 9 uncu maddesinde yer alan süreler, 31.12.1999 tarihine kadar uzatılmıştır.

MADDE 2. - Bu Kanun hükümleri 1.1.1998 tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

3065 Sayılı Kanunun Bazı Maddeleri ile 18.11.1995 tarih ve 4134 Sayılı Kanunun Bir Maddesinde Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun Teklifim gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Saygılarımla.

Turhan Tayan
Bursa

GEREKÇE

Konut sahibi olmak isteyen dar gelirli vatandaşlarımıza ucuz konut temin etmek üzere kurulan Konut Yapı Kooperatiflerine çeşitli vergi ve harç muafiyeti getiren yasa 31.12.1997 tarihinde yürürlükten kalkacaktır. Bu muafiyetlerin kalkması konut yapı kooperatifçiliğinin gelişmesini baltalayacak, bütün umudunu, kooperatiftten elde edeceği bir konut için çeşitli zorluklarla ödemeye çalıştığı aidatlarının bir bölümü inşaat imalatı yerine vergi ve harçlara gidecektir.

Bu nedenlerle vergi ve harç muafiyetlerinin devamını uygun görmekteyiz.